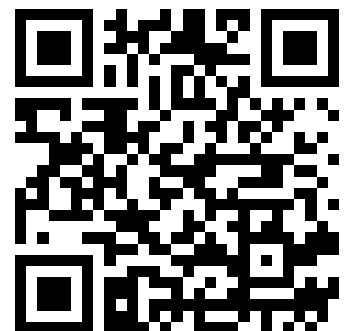

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

m

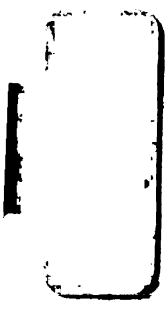
273

1864-1865

BIBLIOTHEEK KITLV

0065 8425

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

GELEIDENDE BRIEF.

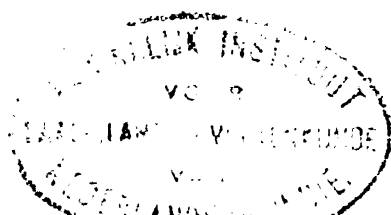
N°. 1.

's GRAVENHAGE, den 24sten Julij 1864.

Ingevolge 's Konings magtiging, heb ik de eer, ter voldoening aan het tweede lid van art. 44 van het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie, U Hoog Ed. Gest. te doen toekomen afschriften van:

- 1°. het contract met den panumbahan van Matan en onderhoorigheden, gedagteekend 5 Julij 1861;
- 2°. het contract met den panumbahan van Soekadana, gedagteekend 4 Julij 1861;
- 3°. het contract met den panumbahan van Simpang, gedagteekend 5 Julij 1861;
- 4°. de acte van bevestiging met den vorst van Dén Passar (Badoeng) met bijbehorende verklaring, gedagteekend 2 September 1861;
- 5°. het contract met den vorst en de hadat van Loewoe, gedagteekend 16 September 1861;
- 6°. het contract met den radjah en rijks grooten van Endé, gedagteekend 16 April 1861;
- 7°. de acte van optreding en verbindtenis van den sultan van Ternate, gedagteekend 30 Mei 1861;
- 8°. de acte van bevestiging van den radjah van Lamahala met bijbehorende verklaring, gedagteekend 26 December 1861;
- 9°. het contract met de verschillende singhadjies op de Solor-eilanden en den radjah van Larantoea of Larantuka, gedagteekend 28 Junij 1861;
- 10°. de acte van bevestiging van den radjah van Larantoea of Larantuka met de daarbij behorende verklaring, gedagteekend 28 Junij 1861;
- 11°. de acte van verband met den soesoehoenan van Soerakarta, gedagteekend 27 Januarij 1862;
- 12°. het contract met den vorst van Lajikan, gedagteekend 10 Februarij 1862;
- 13°. het contract met den vorst en de hadat van Bankala, gedagteekend 10 Februarij 1862;
- 14°. het contract met den vorst en de hadat van Binamoe, gedagteekend 10 Februarij 1862;
- 15°. de acte van optreding en verbindtenis van den sultan van Batjan, gedagteekend 14 Mei 1862;
- 16°. de overeenkomst met den sultan en de rijks grooten van Ternate en onderhoorigheden, zonder dagteekening, maar gesloten in de maand Junij 1862;

*Aan den Heer Voorzitter
an de Tweede Kamer der Staten-Generaal.*

17°. de contracten met de vorsten der Mandharsche rijken: Tjinrana, Binoang, Madjene en Pamboang, alle gedagteekend 14 October 1862, en Tapalang en Mamoedjoe met bijbehorende verklaring, beide gedagteekend 31 October 1862, als ook Balanipa, gedagteekend 6 December 1862;

18°. het contract en het suppletoir contract met den sultan van Passir, gedagteekend respectievelijk 22 Junij 1862 en 23 Februarij 1863;

19°. de overeenkomst met den radjah en de rijks grooten van Tagoelandang, gedagteekend 12 November 1860;

20°. de overeenkomst met den radjah en de rijks grooten van Siauw, gedagteekend 8 Junij 1863;

21°. het contract met den sultan van Koetei, gedagteekend 17 Julij 1863;

22°. de suppletoire overeenkomst met den sultan van Siak Srie Indrapoera en onderhoorigheden, gedagteekend 28 Maart 1863;

23°. eene verbeterde acte van bevestiging van den fettor van Djenillo (Timor), gedagteekend 15 Mei 1860 (ter verwisseling van het exemplaar gevoegd geweest bij den brief van den Minister van Kolonien van 22 Februarij 1861, lit. a, n°. 34);

24°. een verbeterd exemplaar der verklaring, op den 26sten Januarij 1861 door den waarnemenden panumbahan van Mampawa afgelegd (als voren van dat, gevoegd geweest bij den brief van 10 Januarij 1862, lit. h, n°. 2);

25°. de brieven van de sultans van Tidore en onderhoorigheden en van Ternate, gedagteekend 24 en 26 September 1861, en die van den resident van Ternate van 16 en 24 dier maand, ten blijke dat voldaan is aan het verlangen der Indische Regering betreffende de regtspleging in genoemde Rijken en de uitlevering van misdadigers (ter aanvulling van de bestaande contracten met genoemde sultans); zie omtrent het contract met Tidore den laatst aangehaalden brief van den Minister van Kolonien.

De bijzondere prijs welken de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij herhaling bleek te stellen op de ontvangst te gelijk met de contracten van nota's van toelichting, zonder welke haar eene beoordeeling der overeenkomsten zeer moeilijk scheen, en het verlangen om aan dien wensch te voldoen, heeft den vorigen Minister van Kolonien de mededeeling van vele der voormelde contracten doen aanhouden, in de hoop dat de uit Oost-Indie ontboden toelichtende nota's spoedig zouden worden ontvangen.

Nu daarmede meer tijd gemoeid schijnt te zijn dan waarop was gerekend, heb ik gemeend de mededeeling der contracten niet langer te mogen vertragen. Voor zoover de nota's van toelichting ontvangen zijn, worden zij hiernevens in afschrift overgelegd.

Zij bepalen zich tot de contracten met Loewoe, Binamoe, Bankala, Lajkan, Ternate, de Mandharsche rijken, Passir, Badoeng, Siauw en Koetei.

De vertrouwelijke aard dezer nota's in het algemeen maakt dezelve voor openbaarmaking of verspreiding minder geschikt.

Ik neem dan ook de vrijheid U Hoog Edel Gestr. te verzoeken de nota's nu en voortaan te willen deponeren ter griffie, en dienaangaande de noodige geheimhouding te willen opleggen.

De Minister van Kolonien,

I. D. FRANSEN VAN DE PUTTE.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 2.

OVEREENKOMST voor en van wege het Gouvernement van
Nederlandsch Indie gesloten door den resident der Wester-
afdeeling van Borneo met Zijne Hoogheid den panumbahan van
Matan en onderhoorigheden HADJI MOHAMAD TJABARAN.

Vermits de veranderde tijdsomstandigheden, voornamelijk met betrekking tot het bestuur der residentie Wester-afdeeling van Borneo, eenige wijziging noodig maken van het contract van 14 Augustus 1845,

Zoo is, ter vervanging van hetzelfde, door den resident der Wester-afdeeling van Borneo met den panumbahan van Matan, namens den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie en onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie, aangegaan de ondervolgende overeenkomst.

Art. 1.

Het Rijk van Matan en onderhoorigheden behoort, uit kracht van wapenen, en van vroeger verkregen regten, tot Nederlandsch Indie, en de vorst van Matan en zijne rijks grooten erkennen andermaal Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, als opperheer.

Art. 2.

Het Rijk van Matan en onderhoorigheden wordt als een erfelijk leen afgestaan aan Zijne Hoogheid den vorst van dat Rijk, onder deze uitdrukkelijke voorwaarde, dat Zijne Hoogheid of de rijks grooten met geene vreemde mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen persoon tot zoodanige vreemde natie behoorende, eenig verbond mogen sluiten, noch eenig contract aangaan, verklarende Zijne Hoogheid dit leen op de gestelde voorwaarde te aanvaarden.

Art. 3.

De omschrijving van het gebied van het Rijk van Matan en onderhoorigheden, zoo als die in art. 5 van het contract van 14 Augustus 1845 heeft plaats gehad, wordt beschouwd als voorloopig van kracht te blijven, onder nadrukkelijke verklaring nochtans, dat het landschap Kandawangan is een deel van het Rijk van Matan.

Voorts wordt tot verbetering van art. 3 van bovengenoemd contract reeds nu alhier aangeteekend, dat de districten Sepotang, Kapari en Bengaras behooren tot het Rijk Matan.

Art. 4.

Bij overlijden van den vorst van Matan gaat het Rijk als erfelijk leen over op zijnen oudsten wettigen zoon.

Bij overlijden van Zijne Hoogheid den vorst van Matan, zonder eenen wettigen mannelijken nakomeling na te laten, wordt het bestuur onverwijd in handen genomen van

den raad van mantries, die dadelijk zich vereenigen en eene keuze, volgens de wetten van het land, voor eenen opvolger doen, welke keuze aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie wordt onderworpen.

Art. 5.

Op welke plaats ook in het Rijk van Matan en onderhoorigheden het Gouvernement van Nederlandsch Indie in het vervolg ambtenaren mogt wenschen te plaatsen of bezetting te leggen, wordt daartoe de noodige grond kosteloos afgestaan en alle mogelijke hulp en bijstand verleend.

Art. 6.

Zijne Hoogheid de vorst voert het bestuur in overleg en in overeenstemming met den ambtenaar, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in de zuidelijke afdeeling van de residentie Wester-afdeeling van Borneo beseheiden.

Art. 7.

Zijne Hoogheid de vorst van Matan en onderhoorigheden verbindt zich om geene brieven, geschenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie als de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het hoofd van gewestelijk bestuur in de Wester-afdeeling van Borneo.

Zijne Hoogheid de vorst van Matan verbindt zich tevens niet te gedoogen, dat die bestemming, aanneming of ontvangst van brieven, geschenken, zendingen of gezanten door of namens zijne kinderen of aanverwanten plaats vinde.

Art. 8.

Tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Zijne Hoogheid den vorst van Matan en onderhoorigheden zal steeds opregte vriendschap bestaan.

Zijne Hoogheid de vorst van Matan en onderhoorigheden onderhoudt vrede en opregte vriendschap met de vorsten, leenmannen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement. Vroegere oneenigheden worden als bijgelegd en afgedaan beschouwd.

Art. 9.

Zijne Hoogheid de vorst van Matan en onderhoorigheden beschermt binnen zijn Rijk en doet beschermen alle handelaren, onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren zonder onderscheid, die van behoorlijke passen zijn voorzien, en zijn mitsdien afgeschapt en verboden alle tot nu toe mogelijk bestaan hebbende gebruiken, welke den handel in het Rijk van Matan belemmeren.

Aan de handelaren van Matan wordt wederkeerig verzekerd vrije handel in de Rijken, welke door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als leen aan andere vorsten zijn afgestaan.

Art. 10.

Geene tollën mogen door Zijne Hoogheid, noch door de mantries of mindere hoofden in het Rijk van Matan worden geheven.

Art. 11.

De landrenten op het gewas en de billijke hassil der Dajaksche stammen, die het gezag van Matan erkennen en op het grondgebied van dat Rijk en onderhoorigheden gevestigd zijn, behooren aan den vorst en de rijksgrooten, ieder over het hen aangewezen territoir. Het heffen van regten, verpachtingen, waaronder die der mijnen, de hooldgelden van

Chinezen en alle andere inkomsten, hoe ook genaamd, behooren aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 12.

Zijne Hoogheid de vorst van Matan en onderhoorigheden verbindt zich de door het Bestuur aan te wijzen pachters van verschillende middelen te beschermen en geen anderen opium in het Rijk van Matan toe te laten, dan die van den pachter.

Art. 13.

Evenzoo laat Zijne Hoogheid geen invoer van tabak toe, dan waarop het consumptie-regt ten behoeve van het Gouvernement is gekweten.

Art. 14.

Voor den afstand zijner regten en zijner inkomsten, hierboven bedoeld, wordt de panumbahan van Matan bij deze ontheven van het betalen eener jaarlijksche schatting niet alleen, maar ook van de tot op heden nog verschuldigde achterstallige schatting.

Art. 15.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft de vrijheid om ondernemingen van landbouw of tot ontginning van delfstoffen bevattende gronden in het Rijk van Matan en onderhoorigen voor gouvernementen-rekening te doen aanvangen en voortzetten, of wel het regt aan particulieren af te staan, dit laatste behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe grond bestaat. Zijne Hoogheid belooft dusdanige ondernemingen zooveel mogelijk te bevorderen.

Art. 16

Zijne Hoogheid de vorst van Matan en onderhoorigheden benoemt en stelt aan, steeds in overeenstemming met de eerste civile autoriteit, zoodanige hogere en lagere hoofden over de bevolking als volgens de oude gebruiken immer hebben bestaan in zijn gebied, en Zijne Hoogheid bepaalt tevens daarbij hoe ver zich het gezag dier hoofden behoort uit te strekken.

Art. 17.

Tot voorziening in de behoeften der leden van de vorstelijke familie worden door Zijne Hoogheid den vorst van Matan, in evenredigheid van ieders rang en aanzien, bepaalde gronden aan hen afgestaan, hetzij ter bebouwing, hetzij om daarvan de geoorloofde inkomsten (hassil) te trekken.

Niemand mag eenige heffing doen buiten het hem aangewezen territoir.

Art. 18.

Het regt tot uitoefening van politie en justitie over alle inwoners van het Rijk van Matan en onderhoorigheden, van welke natie ook, behoort aan het Gouvernement als soeverein des lands.

Aan Zijne Hoogheid den vorst van Matan wordt echter over de inlandsche bevolking overgelaten het beheer der kleinere justitie en politiezaken buiten de hoofdplaats, en ook op de hoofdplaats, wanneer daar geen ambtenaar is gevestigd, en zulks in zoverre daaromtrent niets anders is of zal worden bepaald, en kan Zijne Hoogheid dat beheer zoowel op de hoofdplaats, wanneer daar geen ambtenaar bescheiden is, als buiten de hoofdplaats doen waarnemen door de mindere hoofden, met dien verstande, dat die hoofden geene zwaardere straffen mogen opleggen dan 20 rottingslagen, of blok-arrest voor hoogstens 3 dagen, of gevangenis voor hoogstens 8 dagen, of ter-arbeid-stelling aan de openbare werken voor hoogstens ééne maand. Aan de justitie van het Gouvernement blijven uitsluitend onderworpen, behalve de Europeanen en de daarmede gelijkgestelde personen, de Chinezen die in het Rijk van Matan en onderhoorigheden gevestigd zijn.

Zoolang geen landraad in de zuidelijke afdeeling der residentie Wester-afdeeling van Borneo is opgericht, blijft echter Zijne Hoogheid de vorst van Matan de thans door hem uitgeoefende regtsmagt over de eigenlijk gezegde inlandsche bevolking behouden.

Art. 19.

Zijne Hoogheid de vorst van Matan verbiedt aan de tot zijn gebied behorende Dajjaks het koppennellen bepaaldelijk, en worden degenen, die zich daaraan schuldig maken, ter zake van moord voor de bevoegde regtbank vervolgd.

Art. 20.

Geene vreemdelingen, van welke natie ook, mogen zich in het Rijk van Matan en onderhoorigheden nederzetten zonder daartoe door of van wege het Gouvernement gegeven verlof.

Art. 21.

Al de door het Gouvernement in circulatie gebrachte muntsoorten zijn in het Rijk van Matan tegen den wettigen koers gangbaar.

Art. 22.

De slavenhandel en de in- en uitvoer van slaven zijn verboden. Tot verzekering van de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandeling hebben gesteld, belooft Zijne Hoogheid de vorst van Matan te waken en te doen waken, nemende Zijne Hoogheid aan, de door het Gouvernement op het stuk der pandelingschap uitgevaardigde of nader uit te vaardigen bepalingen stiptelijk te zullen handhaven en doen naleven.

Art. 23.

Zijne Hoogheid de vorst van Matan neemt aan alle hulp, in zijn vermogen, te verleen tot tegengang der zeerooverij, en niet te dulden dat zich zeeroovers binnen het gebied van Matan en onderhoorigheden ophouden of vestigen, noch ook dat ingezetenen van Matan aan hen hulp verleen of hen ondersteunen tot het van de hand zetten van geroofd goed.

Art. 24.

Zijne Hoogheid de vorst van Matan en onderhoorigheden belooft aan schepen en schipbreukelingen op de kusten van zijn gebied vervallende, zooveel mogelijk hulp en bijstand te verleen en van de daarvan ontvangen tijding onverwijld kennis te geven aan de eerste civile autoriteit.

Art. 25.

Zijne Hoogheid de vorst en de rijksgroten van Matan erkennen, dat door dit contract al de vroegere door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de vorsten van Matan en onderhoorigheden aangegane overeenkomsten vervallen zijn, voor zooverre die in strijd zijn met het tegenwoordige contract.

Art. 26.

De panumbahan van Matan, MOHAMAD TSABARAN, dient, na teekening en bekrachtiging van het tegenwoordige contract, in eenen schriftelijken eed van houw- en getrouwheid aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, ingerigt volgens het daarvoor aangegeven voorschrift.

Aldus overeengekomen en geschreven in quadruplo, geteekend en gezegeld te Soekadrana op den 5den Julij 1861, zijnde de 28ste der maand Hadjie des jaars 1277 van de Mohamme-

daansche tijdrekening, in bijzijn van de getuigen pangeran KESOEMA AGONG en pangeran MOEDA.

(w. g.) RIJSEDAAL.

(w. g.) MOHD. SABRAN.

(w. g.) Pangeran AGONG.

(w. g.) Pangeran MOEDA.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den 30sten October 1800 een en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië,

(w. g.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) A. LOUDON.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FRITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 3.

OVEREENKOMST voor en van wege het Gouvernement van
Nederlandsch Indie gesloten door den resident der Wes-
ter-afdeeling van Borneo met Zijne Hoogheid den vorst
van Soekadana en onderhoorigheden TONGKOE BEZAR
ANOM.

Alzoo veranderde tijdsomstandigheden, voornamelijk met betrekking tot het bestuur der residentie Wester-afdeeling van Borneo, eene wijziging noodig maken van het met den vorst van Soekadana op 16 Januarij 1850 gesloten contract.

Zoo is, ter vervanging van hetzelfde, door den resident der Wester-afdeeling van Borneo met den panumbahan van Soekadana, namens den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie en onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie, aangegaan de ondervolgende overeenkomst.

Art. 1.

Het Rijk van Soekadana en onderhoorigheden behoort, uit kracht der vroeger verkregen regten tot Nederlandsch Indie en de vorst van Soekadana en zijne rijks grooten erkennen andermaal Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, als opperheer.

Art. 2.

Het Rijk van Soekadana en onderhoorigheden wordt als een erfelijk leen afgestaan aan Zijne Hoogheid den vorst van dat Rijk, onder deze uitdrukkelijke voorwaarde, dat Zijne Hoogheid of de rijks grooten met geene vreemde mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen persoon tot zoodanige vreemde natie behoorende eenig verbond mogen sluiten, noch eenig contract aangaan, verklarende Zijne Hoogheid dit leen op de gestelde voorwaarde te aanvaarden.

Art. 3.

De omschrijving van het gebied van het Rijk van Soekadana en onderhoorigheden, zoo als die in het contract van 16 Januarij 1850 heeft plaats gehad, wordt beschouwd als voorloopig van kracht te blijven.

Art. 4.

Bij het overlijden van Zijne Hoogheid den vorst gaat het Rijk van Soekadana als erfelijk leen over op zijnen oudsten wettigen zoon TONGKOE POETRA, met den naam en titel van panumbahan TONGKOE POETRA.

Bij overlijden van den troonsopvolger heeft onverwijld, volgens den adat, eene herkiezing plaats en wordt dezelve aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie onderworpen.

Art. 5.

Op welke plaats ook in het Rijk van Soekadana en onderhoorigheden het Gouvernement van Nederlandsche Indie in het vervolg ambtenaren mogt wenschen te plaatsen of bezetting te leggen, wordt daartoe de noodige grond kosteloos afgestaan en alle mogelijke hulp en bijstand verleend.

Art. 6.

Zijne Hoogheid de vorst voert het bestuur in overleg en in overeenstemming met de ambtenaren door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in de zuidelijke afdeeling van de residentie Wester-afdeeling van Borneo bescheiden.

Art. 7.

Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana en onderhoorigheden verbindt zich om geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanig gezaghebbenden zonder voorkennis en toestemming van het hoofd van gewestelijk bestuur in de Wester-afdeeling van Borneo.

Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana verbindt zich tevens niet te gedoogen, dat die bestemming, aanneming of ontvangst van brieven, geschenken, zendelingen of gezanten door of namens zijne kinderen of aanverwanten plaats vinde.

Art. 8.

Tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Zijne Hoogheid den vorst van Soekadana en onderhoorigheden zal steeds opregte vriendschap bestaan.

Zijne Hoogheid den vorst van Soekadana en onderhoorigheden onderhoudt vrede en opregte vriendschap met de vorsten, leenmannen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Vroegere oneenigheden worden als bijgelegd en afgedaan beschonwd.

Art. 9.

Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana en onderhoorigheden beschermt binnen zijn Rijk en doet beschermen alle handelaren, onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren zonder onderscheid, die van behoorlijke passen zijn voorzien, en zijn mitadien afgeschapt en verboden alle tot nu toe mogelijk bestaan hebbende gebruiken, welke den handel in het Rijk van Soekadana belemmeren.

Aan de handelaren van Soekadana wordt wederkeerig verzekerd vrije handel in de Rijken, welke door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als leen aan andere vorsten zijn afgestaan.

Art. 10.

Geene tolln mogen door Zijne Hoogheid noch door de mantries of mindere hoofden in het Rijk Soekadana worden geheven.

Art. 11.

De landrenten op het gewas en de billijke hassil der Dajjaksche stammen, die het gezag van Soekadana erkennen en op het grondgebied van dat Rijk en onderhoorigheden gevestigd zijn, behooren aan den vorst en de rijksgrooten, ieder voor het hen aange-
wezen territoir.

Het heffen van regten verpachtingen, waaronder die der mijnen, de hoofdgelden van Chinezen en alle andere inkomsten hoe ook genaamd, behooren aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 12.

Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana en onderhoorigheden verbindt zich de door het Bestuur aan te wijzen pachters van verschillende middelen te beschermen, en geen anderen opium in het Rijk van Soekadana toe te laten dan die van den pachter.

Art. 13.

Eenzoo laat Zijne Hoogheid geen invoer van tabak toe, dan waarop het consumptie-regt ten behoeve van het Gouvernement is gekweten.

Art. 14.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement doet aan Zijne Hoogheid den vorst van Soekadana jaarlijksch als eene schadeloosstelling, voor den afstand van de inkomsten hierboven bedoeld uitbetalen eene som van f 4800.

Art. 15.

Aan de nagelaten naaste betrekkingen van sultan ABDOEL DJALIL SJAH, als waarvan thans nog in leven zijn: zijne weduwe en TONGKOR SAID en TONGKOR SOELONG, wordt toegelegd een onderstand van f 900 's jaars, van welken onderstand de verdeling wordt geregeld door den resident der Wester-afdeeling van Borneo.

Art. 16.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft de vrijheid om ondernemingen van landbouw, de ontginning van delfstoffen bevattende gronden en de exploitatie der vogel-nestklippen van Paloengan, in het Rijk van Soekadana en onderhoorigheden, voor gouvernements-rekening te doen aanvangen en voortzetten, of wel het regt aan particulieren af te staan, dit laatste behoudens billijke schadeloosstelling wanneer daartoe grond bestaat. Zijne Hoogheid belooft dusdanige ondernemingen zooveel mogelijk te bevorderen.

Art. 17.

Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana en onderhoorigheden benoemt en stelt aan, steeds in overeenstemming met de eerste civile autoriteit, zoodanige hoogere en lagere hoofden over de bevolking als volgens de oude gebruiken immer hebben bestaan in zijn gebied, en Zijne Hoogheid bepaalt tevens daarbij hoe ver zich het gezag dier hoofden behoort uit te strekken.

Het Gouvernement blijft echter aan zich voorbehouden de benoeming van een hoofd over het tot het Rijk van Soekadana behoorend eiland Groot-Karimata en zulks onder genot der inkomsten, welke de Karimata-eilanden opleveren.

Art. 18.

Tot voorziening in de behoeften der leden van de vorstelijke familie worden door Zijne Hoogheid den vorst van Soekadana in evenredigheid van ieders rang en aanzien bepaalde gronden aan hen afgestaan, hetzij ter bebouwing, hetzij om daarvan de geoorloofde inkomsten (hassil) te trekken. Niemand mag eenige heffing doen buiten het hem aangewezen territoir.

Art. 19.

Het regt tot uitoefening van politie en justitie over alle inwoners van het Rijk van Soekadana en onderhoorigheden, van welke natie ook, behoort aan het Gouvernement, als soeverein des lands.

Aan Zijne Hoogheid den vorst van Soekadana wordt echter over de inlandsche bevolking overgelaten het beheer der kleinere justitie- en politiezaken buiten de hoofdplaats, en ook op de hoofdplaats wanneer daar geen ambtenaar is gevestigd, en zulks in zoverre daaromtrent niets anders is of zal worden bepaald, en kan Zijne Hoogheid dat

beheer zoowel op de hoofdplaats, wanneer daar geen ambtenaar bescheiden is, als buiten de hoofdplaats doen waarnemen door de mindere hoofden, met dien verstande dat die hoofden geene zwaardere straffen mogen opleggen dan 20 rottinslagen of blokarrest voor hoogstens drie dagen, of gevangenis voor hoogstens acht dagen, of ter-arbeid-stelling aan de openbare werken voor hoogstens eene maand. Aan de justitie van het Gouvernement blijven uitsluitend onderworpen, behalve de Europeanen en de daarmede gelijkgestelde personen, de Chinezen, die in het Rijk van Soekadana en onderhoorigheden gevestigd zijn.

Zoolang geen landraad in de zuidelijke afdeeling der residentie Wester-afdeeling van Borneo is opgerigt, blijft echter Zijne Hoogheid de vorst van Soekadama de thans door hem uitgeoefende regtsmagt over de eigenlijk gezegde inlandsche bevolking behouden.

Art. 20.

Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana verbiedt aan de tot zijn gebied behorende Daijaks het koppensnellen bepaaldelijk, en worden degenen, die zich daaraan schuldig maken, ter zake van moord voor de bevoegde regtbank vervolgd.

Art. 21.

Geene vreemdelingen, van welke natie ook, mogen zich in het Rijk van Soekadana en onderhoorigheden nederzetten, zonder daartoe door of van wege het Gouvernement gegeven verlof.

Art. 22.

Al de door het Gouvernement in circulatie gebragte muntsoorten zijn in het Rijk van Soekadana tegen den wettigen koers gangbaar.

Art. 23.

De slavenhandel en de in- en uitvoer van slaven zijn verboden.

Tot verzekering van de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandeling hebben gesteld, belooft Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana te waken en te doen waken, nemende Zijne Hoogheid aan, de door het Gouvernement op het stuk der pandelingschap uitgevaardigde of nader uit te vaardigen bepalingen stiptelijk te zullen handhaven en doen naleven.

Art. 24.

Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana neemt aan alle hulp, in zijn vermogen, te verleen tot tegengang der zeerooverij en niet te dulden dat zich zeeroovers binnen het gebied van Soekadana en onderhoorigheden ophouden of vestigen, noch ook dat ingezetenen van Soekadana aan hen hulp verleenen of hen ondersteunen tot het van de hand zetten van geroofd goed.

Art. 25.

Zijne Hoogheid de vorst van Soekadana en onderhoorigheden belooft aan schepen en schipbreukelingen, op de kusten van zijn gebied vervallende, zooveel mogelijk hulp en bijstand te verleenen en van de daarvan ontvangen tijding onverwijld kennis te geven aan de eerste civile autoriteit.

Art. 26.

Zijne Hoogheid de vorst en de rijks grooten van Soekadana erkennen dat door dit contract al de vroegere door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de vorsten van Soekadana en onderhoorigheden aangegane overeenkomsten vervallen zijn, voor zooverre die in strijd zijn met het tegenwoordig contract.

Art. 27.

De panumbahan TONGKOE BESAR ANOM dient na teekening en bekrachtiging van het tegenwoordig contract in eenen schriftelijken eed van houw en getrouwheid aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, ingerigt volgens het daarvoor aangegeven voorschrift.

Aldus overeengekomen en geschreven in quadruplo, geteekend en bezegeld te Soekadana, op den 4den Julij 1861, zijnde de 27ste der maand Hadjie des jaars 1277 van de Moham-medaansche tijdrekening, in bijzijn van de getuigen TONGKOE SAID en TONGKOE SOELONG.

(Get.) RIJSENDAAL.

Ter linker zijde stond het zegel van den resident der Wester-afdeeling van Borneo. Onder stonden de in Arabische karakters gestelde handteekeningen van den panumbahan van Soekadana TONGKOE BESAR ANOM en de getuigen TONGKOE SAID en TONGKOE SOELONG.

Ter linker zijde stond 's Rijks zegel van Soekadana.
Lager stond.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den 30sten October 1800 een en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Neerlandsch Indie,

(was get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van donzelve,

De Algemeene Secretaris,

(was get.) A. LOUDON.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(was get.) NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FRITH.

*Overeenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 4.

OVEREENKOMST voor en van wege het Gouvernement van
Nederlandsch Indie gesloten door den resident der Wester-
afdeeling van Borneo met Zijne Hoogheid den vorst van
Simpang en onderhoorigheden KOESOEMA NINGRAT.

Alzoo veranderde tijdsomstandigheden, voornamelijk met betrekking tot het bestuur der residentie Wester-afdeeling van Borneo, eene wijziging noodig maken van het met den vorst van Simpang op 15 Julij 1845 gesloten contract,

Zoo is, ter vervanging van hetzelfde, door den resident der Wester-afdeeling van Borneo met den panumbahan van Simpang, namens den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie en onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie, aangegaan de ondervolgende overeenkomst.

Art. 1.

Het Rijk van Simpang en onderhoorigheden behoort, uit kracht der vroeger verkregen regten, tot Nederlandsch Indie en de vorst van Simpang en zijne rijks grooten erkennen andermaal Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, als opperheer.

Art. 2.

Het Rijk van Simpang en onderhoorigheden wordt als een erfelijk leen afgestaan aan Zijne Hoogheid den vorst van dat Rijk, onder deze uitdrukkelijke voorwaarde, dat Zijn Hoogheid of de rijks grooten met geene vreemde mogendheid, hetzij Oostersche of Westersche, noch met eenigen persoon tot zoodanige vreemde natie behoorende, eenig verbond mogen sluiten, noch eenig contract aangaan; verklarende Zijne Hoogheid dit leen op de gestelde voorwaarde te aanvaarden.

Art. 3.

De omschrijving van het gebied van het Rijk van Simpang, zoo als die in het contract van 15 Julij 1845 heeft plaats gehad, wordt beschouwd als voorloopig van kracht te blijven.

Doch wordt, tot verbetering van art. 3 van bovengenoemd contract, reeds nu aange-
teekend, dat de districten Sepotang, Kepari en Bengaras behooren tot het Rijk van Matan.

Art. 4.

Bij overlijden van Zijne Hoogheid den vorst, zonder eenen wettigen mannelijken nako-

meling na te laten, wordt het bestuur van het Rijk in handen genomen door een regentschap, bestaande uit de vier mantries pangeran POETRA als hoofd, en raden MARIFAT, OETI AGOES en pangeran TJITRA als leden.

Dit regentschap vereenigt zich ten spoedigste na het overlijden van den panumbahan, om, volgens de wetten van het land, eene keuze te doen van eenen opvolger, welke keuze aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie wordt onderworpen.

Art. 5.

Op welke plaats ook in het Rijk van Simpang en onderhoorigheden het Gouvernement van Nederlandsch Indie in het vervolg ambtenaren mogt wenschen te plaatsen of bezetting te leggen, wordt daartoe de noodige grond kosteloos afgestaan en alle mogelijke hulp en bijstand verleend.

Art. 6.

Zijne Hoogheid de vorst voert het bestuur in overleg en in overeenstemming met de ambtenaren door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in de zuidelijke afdeeling van de residentie Wester-afdeeling van Borneo bescheiden.

Art. 7.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang en onderhoorigheden verbindt zich om geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het hoofd van gewestelijk bestuur in de Wester-afdeeling van Borneo.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang verbindt zich tevens, niet te gedoogen dat die bestemming, aanneming of ontvangst van brieven, geschenken, zendelingen of gezanten door of namens zijne kinderen of aanverwanten plaats vinde.

Art. 8.

Tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Zijne Hoogheid den vorst van Simpang en onderhoorigheden zal steeds opregte vriendschap bestaan.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang en onderhoorigheden onderhoudt vrede en opregte vriendschap met de vorsten, leenmannen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Vroegere oneenigheden worden als bijgelegd en afgedaan beschouwd.

Art. 9.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang en onderhoorigheden beschermt binnen zijn Rijk en doet beschermen alle handelaren onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zoomede in het algemeen alle handelaren, zonder onderscheid, die van behoorlijke passen zijn voorzien, en zijn mitsdien afgeschaft en verboden alle tot nu toe mogelijk bestaan hebbende gebruiken, welke den handel in het Rijk van Simpang belemmeren.

Aan de handelaren van Simpang wordt wederkeerig verzekerd vrije handel in de Rijken welke door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als leen aan andere vorsten zijn afgestaan.

Art. 10.

Geene tollën mogen door Zijne Hoogheid noch door de mantries of mindere hoofden in het Rijk van Simpang worden geheven.

Art. 11.

De landrenten op het gewas en de billijke hassil der Daijaksche stammen, die het gezag van Simpang erkennen en op het grondgebied van dat Rijk en onderhoorigheden

gevestigd zijn, behooren aan den vorst en de rijksgrooten, ieder over het hen aangewezen territoir.

Het heffen van regten, verpachtingen, waaronder die der mijnen, de hoofdgelden van Chinezen en alle andere inkomsten hoe ook genaamd behooren aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 12.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang en onderhoorigheden verbindt zich de door het Bestuur aan te wijzen pachters van verschillende middelen te beschermen, en geen anderen opium in het Rijk van Simpang toe te laten dan dien van den pachter.

Art. 13.

Evenzoo laat Zijne Hoogheid geen invoer van tabak toe, dan waarop het consumptieregt ten behoeve van het Gouvernement is gekweten.

Art. 14.

Voor den afstand zijner regten en inkomsten, hierboven bedoeld, wordt den panumbahan jaarlijks als eene schadeloosstelling uitbetaald eene som van f 2200.

Art. 15.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft de vrijheid om ondernemingen van landbouw, de ontginning van delfstoffen bevattende gronden en de exploitatie der vogel-nestklippen in het Rijk van Simpang en onderhoorigheden voor gouvernements-rekening te doen aanvangen en voortzetten, of wel het regt aan particulieren af te staan, dit laatste behoudens billijke schadeloosstelling wanneer daartoe grond bestaat. Zijne Hoogheid belooft dusdanige ondernemingen zooveel mogelijk te bevorderen.

Art. 16.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang en onderhoorigheden benoemt en stelt aan, steeds in overeenstemming met de eerste civile autoriteit, zoodanige hoogere en lagere hoofden over de bevolking als volgens de oude gebruiken immer hebben bestaan in zijn gebied, en Zijne Hoogheid bepaalt tevens daarbij hoe ver zich het gezag dier hoofden behoort uit te strekken.

Art. 17.

Tot voorziening in de behoeften der leden van de vorstelijke familie worden door Zijne Hoogheid den vorst van Simpang, in evenredigheid van ieders rang en aanzien, bepaalde gronden aan hen afgestaan, hetzij ter bebouwing, hetzij om daarvan de geoorloofde inkomsten (hassil) te trekken. Niemand mag eenige heffing doen buiten het hem aangewezen territoir.

Art. 18.

Het regt tot uitoefening van politie en justitie over alle inwoners van Simpang en onderhoorigheden, van welke natie ook, behoort aan het Gouvernement, als soeverein des lands.

Aan Zijne Hoogheid den vorst van Simpang wordt echter over de inlandsche bevolking overgelaten het beheer der kleinere justitie- en politiezaken buiten de hoofdplaats wanneer daar geen ambtenaar is gevestigd, en zulks in zooverre daaromtrent niet anders is of zal worden bepaald, en kan Zijne Hoogheid dat beheer, zoowel op de hoofdplaats wanneer daar geen ambtenaar bescheiden is, als buiten de hoofdplaats doen waarnemen door de mindere hoofden, met dien verstande, dat die hoofden geene zwaardere straffen mogen opleggen dan 20 rotingslagen of blokarrest voor hoogstens drie dagen of gevangenis voor hoogstens acht dagen of ter-arbeid-stelling aan de openbare werken voor hoogstens ééne maand.

Aan de justitie van het Gouvernement blijven uitsluitend onderworpen, behalve de

Europeanen en de daarmede gelijkgestelde personen, de Chinezen, die in het Rijk van Simpang en onderhoorigheden gevestigd zijn.

Zoolang geen landraad in de zuidelijke afdeling der residentie Wester-afdeeling van Borneo is opgericht, blijft echter Zijne Hoogheid de vorst van Simpang de thans door hem uitgeoefende regtsmagt over de eigenlijke gezegde inlandsche bevolking behouden.

Art. 19.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang verbiedt aan de tot zijn gebied behorende Dajaks het koppennellen bepaaldelijk, en worden degenen, die zich daaraan schuldig maken, ter zake van moord voor de bevoegde rechtbank vervolgd.

Art. 20.

Geene vreemdelingen, van welke natie ook, mogen zich in het Rijk van Simpang en onderhoorigheden nederzetten, zonder daartoe door of van wege het Gouvernement gegeven verlof.

Art. 21.

Al de door het Gouvernement in circulatie gebrachte muntsoorten zijn in het Rijk van Simpang tegen den wettigen koers gangbaar.

Art. 22.

De slavenhandel en de in- en uitvoer van slaven zijn verboden.

Tot verzekering van de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandeling hebben gesteld, belooft Zijne Hoogheid de vorst van Simpang te waken en te doen waken; nemende Zijne Hoogheid aan, de door het Gouvernement op het stuk der pandelingschap uitgevaardigde of nader uit te vaardigen bepalingen stiptelijk te zullen handhaven en doen naleven.

Art. 23.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang, neemt aan alle hulp, in zijn vermogen, te verleenen tot tegengang der zeerooverij, en niet te dulden dat zich zeeroovers binnen het gebied van Simpang en onderhoorigheden ophouden of vestigen, noch ook dat ingezetenen van Simpang aan hen hulp verleenen of hen ondersteunen tot het van de hand zetten van geroofd goed.

Art. 24.

Zijne Hoogheid de vorst van Simpang en onderhoorigheden belooft aan schepen en schipbreukelingen, op de kusten van zijn gebied vervallende, zooveel mogelijk hulp en bijstand te verleenen, en van de daarvan ontvangen tijding onverwijld kennis te geven aan de eerste civile autoriteit.

Art. 25.

Zijne Hoogheid de vorst en de rijks grooten van Simpang, erkennende dat door dit contract al de vroegere door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de vorsten van Simpang en onderhoorigheden aangegane overeenkomsten vervallen zijn, voor zooverre die in strijd zijn met het tegenwoordige contract.

Art. 26.

De panumbahan van Simpang KOESOEMA NINGRAT dient na tekening en bekrachtiging van het tegenwoordig contract in eenen schriftelijken eed van houw en getrouwheid aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, ingerigt volgens het daarvoor aangegeven voorschrift.

Aldus overeengekomen en geschreven in quadruplo, geteekend en bezegeld te Soekadana, op den 5den Julij 1861, zijnde de 28ste der maand Hadjie des jaars 1277 van de Mohammedaansche tijdrekening, in bijzijn van de getuigen pangeran POETRA en pangeran TJITRA.

(Was get.) RIJSENDAAL.

(Get.) Panumbahan ANOM KOESOEMA NINGRAT.

” Pangeran POETRA.

” id. TJITRA.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den 30sten October 1800 een en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(was get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(was get.) A. LOUDON.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien;

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

Nº. 5.

ACTE VAN BEVESTIGING.

Aangezien het door adsistent-resident, gecommiteerde voor de zaken van Bali en Lombok, na een deswege opzettelijk ingesteld onderzoek gebleken is, dat GOESTI ALIT NGOERAH door erfopvolging in de regering over het landschap Dén Pasar, eiland Bali, wettig is opgetreden als radja, onder den naam GOESTI ALIT NGOERAH, en als zoolanig behoort te worden bevestigd, en aangezien door hem op heden, in handen van den adsistent-resident, gecommiteerde voor de zaken van Bali en Lombok, de aan deze acte geannexeerde verklaring is afgelegd en beëdigd,

Zoo is het, dat adsistent-resident voornoemd heeft goedgevonden, krachtens daartoe bekomen magtiging van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, GOESTI ALIT NGOERAH in zijnen rang als radja en in de regering over het landschap Dén Pasar te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Ten blijke waarvan deze acte is opgemaakt en ondertekend door den adsistent-resident, gecommiteerde voor de zaken van Bali en Lombok.

Dén Pasar, den 2den September 1861.

(Was get.) WAANDERS.

VERKLARING.

Ik GOESTI ALIT NGOERAH, radja van Dén Pasar, beloof plegtiglijk:

1º. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijn opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde magten als mijne overheid allen verschuldigden eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

2º. de contracten tusschen mijne voorgangers met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement onder dagteekening van den 13den Julij 1849 gesloten, getrouwelijk na te komen:

en wel in het bijzonder:

3º. het welzijn des volks te bevorderen;

4º. met regtvaardigheid te rogeren;

5º. met mijne naburen vrede te handhaven;

6º. den zeeroof te beletten;

7º. den slavenhandel te beletten;

8º. den landbouw te beschermen;

9º. de nijverheid te beschermen;

10º. den handel te beschermen;

11º. de scheepvaart te beschermen;

12°. aan schipbroukelingen hulp te verleen en gestrande goederen te bergen, en niet te dulden dat onderdanen zulks niet doen;

13°. in geene staatkundige aanrakingen te treden met vreemde mogendheden;

14°. aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den adsistent-resident, gecommiteerde voor de zaken van Bali en Lombok.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Dén Pasar worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door mij kennis worden gegeven aan den adsistent-resident van Banjoewangie, gecommiteerde voor de zaken van Bali en Lombok.

(Was get.) GOESTI ALIT NGOERAH.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-secretaris,

(get.) NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 6.

In aanmerking nemende dat het tot bevestiging van de vriendschap tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Loewoe, zoomede tot uitbreiding van den handel der wederzijdsche onderdanen, wenschelijk is de aloude betrekkingen, tusschen de voormalige Oostindische Compagnie en het Rijk van Loewoe bestaan hebbende, te doen herleven tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en genoemd Rijk,

Zoo is onder de nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie het volgende contract gesloten tusschen

COENRAAD CORNELIS HARDENBERG, adsistent-resident en magistraat te Macassar, bij ontstentenis van den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden belast met het bestuur van die gewesten, ter eenre, en

ABDUL KARIEUR TOBAROÉ, Koning, en de hadat van het Rijk van Loewoe ter andere zijde:

Art. 1.

De vorst en de hadat van Loewoe verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat het Rijk van Loewoe een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolgelyk als zoodanig is geplaatst onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, hun land nimmer aan eenige blanke natie anders dan de Nederlandsche te zullen overgeven, noch met dezelve eenige verbindtenissen te zullen aangaan zonder de toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is met menschen, wapenen en vaartuigen tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, om geene zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Zij verbinden zich tevens niet te gedoogen, dat dit door of namens hunne kinderen of aanverwanten plaats vinde.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, aan alle schepen of vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toesigenen.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbende in het openbaar te verkoopen, indien die niet mogten kunnen bewaard worden.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Loewoe kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt naar mate van de moeite begroot door den vorst en de hadat van Loewoe.

De vorst en de hadat van Loewoe geven van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 11.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Loewoe moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan de onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde, voor de op Europeesche wijze getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Loewoe.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich de Nederlandsch-Indische muntspecien zoo als die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden vastgesteld, steeds in het Rijk van Loewoe als gangbaar en wettig betaalmiddel toe te laten.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroef en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken niet te zullen afstaan aan personen niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na een voorafgaand overleg met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat de bedoelde ondernemingen van nijverheid in het meeste voordeel van het Rijk van Loewoe geregeld worden, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 15.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Loewoe.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich, om aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter kunnen in de havens van het Rijk van Loewoe worden toegelaten en aldaar verblijf houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren.

Van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens wordt door den vorst en de hadat van Loewoe kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 17.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich aan allen, die met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 18.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land, waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelver afstammelingen en inlanders, die niet tot de onderdanen van Loewoe behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Loewoe misdrijf plegende, worden door het Gouvernement gestraft.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Loewoe verbinden zich in het Rijk niet toe te laten personen die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking of op aanvraag aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitgeleverd.

Art. 20.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Loewoe niet te zullen bemoeijen, zolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Loewoe getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

Art. 21.

Bij overlijden of afstreding van den regerenden vorst wordt daarvan door de hadat van Loewoe onverwijld kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De hadat geeft alsdan tevens kennis wie volgens de instellingen des lands tot opvolger van den vorst gekozen is.

Deze opvolger is gehouden zich schriftelijk te verbinden tot de getrouwe nakoming van de onderwerpelijke overeenkomst.

Art. 22.

Omtrent punten, bij dit contract niet voorzien en die nader blijken mogten regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Art. 23.

Dit contract vervangt alle vroegere overeenkomsten tusschen de voormalige vereenigde Oost-Indische Compagnie of door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met het Rijk van Loewoe gesloten, en speciaal het Bongaisch contract, op den 18den November 1667 tusschen den admiraal SPEELMAN en de vorsten van Celebes, voor zooveel dezelve strijdig zijn met het bij dit contract overeengekomene.

En opdat het ten allen tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de genoemde vorst en de hadat van Loewoe zuiver meenen de opgemelde overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dit tractaat met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan ten gouvernementshuis te Macassar op heden, Maandag, den zestienden September 1861.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

Bij ontstentenis,

De Assistent-Resident en Magistraat,

(get.) HARDENBERG.

Lager stond :

de handteekening, in Macassaarsche karakters gesteld, van den vorst en hadat van Loewoe, **ABDOOL KARIEM TOBAROEÉ**;

de handteekening van **LASANBEANG**, Opoe Palempa tober boea, tovens Opoe Mantjara toben toewa en hadat van Loewoe, gesteld met een kruisje;

de handteekening van **LAKADARIA AROE**, tjinrana en hadat van Loewoe, gesteld met een kruisje;

de handteekening van **LAWALLA AURONG GOEROE SOERO**, hoofdzending, gesteld met een kruisje;

AMBE TARAMBI ANRONG Goera Djawa.

In tegenwoordigheid van den assistent-resident ter beschikking van den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(get.) **BAKKERS.**

De Secretaris voor de Indische Zaken,

(get.) **SWAVING.**

Dit contract is bekrachtigd bij besluit van den twaalfden December 1800 een en ze tig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië ,

(get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve ,

De Algemeene Secretaris ,

(get.) A. LOUDON.

Voor eensluidend afschrift ,

De Gouvernements-Secretaris ,

(get.) NEDERBURGH.

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien ,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 7.

CONTRACT gesloten tusschen het Gouvernement van Nederlandsch
Indie en den radja en rijks grooten van Ende op het eiland Floris,
sorterende onder de residentie Timor.

Nademaal de aangegane overeenkomst, tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de rijks grooten van Ende op het eiland Floris gesloten op den eersten Mei achtttien honderd negen en dertig, goedgekeurd bij besluit van den Gouverneur-Generaal van den 5den September 1839, n°. 1, door veranderde omstandigheden wijziging en aanvulling behoeft, zoo is op heden, den 16den April 1860 een en zestig, door mij WILLEM LEENDERT HENDRIK BROCX, resident van Timor en onderhoorigheden, daartoe bij besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, van den 12den November 1859, n°. 66, gemagtigd, met den wd. radja en rijks grooten van Ende op het eiland Floris deswege onderhandeld en als een gevolg daarvan, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal voornoemd, overeengekomen als volgt:

Art. 1.

De wd. radja van het Rijk van Ende op het eiland Floris, genaamd BABA PANDÉ, Imam, als voogd van den minderjarigen radja van het bestuur waarnemende, BABA KAMAPO, radja sabandar, en BABA KATARO, groot tammogong, verklaren voor zich en hunne nakomelingen dat het Rijk van Ende een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie, en gevolglijk geplaatst is onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

Zij verbinden zich steeds met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te houden vrede, vriend- en bondgenootschap, te zijn vijanden van de vijanden van Nederland en vrienden van de vrienden van Nederland, mitgaders, des gevorderd, met menschen, wapenen en vaartuigen hulp te verlenen tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland zooveel in hun vermogen is.

Art. 3.

Zij verbinden zich, den resident te Koepang te erkennen als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den Nederlandschen-Indischen ambtenaar in hun gebied geplaatst als den vertegenwoordiger van den resident, en geen gezag uit te oefenen over Europeanen en daarmedo gelijkstaande personen.

Zij erkennen dat alle Chinezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen, ook Javanen en inboorlingen van de andere gedeelten van den Indischen Archipel, zoowel als alle andere

op 's Gouvernements grondgebied met der woon gevestigde en niet aan hen onderhoorige eilanden, onmiddellijke onderdanen zijn van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en dat al die Oosterlingen onderworpen zijn aan den regter, die daartoe door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is aangewezen of nog mogt worden aangewezen.

Regtsvorderingen tegen Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen worden beslist door de vertegenwoordigers van den resident, dan wel voor de bevoegde regtbank voor welke zij moeten te regt staan.

Art. 4.

Zij verbinden zich naar hun vermogen mede te werken door het leveren, des gevorderd, van menschen en bouwmaterialen welke in hun gebied te bekomen zijn tot het daarstellen van alle zoodanige versterkingen, woningen en magazijnen, als welke het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in het vervolg van tijd mogt noodig achten op te rigten, en om tot dit einde ook steeds den benoodigden grond beschikbaar te stellen.

Art. 5.

Zij verbinden zich, den vertegenwoordiger van den resident die in hun gebied geplaatst is, en allen die aan hem ondergeschikt zijn, wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement dit verlangen mogt, steeds te voorzien van eene behoorlijke woning, die te zamen kan worden gesteld door hunne onderdanen uit bouwmaterialen, die de grond en de bosschen opleveren.

Ingeval voor de oprigting van zoodanige woningen ambachtslieden, zoo als metselaars, timmerlieden en smeden, mogten worden vereischt, of gereedschappen en materialen welke geene voortbrengselen van den grond of de bosschen in hun gebied zijn en van buiten moeten worden aangevoerd, zullen die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden verstrekt en bekostigd.

Art. 6.

Zij verbinden zich, hun land nimmer aan eenige andere natio dan de Nederlandsche over te geven, noch met eenige andere natio verbonden aan te gaan, zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 7.

Zij verbinden zich geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanton te bestemmen naar andere natien dan de Nederlandsche, noch die van andere natien aan te nemen zonder voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 8.

Zij verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen en geene verordeningen te maken door welken die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 9.

Zij verbinden zich, om de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met den vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal te Koepang, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid in het meeste voordeel van den radja en rijks grooten, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden, doch tevens met terugzigt op de algemeene bepaling van geheel Nederlandsch Indie, tot hetwelk het Rijk van Ende behoort, zooveel mogelijk geregeld worden naar het voorbeeld van de Koninklijke besluiten van 24 October 1850, n°. 45 (*Indisch Staatsblad* 1851, n°. 6), en van 10 October 1857, n°. 64 (*Indisch Staatsblad* 1858, n°. 41), of zoo als die nader door den Koning mogten worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan den radja en de rijks-grooten van Ende. Van deze Koninklijke besluiten, zoo als zij in die *Staatsbladen* beschreven staan, zijn Maleische vertalingen aan dit contract gehecht.

Art. 10.

De wd. radja en rijks-grooten verbinden zich daarenboven geene gronden te verhuren aan Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen of aan vreemde Oosterlingen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met den vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal te Koepang, opdat de huur geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zelf, in het meeste belang van den radja en rijks-grooten, maar zooveel mogelijk volgens de algemeene verordening, zoo als die is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 3 Julij 1856, n°. 93, of nader zal worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan den radja en rijks-grooten van Ende. Van dit Koninklijk besluit, zoo als hetzelfde beschreven staat in het *Staatsblad* van Nederlandsch Indie over 1856, n°. 64, is eene Maleische vertaling aan dit tractaat gehecht.

Art. 11.

De wd. radja en rijks-grooten voornoemd verbinden zich de Nederlandsch-Indische zilveren en koperen muntspecien, zoo als die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden vastgesteld, steeds in hun gebied als gangbaar en wettig betaalmiddel toe te laten.

Art. 12.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verzekert daarentegen aan den radja en de rijks-grooten voornoemd en de ingezetenen van hun gebied, voor zoover zij op zee handel drijven, de bevoegdheid tot het voeren van de Nederlandsche vlag, mits zich voor hunne vaartuigen voorzienende van Nederlandsch-Indische zeebrieven en jaarpassen, overeenkomstig de deswege bestaande verordeningen.

Art. 13.

De wd. radja en rijks-grooten voornoemd verbinden zich, den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 14.

Zij verbinden zich, aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun gebied in nood mogten vervallen, te verleen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen, en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 15.

Zij verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun gebied mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, en aan den vertegenwoordiger van den resident die het dichtst bij hen gevestigd is, of anders aan den resident zelven uitleveren.

Art. 16.

Zij verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den vertegenwoordiger van den resident, of wanneer zoodanige vertegenwoordiger zich niet tusschen hen en den resident bevindt, aan den resident zelven.

Art. 17.

Zij kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt begroot, naar mate van de

waarde der goederen en de moeite tot berging, door den radja op wiens gebied de schepen of vaartuigen of goederen mogten zijn gestrand of uit zee aangebragt; de radja geeft daarvan kennis aan den resident regtstreeks of door tusschenkomst van des residents vertegenwoordiger, indien er zich een tusschen hem en den resident bevindt.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den bevoegden regter.

Art 18.

De wd. radja en rijks grooten verbinden zich in hun gebied niet te dulden menschenroof en handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Zij beloven te zullen waken en doen waken voor de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandelingen hebben gesteld.

Art. 19.

De wd. radja en rijks grooten verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van hun Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den resident van Timor.

Handelaren zullen echter in de havens van Ende worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in de havens door den radja en de rijks grooten kennis moeten worden gegeven aan den resident van Timor.

Art. 20.

Zij verbinden zich aan allon, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun grondgebied bevinden, te verleen bescherming van personen en goederen.

Art. 21.

Zij verbinden zich op hun grondgebied niet op te nemen of toe te laten lieden, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederlandsch Indie en Nederland mogten hebben verwijderd, noch ook misdadigers uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Bij ontdekking of opvrag leveren zij die uit aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 22.

Elk misdadiger, die een onderdaan is van den radja van Ende, wordt gestraft volgens de wetten van het land waar hij misdreven heeft; ingeval hij echter zijn misdrijf heeft begaan tegen het Gouvernement van Nederlandsch Indie of deszelfs onderdanen, of ook op 's Gouvernements grondgebied, zal hij worden uitgeleverd aan des residents vertegenwoordiger of den resident zelve, om naar gelang van het begane misdrijf voor den landraad van de residentie Timor of voor den raad van justitie te Soerabaija te regt te staan.

Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen en ook alle andere onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, op het grondgebied van den radja en rijks grooten voornoemd misdrijvende, kunnen echter alleen worden te regt gesteld voor de regtbanken, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangewezen.

Art. 23.

De wd. radja en rijks grooten voornoemd verbinden zich, geene martelende of verminkende straffen te doen opleggen.

Art. 24.

In art. 20 van de acte van verbond en voorwaarden van den 9den Junij 1756 is over-

eengekomen, dat alle andere natien dan de Nederlanders uitgesloten zijn van de vaart en den handel in het gebied van den radja en rijks grooten van Ende.

Die voorwaarde kan niet meer worden nagekomen. Het is den radja en rijks grooten voornoemd niet meer verboden tot de vaart en den handel toe te laten schepen en vaartuigen van elke natie die met het Rijk der Nederlanden bevriend is; daarom verbinden zij zich in overleg met den resident van Timor te Koepang, vast te stellen een tarief van haven- en ankerage-gelden en van inkomende en uitgaande regten voor alle natien gelijkelijk werkende.

Ingeval het Nederlandsch-Indisch Gouvernement later, om welke redenen ook, mogt goedvinden in het gebied van den radja en rijks grooten een of meer posten op te rigten, zal de heffing der voormelde regten, wanneer het Gouvernement dit mogt verkiezen, aan het Gouvernement worden overgelaten tegen zoodanige billijke schadeloosstelling als dan overeen gekomen zal worden.

Art. 25.

De radja en rijks grooten voornoemd verbinden zich geene heerschappij uit te oefenen over regenten en onder-regenten die niet thans reeds, hoedanig ook, aan hen ondergeschikt zijn, maar die regenten en onder-regenten te erkennen als geheel onafhankelijk en op zich zelve staande, en hen in de uitoefening van hun gezag binnen hun grondgebied geheel onbelemmerd te laten.

Art. 26.

Zij verbinden zich, wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement dit verlangt, hulp en bijstand te verleenen aan andere regenten, met menschen wapenen en vaartuigen, tegen elk geweld hun door anderen aangedaan, en zulks onder wederkeerige verpligting.

Art. 27.

Zij verbinden zich in het belang der openbare rust en orde geschillen onderling of met regenten van andere landschappen ter bemiddeling te onderwerpen aan den zich in hunne nabijheid bevindenden vertegenwoordiger van den resident te Koepang, of dien resident zelve, wanneer zij met de beslissing van dien vertegenwoordiger vermeenen geen genoeg te kunnen nemen.

Zij verbinden zich bijzonderlijk om ingeval eene der twistende partijen naar die bemiddeling niet mogt luisteren, wanneer die door den resident zelve verleend is, als dan behulpzaam te zijn om den verongelijkte regt te doen toekomen.

Art. 28.

Zij verbinden zich op steeds, wanneer geene belangrijke beletselen zulks verhinderen, onverwijld naar Koepang op te komen, wanneer zij door den resident worden opgeroepen.

Art. 29.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart dat, zoolang de radja en rijks grooten voornoemd deze overeenkomst getrouw nakomen, hetzelfde zich niet onmiddellijk met het inwendig bestuur zal inlaten, hetwelk integendeel aan hen overgelaten wordt.

Art. 30.

Bij overlijden of aftreding van den radja wordt daarvan onverwijld kennis gegeven aan den resident te Koepang door tusschenkomst van zijnen vertegenwoordiger, of regtstreeks indien zoodanige vertegenwoordiger niet aanwezig is, door den tijdelijken opvolger, die als dan tevens kennis geeft wie volgens de instellingen des lands tot opvolger van den overledene of afgetredene gekozen is.

Die opvolger zal door den resident te Koepang, of iemand door hem daartoe gemagtigd, in zijne waardigheid worden bevestigd, nadat hij den eed volgens de gebruiken des lands zal hebben afgelegd, dat hij zich verbindt dit onderwerpelijck contract getrouw na te komen.

Art. 31.

Dit contract vangt aan te werken, nadat op hetzelfde verkregen is de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

Aldus gedaan en overeengekomen aan boord van Zijner Majesteits schroefstoomschip *Vice-Admiraal Koopman*, onder bevel van den kapitein-luitenant ter zee ZWAANSHALS, ter reede van Ambobaga (Ende), eiland Floris, op heden Dingsdag, den zestienden April 1800 een en zestig; zijnde van deze overeenkomst opgemaakt en door partijen met hunne handteekeningen bekrachtigd twee eensluitende expeditien, om te dienen waar zulks gevorderd mogt worden.

De Resident,
(w. g.) BROCK.

Ter zijde stonden in Macassaarsche karakters de handteekeningen van:

BABA PANDE, Imam, waarn. radja.

BABA KAMAPO, radja sabandar.

BABA KATARO, groot tommegegong.

Lager stond:

Dit contract is bij besluit van den negenden Januarij 1800 twee en zestig, n°. acht, goedgekeurd en bekrachtigd.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) A. LOUDON.

Voor eensluitend afschrift,

De Eerste Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) WATTENDORFF.

Voor eensluitend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 8.

ACTE VAN OPTREDING EN VERBINDTENIS.

Op Donderdag, den 30sten Mei 1861, is door mij PETRUS VAN DER CRAB, adsistent-resident, belast met de waarneming der betrekking van resident van Ternate, ingevolge § a van art. 1 van het besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, van 16 Maart 1861, lit. M, uitvoering gegeven aan de daarbij verleende magt om den prins MOHAMAD ARSAD, kapitein-laut van Ternate, in de bewoordingen van het met de sultans van Ternate en Tidore gesloten tractaat, van 27 Mei 1824, op de gebruikelijke wijze namens het Nederlandsch Gouvernement te doen optreden als sultan van Ternate, zulks onder de verbindtenissen bij dit tractaat omschreven, mitsgaders die, dat omtrent de wijzigingen, welke daarin door verloop van tijd en veranderde omstandigheden noodig mogten geworden zijn, nader tusschen hem en het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal worden onderhandeld.

En is met inachtneming van het voor zoodanige plegtigheid gebruikelijke ceremonieel voor mij verschenen de genoemde prins MOHAMAD ARSAD, thans bekleedende de betrekking van kapitein-laut van het Rijk van Ternate, aan wien door mij is voorgehouden de inhoud van voorschreven gedeelte van 's Gouvernements beschikking, en denzelve afgevraagd, of hij genegen is de verbindtenissen, omschreven in het tractaat van 27 Mei 1824 met zijnen vader gesloten, getrouwelijk na te komen, tot dat nader zullen zijn vastgesteld en overeengekomen de wijzigingen, welke daarin noodig geoordeeld mogten worden; en of hij bereid is ter bevestiging van zijn hierop te geven antwoord den eed af te leggen; hem wijders ten allerernstigste voorhoudende het gewigt van die verbindtenis, en van de waardigheid tot welke hij staat verheven te worden als leenman van een Gouvernement, dat aan het rijk van Ternate ten allen tijde en bijzonder in de laatste jaren op velerlei wijzen getoond heeft de belangen van vorst en volk te willen voorstaan, de regten van den vorst te willen handhaven en de bevolking te willen beschermen, en ook thans weder in zijne troonsbeklimming na de langdurige regering van zijnen hooggeschatten vader een blijk geeft van deszelfs welwillendheid voor hem en zijne onderdanen, en ook voor beiden wenscht over te gaan tot het beramen van zoodanige maatregelen als strekken kunnen om bloei en beschaving van het Rijk van Ternate te bevorderen.

Waarop de prins MOHAMAD ARSAD verklaarde dat hij doordrongen is van de hooge waarde der verbindtenis welke hij met zijne troonsbestijging aangaat; dat hij de zorgen van bestuur over een zoo uitgebreid en verdeeld volk en de beproevingen die hetzelfde tegenwoordig van het Opperwezen zijn gezonden, ten volle beseft, doch dat hij, vertrouwend op de ondersteuning van het Gouvernement, blijmoedig zijne taak aanvaardt en zijnen God zal smeeken om wijsheid en reinheid in de uitoefening der door hem aangenomen verplichtingen; verklarende hij wijders uitdrukkelijk de verbindtenissen omschreven in het tractaat van 27 Mei 1824 te willen nakomen, zoomede de wijzigingen die daarin door verloop van tijd en omstandigheden noodzakelijk mogten geworden zijn, en dat hij volkomen bereid is, tot bevestiging der welgemeendheid zijner verklaring, den eed af te leggen.

En is vervolgens door den secretaris der residentie voorgelezen het formulier van den eed voor den sultan van Ternate, luidende als volgt:

» Ik beloof en zweer Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, als 's Konings vertegenwoordiger, gehouwen en getrouw te zullen zijn, het Rijk en de landen van Ternate, hetwelk mij als leenman is opgedragen en als zoodanig door mij is aangenomen, met alle ijver, oplettend-

heid en getrouwheid voor en van wege het Nederlandsch Gouvernement te zullen regeren, naar de wetten van het voormelde Rijk en naar de bepalingen die in het tractaat van hulde en leenmanschap, gesloten tusschen het Nederlandsch Gouvernement en den sultan van Ternate, zijn gemaakt en waarin na onderhandeling de noodige wijzigingen zullen worden gebragt.

» Dat ik alles zal aanwenden wat tot nut en voordeel van het gemelde Rijk kan uitgedacht en uitgevoerd worden; dat ik nooit iets met raad en daad zal doen hetgeen het Nederlandsch Gouvernement of zijne onderhoorigen eenige hinder of schade kan toebrengen of gedoogen dat zulks door iemand, wie hij ook zij, worde toegebragt, maar ingevalle mij iets dergelijks ter kennis mogt komen, zal ik hetzelve in allen deele naar mijn beste vermogen afweren, en daarvan kennis geven aan den resident of die van wege het Nederlandsch Gouvernement het gebied te Ternate voert.

» Dat ik wijders alle artikelen, in het tractaat van leenmanschap begrepen, heilig en getrouw zal onderhouden, en voorts alles zal doen wat een getrouw en eerlijk leenman en sultan betaamt.»

Waarna die eed op de wijze zijner godsdienstige gezindheid door hem is afgelegd.

Na aflegging waarvan door mij adsistent-resident, belast met het bestuur der residentie Ternate, is verklaard dat de prins MOHAMAD ARSAD is opgetreden als sultan van het Rijk van Ternate onder de namen van ASSOELTHANOEL MAHFOEL BIINAJATILLAHIL MANNAN SIRADJOEL MOELKI AMIROEDIN ISKANDAR, poetra MOHAMAD ARSAD WAHNWA MINAS-SALIHIN SJAH.

Van welke acte vier exemplaren zijn opgemaakt en door mij met den sultan voornoemd, zijn onderteekend en bezegeld.

(Was get.) P. VAN DER CRAB.

Deze acte is bekrachtigd op den vijfden Maart des jaars 1800 twee en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(was get.) L. A. I. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

(was get.) WATTENDORFF.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(was get.) NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandische
Indische Vorsten.*

N°. 9.

ACTE VAN BEVESTIGING.

Aangezien het den ondergeteekenden civilen gezaghebber der Solor-eilanden te Larantoea, na een deswege opzettelijk onderzoek is gebleken, dat ADI door erfopvolging en keuze der bevolking wettig is opgetreden als radja van Lamahala en als zoodanig behoort te worden bevestigd, en aangezien door hem op heden krachtens magtiging van den resident van Timor, bij missive van den 23sten November 1861, n°. 1323, in mijne handen de aan deze acte geannexeerde verklaring is afgelegd en beëdigd,

Zoo is het, dat de civile gezaghebber voornoemd heeft goedgevonden, uit kracht der vorenstaande magtiging, namens den resident van Timor, die daartoe door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is geautoriseerd, genoemde ADI in zijnen rang als radja van Lamahala te bevestigen.

Ten blijke waarvan deze acte is opgemaakt en onderteekend door :

Larantoea,
den 26sten December 1861.

den civilen gezaghebber,

(was get.) MEKERN.

Gezien.

De Resident van Timor,

(was get.) ESSERS.

Ik beloof plegtiglijk:

1°. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijnen opperheer, en de door hetzelfde over mij gestelde magten als mijne overheid, allen verschuldigden eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen :

2°. de contracten tusschen mijne voorgangers met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, onder dagteekening van den 28sten Junij 1861 gesloten, getrouwelijk na te komen ;

en wel in het bijzonder :

3°. het welzijn des volks te bevorderen ;

4°. met regtvaardigheid te regeren ;

5°. met mijne naburen vrede te handhaven ;

6°. den zeeroof te beletten ;

7°. den slavenhandel te beletten ;

8°. den landbouw te beschermen ;

9°. de nijverheid te bevorderen ;

10°. den handel te beschermen ;

11°. de scheepvaart te beschermen ;

12°. aan de scheepbreukelingen hulp te verleen en gestrande goederen te bergen, en niet te dulden dat mijne onderdanen zulks niet doen;

13°. in geene staatkundige aanraking te treden met vreemde mogendheden;

14°. aan Europeanen of andere westersche vreemdelingen geen gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn Rijk niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van het hoofd van het gewestelijk bestuur.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk Lamahala worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren. Zullende van hun meer dan 3 maanden voortgezet verblijf in die havens door mij kennis moeten worden gegeven aan het hoofd van het gewestelijk bestuur.

Hebbende ik deze verklaring met eede bevestigd en ten blijke daarvan, hieronder mijne handteekening gesteld.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 10.

CONTRACT tusschen het Gouvernement van Nederlandsch
Indie en de verschillende singhadjies op de Solor-eilanden
en den radja van Larantoeka (oosthoek van het eiland
Floris), sorterende onder de residentie Timor.

Nademaal de acte van verbond en voorwaarden, aangegaan, vastgesteld, besloten en verzegeld tusschen de Hoogedele Indische Regering door haren expressen commissaris JOHANNES ANDREAS PARAVICINI en de regenten der Solor-eilanden, onder de residentie Timor, op den 9den Junij 1756, een aantal bepalingen bevat, welke niet meer kunnen worden nagekomen, zoo is op heden, den 28sten Junij 1861, door mij WILLEM LEENDEERT HENDRIK BROCK, resident van Timor, daartoe behoorlijk gemagtigd bij besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, van den 12den November 1800 negen en vijftig, nommer zes en zestig, met de singhadjies der Solor-eilanden deswege en ook met den radja van Larantoeka nopens het sluiten van een contract onderhandeld, en als een gevolg daarvan, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal voornoemd, overeengekomen als volgt:

Art. 1.

De singhadjies en radja der ondervolgende Rijken genaamd:

KIDEN SIKOE,	singhadjie van Lawajjong;
KENENG, radja Hala	„ Lamakera;
PEHANG,	„ Lamahala;
LIEVANG,	„ Trong;
JOUW,	„ Adonara;
DON GASPAB, radja	„ Larantoeka,

verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat de Rijken, waarover zij het gezag voeren, een gedeelte uitmaken van Nederlandsch Indie en gevolgelijk geplaatst zijn onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

Zij verbinden zich steeds met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te houden vrede, vriend- en bondgenootschap, te zijn vijanden van de vijanden van Nederland en vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders, des gevorderd, met menschen, wapenen en vaartuigen hulp te verleenen tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland zooveel in hun vermogen is.

Art. 3.

Zij verbinden zich den resident te Koepang te erkennen als den vertegenwoordiger van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en den Nederlandsch-Indischen ambtenaar, in hun gebied geplaatst, als den vertegenwoordiger van den resident, en geen gezag uit te oefenen over Europeanen en daarmede gelijkstaande personen. Zij erkennen dat alle Chinezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen, ook Javanen en inboorlingen van de andere gedeelten van den Indischen Archipel, zoowel als alle andere op 's Gouvernements grondgebied metter woon gevestigd en niet aan hen onderhoorige eilanders, onmiddellijke onderdanen zijn van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en dat al die Oosterlingen onderworpen zijn aan den regter, die daartoe door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is aangewezen of nog mogt worden aangewezen.

Regtsvorderingen tegen Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen worden beslist door de vertegenwoordigers van den resident, dan wel door de bevoegde regtbank voor welke zij moeten te regt staan.

Art. 4.

Zij verbinden zich naar hun vermogen mede te werken door het leveren, des gevorderd, van menschen en bouwmaterialen, welke in hun gebied te bekomen zijn, tot het daarstellen van alle zoodanige versterkingen, woningen en magazijnen, als welke het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in het vervolg van tijd mogt noodig achten op te rigten, en om tot dit einde ook steeds den benoodigden grond beschikbaar te stellen.

Art. 5.

Zij verbinden zich den vertegenwoordiger van den resident, die in hun gebied geplaatst is, en allen die aan hem ondergeschikt zijn, wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement dit verlangen mogt, steeds te voorzien van eene behoorlijke woning, die te zamen kan worden gesteld door hunne onderdanen uit bouwmaterialen, die de grond en de bosschen opleveren.

Ingeval voor de oprigting van zoodanige woningen ambachtslieden, zoo als metselaars, timmerlieden en smeden, mogten worden vereischt, of gereedschappen en materialen, welke geene voortbrengselen van den grond of de bosschen in hun gebied zijn en van buiten moeten worden aangevoerd, zullen die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden verstrekt en bekostigd.

Art. 6.

Zij verbinden zich hun land nimmer aan eenige andere natie dan de Nederlandsche over te geven, noch met eenige andere natie verbonden aan te gaan, zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 7.

Zij verbinden zich geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar andere natien dan de Nederlandsche, noch die van andere natien aan te nemen zonder voorkennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 8.

Zij verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen en geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 9.

Zij verbinden zich om de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne

inheemsche onderdanen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met den vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal te Koepang, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid in het meeste voordeel van de singhadjies en den radja, — zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden, doch tevens met terugzigt op de algemaene belangen van geheel Nederlandsch Indie, tot hetwelk de Rijken van de sindhadjies der Solor-eilanden en den radja van Larantoea behooren, — zooveel mogelijk geregeld worden naar het voorbeeld van de Koninklijke besluiten van 24 October 1850, n°. 45 (*Indisch Staatsblad* 1851, n°. 6), en van 10 October 1857, n°. 64 (*Indisch Staatsblad* n°. 41), of zoo als die nader door den Koning mogten worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan de sidhadjies der Solor-eilanden en den radja van Larantoea.

Van deze Koninklijke besluiten, zoo als zij in die *Staatsbladen* beschreven staan, zijn Maleisehe vertalingen aan dit contract gehecht.

Art. 10.

Zij verbinden zich daarenboven geene gronden te verhuren aan Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen of aan vreemde Oosterlingen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met den vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal te Koepang, opdat de huur geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zelf, in het meeste belang van de sindhadjies en den radja, maar zooveel mogelijk volgens de algemeene verordening, zoo als die is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 3 Julij 1856, n°. 93, of nader zal worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan de singhadjies der Solor-eilanden en den radja van Larantoea.

Van dit Koninklijk besluit, zoo als hetzelfde beschreven staat in het *Staatsblad van Nederlandsch Indie* over 1856, n°. 64, is eene Maleisehe vertaling aan dit contract gehecht.

Art. 11.

Zij verbinden zich de Nederlandsch-Indisch zilveren en koperen muntspecien, zoo als die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden vastgesteld, steeds in hun gebied als gangbaar en wettig betaalmiddel toe te laten.

Art. 12.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verzekert daarentegen aan de singhadjies en den radja voornoemd en de ingezetenen van hun gebied, voor zoover zij op zee handel drijven, de bevoegdheid tot het voeren van de Nederlandsche vlag, mits zich voor hunne vaartuigen voorziende van de Nederlandsch-Indische zeebrieven en jaarpassen, overeenkomstig de deswege bestaande verordeningen.

Art. 13.

Zij verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 14.

Zij verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun gebied in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noeh te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 15.

Zij verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun gebied mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen en aan den vertegenwoordiger van den resident, die het dichtst bij hen gevestigd is, of anders aan den resident zelveu, uit te leveren.

Art. 16.

Zij verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen, onverwijld kennis te geven aan den vertegenwoordiger van den resident, of wanneer zoodanig vertegenwoordiger zich niet tusschen hen en den resident bevindt, aan den resident zelven.

Art. 17.

Zij kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt begroot, naar mate van de waarde der goederen, en de moeite tot berging, door de singhadjies of den radja op wiens gebied de schepen of vaartuigen of goederen mogten zijn gestrand of uit zee aangebragt; de singhadjie of radja geeft daarvan kennis aan den resident regtstreeks of door tusschenkomst van des residents vertegenwoordiger, indien er zich een tusschen hem en den resident bevindt.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den bevoegden regter.

Art. 18.

Zij verbinden zich in hun gebied niet te dulden menschenroof en handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Zij beloven te zullen waken en doen waken voor de regten van zoodanige personen, die zich tot waarborg van schuld als pandelingen hebben gesteld.

Art. 19.

Zij verbinden zich om aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan, en hunne toelating of vestiging buiten de havens van hun Rijk niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den resident van Timor.

Handelaren echter zullen in de havens van de Rijken van de Solor-eilanden en van Laran-toeka worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door de singhadjies of den radja kennis moeten worden gegeven aan den resident van Timor.

Art. 20.

Zij verbinden zich, aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun grondgebied bevinden, te verleenen bescherming van persoon en goederen.

Art. 21.

Zij verbinden zich op hun grondgebied niet op te nemen of toe te laten lieden, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederlandsch Indie en Nederland mogten hebben verwijderd, noch ook misdadigers, uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Bij ontdekking of opvraag leveren zij die uit aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 22.

Elk misdadiger, die een onderdaan is van de singhadjies of den radja, wordt gestraft volgens de wetten van het land waar hij misdreven heeft; ingeval hij echter zijn misdrijf heeft begaan tegen het Gouvernement van Nederlandsch Indie of deszelfs onderdanen, of ook op 's Gouvernements grondgebied, zal hij worden uitgeleverd aan des residents vertegenwoordiger of den resident zelven, om naar gelang van het begane misdrijf voor den landraad van de residentie Timor of voor den raad van justitie te Soerabaja te regt te staan.

Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen en ook alle andere onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement op het grondgebied van de singhadjies en den radja voornoemd misdrijvende, kunnen echter alleen worden te regt gesteld voor de regt-banken, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangewezen.

Art. 23.

Zij verbinden zich geene martelende of verminkende straffen te doen opleggen.

Art. 24.

In art. 20 van de acte van verbond en voorwaarden, van den 9den Junij 1756, is overeengekomen, dat alle andere natien dan de Nederlandsche uitgesloten zijn van de vaart en den handel in het gebied van de singhadjies voornoemd.

Die voorwaarde kan niet meer worden nagekomen; het is den singhadjies en radja voornoemd niet meer verboden tot de vaart en den handel toe te laten schepen en vaartuigen van elke natie die met het Rijk der Nederlanden bevriend is; daarom verbinden zij zich in overleg met den resident van Timor te Koepang vast te stellen een tarief van haven- en ankerage-gelden en van inkomende en uitgaande regten, voor alle natien gelijkelijk werkende.

Ingeval het Nederlandsch-Indisch Gouvernement later, om welke redenen ook, mogt goedvinden in het gebied van den singhadjie of radja een of meer posten op te rigten, zal de heffing der voormelde regten, aan het Gouvernement worden overgelaten tegen zoodanige billijke schadeloosstelling als dan overeengekomen zal worden.

Art. 25.

Zij verbinden zich geene heerschappij uit te oefenen over regenten en onder-regenten die niet thans reeds, hoedanig ook, aan hen ondergeschikt zijn, maar die regenten en onder-regenten te erkennen als geheel onafhankelijk en op zich zelve staande en hen in de uitoefening van hun gezag binnen hun grondgebied geheel onbelemmerd te laten.

Art. 26.

Zij verbinden zich, wanneer het Nederlandsch-Indisch Gouvernement dit verlangt, hulp en bijstand te verleen aan andere regenten, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen elk geweld hun door anderen aangedaan, en zulks onder wederkeerige verpligting.

Art. 27.

Zij verbinden zich in het belang der openbare rust en orde geschillen onderling of met regenten van andere landschappen ter bemiddeling te onderwerpen aan den zich in hunne nabijheid bevindenden vertegenwoordiger van den resident te Koepang, of dien resident zelve, wanneer zij met de beslissing van dien vertegenwoordiger vermeenen geen genoegen te kunnen nemen.

Zij verbinden zich bijzonder, om, ingeval eene der twistende partijen naar de bemiddeling niet mogt luisteren, wanneer die door den resident zelve verleend is, als dan behulpzaam te zijn om den verongelijkte regt te doen toekomen.

Art. 28.

Zij verbinden zich om steeds, wanneer geene belangrijke beletselen zulks verhinderen, onverwijld naar Koepang op te komen, wanneer zij door den resident worden opgeroepen.

Art. 29.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart, dat, zoolang de singhadjies en radja voornoemd deze overeenkomst trouw nakomen, hetzelfde zich niet onmiddellijk met het inwendig bestuur zal inlaten, hetwelk integendeel aan hen overgelaten wordt.

Art. 30.

Bij overlijden of afstreding van de singhadjies of den radja voornoemd wordt daarvan onverwijld kennis gegeven aan den resident te Koepang, door tusschenkomst van zijnen vertegenwoordiger of regtstroeks, indien zoodanige vertegenwoordiger niet aanwezig is, door het eerst op hem volgende hoofd, dat tevens kennis geeft, wie, volgens de instellingen des lands, tot opvolger van den overledene of afgetredene gekozen is.

Die opvolger zal door den resident te Koepang of iemand door hem daartoe gemagtigd in zijne waardigheid worden bevestigd, nadat hij den eed volgens de gebruiken des lands zal hebben afgelegd, dat hij zich verbindt dit onderwerpelijk contract getrouw na te komen.

Art. 31.

Dit contract vangt aan te werken, nadat op hetzelfde verkregen is de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

Aldus gedaan en overeengekomen te Larantoea (Oosthoek van het eiland Floris) op heden Vrijdag, den 28sten Junij 1861.

De Resident,
(was get.) BROOX.

Dit is het merk (X) van den singhadjio van Lawajjong.							
Id.	"	"	(X)	"	id.	"	Lamakera.
Id.	"	"	(X)	"	id.	"	Lamahala.
Id.	"	"	(X)	"	id.	"	Trong.
Id.	"	"	(X)	"	id.	"	Adoenara.

(Was get.) GASPAR.

Zijnde deze merken in onze tegenwoordigheid gesteld.

(Was get.) MUNSCHOT.

(Was get.) MEKERN.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den 6den Mei des jaars 1860 twee en zestig.

Do Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,
(was get.) L. A. J. W. SLOET.
Ter ordonnantie van denzelve,
De Algemeene Secretaris,
(was get.) A. LOUDON.
Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
NEDERBURGH.
Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,
FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 11.

ACTE VAN BEVESTIGING.

Aangezien het den resident van Timor, na een deswege opzettelijk ingesteld onderzoek, gebleken is, dat DON GASPAR door erfopvolging en keuze der bevolking wettig is opgetreden als radja van Larantuka en als zoodanig behoort te worden bevestigd, en aangezien door hem op heden in handen van den resident van Timor de aan deze acte geannexeerde verklaring is afgelegd en beëdigd,

Zoo is het, dat de resident voornoemd heeft goedgevonden, krachtens daartoe bekomen magtiging van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, DON GASPAR in zijnen rang als radja van Larantuka te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Larantuka, den 28sten Junij 1800 een en zestig.

De Resident van Timor,
(get.) BROCK.

Ik DON GASPAR, radja van Larantuka, beloof plegtiglijk:

1°. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijnen opperheer en de door hetzelfde, over mij gestelde magten als mijne overheid, allen verschuldigen eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

2°. het contract tusschen mij met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, onder dagteekening van den 28sten Junij 1861 gesloten, getrouwelijk na te komen;

en wel in het bijzonder:

- 3°. het welzijn des volks te bevorderen;
- 4°. met regtvaardigheid te regeren;
- 5°. met mijne naburen vrede te handhaven;
- 6°. den zeeroof te beletten;
- 7°. den slavenhandel te beletten;
- 8°. den landbouw te beschermen;
- 9°. de nijverheid te beschermen;
- 10°. den handel te beschermen;
- 11°. de scheepvaart te beschermen;

12°. aan de schipbreukelingen hulp te verleenen en gestrande goederen te bergen, en niet te dulden dat mijne onderdanen zulks niet doen;

13°. in geene staatkundige aanraking te treden met vreemde mogendheden;

14°. aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van het hoofd van gewestelijk bestuur.

Handelaren echter zullen in de havens van het Rijk Larantuka worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door mij kennis moeten worden gegeven aan het hoofd van gewestelijk bestuur.

Hebbende ik deze verklaring met eede bevestigd en ten blijke daarvan mijne handtekening gesteld.

(Get.) GASPAR.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FERTH.

*Overeenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 12.

ACTE VAN VERBAND,

Gepasseerd door Zijne Hoogheid den soesoehoenan PAKOE BOEWONO SENOPATIE INGALOGO ABDUR RACHMAN SALJIDIN PANOTO GOMO IX.

Nademaal het Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal, in naam en van wege Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, den wettigen Souverein dezer landen, heeft be-
haagd mij soesoehoenan PAKOE BOEWONA SENOPATIE INGALOGO ABDUR RACHMAN SALJIDIN
PANOTO GOMO IX in die waardigheid te benoemen, en te verheffen onder gehoudenis
mijnerzijds om mij bij die gelegenheid te leggen onder al zulke verplichtingen, als waartoe
de gewezen soesoehoenan PAKOE BOEWONO SENOPATIE INGALOGO ABDUR RACHMAN SALJIDIN
PANOTO GOMO VIII zich bij de bestaande contracten had verbonden;

En alzoo ik op die voorwaarden de mij opgedragen waardigheid met dankbaarheid
heb aanvaard,

Zoo is het, dat ik tot duidelijke verklaring van hetgeen in mijn hart ligt, op heden
de volgende artikelen met de voornaamste grooten van mijn hof heb onderteevend, be-
zwooren, en met mijn zegel bekrachtigd.

Eerstelijk: Ik PAKOE BOEWONO SENOPATIE INGALOGO ABDUR RACHMAN SALJIDIN PANOTO
GOMO IX, soesoehoenan van Soerakarta, beloof plegtiglijk:

1°. Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijnen opperheer, en de door het-
zelve over mij gestelde magten, als mijnen overheid allen verschuldigden eerbied, gehoor-
zaamheid en hulp te bewijzen.

2°. De contracten tusschen mijne voorganger met het Nederlandsch-Indisch Gouver-
nement, speciaal dat onder dagteekening van 22 Junij 1830 gesloten, getrouwelijk na
te komen.

en wel in het bijzonder:

- 3°. het welzijn des volks te bevorderen;
- 4°. met regtvaardigheid te regeren;
- 5°. met mijne naburen vrede te handhaven;
- 6°. den slavenhandel te beletten;
- 7°. den landbouw te beschermen;
- 8°. de nijverheid te beschermen;
- 9°. den handel te beschermen;
- 10°. in geene staatkundige aanrakingen te treden met vreemde mogendheden;

11°. geene vreemdelingen van Westersche of Oostersche afkomst tot vestiging toe te laten, dan met toestemming van het hoofd van gewestelijk bestuur.

Ten tweede: Verklaar en erken ik de mij opgedragen waardigheid als leenman van de landen van Soerakarta, zoo als die door den gewezen soesoehoenan werden bestuurd, niet te hebben verkregen uit kracht van eenig in mij gevestigd regt, maar blootelijk door de gunst en de genegenheid, welke Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal, Zijner Majesteits vertegenwoordiger, mij toedraagt.

Ten derde: Verklaar en erken ik de bovengemelde landen te hebben ontvangen in leen en dat mitsdien het Gouvernement het regt en de magt blijft behouden om dat leen van mij terug te nemen, indien van mijne zijde niet wordt voldaan aan de verplichtingen, welke uit de reeds gemaakte of nader te maken contracten en verbindtenissen voortvloeijen.

Ten vierde: Beloof ik, zoodra zulks van mij gevorderd zal worden, de bestaande contracten met het Gouvernement te zullen renoveren en bevestigen, alsmede om zoodanige schikkingen ten aanzien van het bestuur en de regeling der zaken van het Rijk met den daartoe benoemden commissaris of commissarissen van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal aan te gaan, als in de alsdan zich voordoende omstandigheden tot behoud van rust en welvaart van het land nuttig zullen bevonden worden.

Ten vijfde: Beloof ik plegtiglijk om intusschen geenerhande veranderingen te zullen maken in den voet waarop thans de zaken bestuurd en behandeld worden, en om voorts alles te doen wat in mijn vermogen is, om aan het Gouvernement van mijne trouw, verkleefdheid en dankbaarheid te doen blijken.

Ten zesde: Beloof ik dat ik van alle zaken, welke voor het Gouvernement belangrijk zijn, en welke te mijner kennisse komen, dadelijk zal mededeeling doen aan den hier aanwezigen resident, met wien ik ook opregtelijk en vertrouwelijk alles zal overleggen wat ik wensch te ondernemen, en wiens raad ik ook in allen deele zal opvolgen.

En is deze acte in drie eensluitende door mij met mijne voornaamste grooten onder-teekend en bezegeld, om, na door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie te zijn goedgekeurd en bekrachtigd, te dienen daar en waar zulks behoort.

Aldus gedaan te Soerakarta Hadiningrat op Maandag, den 27sten Januarij 1862, of volgens de Javaansche tijdrekening op den 26sten der maand Redjap van het jaar Djé 1790.

Hieronder volgen de handteekeningen en zegels van

Z. H. den soesoehoenan PAKOE BOEWONO IX.

den pangeran HARIO PRINGGOLOGO.

» pangeran pandjie PRIO BODO.

» radin hadipatie LOSIODININGRAT.

» radin toemenggoong POORWODININGRAT.

» radin toemenggoong SOORIJOWINOTO.

Wij ondergeteekenden, T. N. NIEUWENHUIS, resident van Soerakarta, H. M. VAN DE GRAAFF, resident van Kadoe, en A. W. KINDER DE CAMERECQ, resident van Bagelen, bij besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, van den 13den Januarij 1862, n°. 1, benoemd tot commissarissen van wege het Gouvernement, om tegenwoordig te zijn bij de bevestiging van den nieuwen soesoehoenan en hetgeen verder bij die gelegenheid behoort te geschieden, verklaren dat Zijne Hoogheid PAKOE BOEWONO SENOPATIE INGALOGO ABDUR RACHMAN SAJJIDIN PANOTO GOMO IX deze acte, op heden, Maandag den zeven en twintigsten Januarij 1800 twee

en zestig, in onze tegenwoordigheid plegtiglijk op den Koran bezworen en met de daarbij tegenwoordige rijks grooten geteekend en bezegeld heeft.

(Was get.) NIEUWENHUIJS, resident van Soerakarta,

• VAN DE GRAAFF, resident van Kadoe, en

• KINDER DE CAMARECQ, resident van Bagelen.

Deze acte is goedgekeurd en bekrachtigd op den 13den Mei 1862.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(was get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(was get.) A. LOUDON.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(was get.) NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 13.

Nademaal de vorst van Lajkan (Torathea) J. MOHAMMA DAENG RIBOKA op den 19den Julij van het jaar 1861 is komen te overlijden, en tot zijne opvolgster, overeenkomstig 's lands gebruik, onder nadere approbatie van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, is gekozen zijne dochter J. MADIENA DAENG BAOE;

En nademaal het de gewoonte is bij het optreden van eenen nieuwen vorst de oude contracten met het Gouvernement te bevestigen of een nieuw contract te sluiten, wanneer de oude wijziging of aanvulling behoeven;

Daar het voorts noodig voorkomt om de met Lajkan bestaande contracten, voor zoverre zij nog van kracht zijn, ineen te smelten en den inhoud te verduidelijken,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESEN, ridder van de Koninklijke militaire Willems-orde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, luitenant-kolonel der infanterie, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met TIKOLA, broeder en vervanger van de nieuw verkozen vorstin van Lajkan en met de hadat van Lajkan, als daartoe behoorlijk gemagtigd, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, getroffen de ondervolgende overeenkomst:

Art. 1.

De vorstin en de hadat van Lajkan verklaren voor zich en hunne nakomelingen dat het Rijk van Lajkan een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie, en gevolgelyk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorstin en de hadat van Lajkan verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleen, welke in hun vermogen is met menschen, wapenen en vaartuigen tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorstin en hadat van Lajkan verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo, om geene brieven of geschenken aan te nemen noch zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorstin en de hadat van Lajkan verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich, aan alle schepen en vaartuigen welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 7.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gezaghebbenden ambtenaar te Takalar (Zuider-districten.)

Art. 9.

De vorstin en de hadat van Lajikan kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt, naar mate van de moeite, door de vorstin en de hadat van Lajikan begroot; de vorstin geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich de bevoegdheid, om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het Rijk van Lajikan, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur, telkens wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Lajikan;

Art. 13.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich om aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen of ook aan Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan, en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Lajikan worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende aan hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door de vorstin en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Lajikan moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, al de regten die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde, voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van de vorstin van Lajikan.

Art. 16.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich, in het Rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking dan wel op aanvraag aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

De vorstin en de hadat van Lajikan verbinden zich om geene hanenvechterijen noch eenig dobbelspel, onder welke benaming ook, in het Rijk toe te laten, binnen eenen afstand van vier palen van de grenzen van het onder direct gouvernement-gezag staande grondgebied.

Art. 18.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elke misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelver afstammelingen, benevens inlanders die niet tot de onderdanen van Lajikan behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Lajikan misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 19.

Bij overlijden van de vorstin behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig 's lands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 20.

De vorstin en de hadat van Lajkan verklaren wijders het vernieuwd Bongaisch contract van Augustus 1824 en de contracten van 9 Junij 1849 en van 6 September 1853, als verbindend te zullen blijven beschouwen voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 21.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Lajkan niet te zullen bemoeijen zoolang deze overeenkomst door de vorstin en de hadat van Lajkan getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat het ten allen tijde blijke, dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorstin benevens de hadat van Lajkan zuiver meenen deze overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekening bekrachtigd.

Ter linker zijde stond het zegel van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in rood lak afgedrukt.

Aldus gedaan te Macassar op den tienden Februarij des jaars 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden,

(get.) W. E. KROESER.

Ter linker zijde stond het stempel van de koningin van Lajkan in zwarten inkt afgedrukt.

De handteekeningen in kruisjes gesteld van :

TIKOLA, vertegenwoordiger van de vorstin van Lajkan.

GLARANG LAJKAN,	} Hadat van Lajkan.
KRAENG PATTOPAKANG,	
KRAENG POENAGA,	
SOLEWATANG LAJKAN,	
KRAENG PANJA KALANGEN,	
GLARANG POENAGO,	

Onder stond:

In ons bijzijn,

De Assistent-Resident en Magistraat,

(w. g.) C. C. HARDENBERG.

De Secretaris voor de Inlandsche zaken,

(w. g.) A. H. SWAVING.

Dit contract is bekrachtigd op den vijf en twintigsten Junij des jaars 1800 twee en zestig.

De Gouverneur-Generaal,

Bij afwezigheid,

*De Vice-President van den Raad van Nederlandsch
Indie, belast met het dagelijksch beleid der zaken,*

(w. g.) A. PRINS.

Ter ordonnantie van dezelve,

De Eerste Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) A. J. B. WATTENDORFF.

Ter linker zijde stond het zegel van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie
in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,
FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 14.

Nademaal de vorst van Bankala benevens de hadat van Bankala hun verlangen hebben te kennen gegeven om met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract aan te gaan, en wel hetzelfde als met Lajkan bij gelegenheid der aanstelling van de nieuw benoemde vorstin MADINA DAING BAOE, op heden den 10den Februarij 1862 is gesloten;

Nademaal het wenschelijk is dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Bankala eene nieuwe verbindtenis wordt tot stand gebragt, aangezien sinds 1824 geen ander contract werd gesloten dan dat van 9 Junij 1849, hetwelk, zoowel als het vernieuwd Bongaisch contract van 1824, groote leemten bevat;

Nademaal het ten eenen male is in het belang van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en van de drie Rijken van Torathea, Binamoe, Bankala Lajkan, dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik, WILLEM EGBERT KROESEN, ridder der Koninklijke Militaire Willemsorde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, luitenant-kolonel der infanterie, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met J. MALLALLOENG DAENG MARAPPO, vorst van Bankala en met de hadat van Bankala, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, getroffen de ondervolgende overeenkomst.

Art. 1.

De vorst en de hadat van Bankala verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat het Rijk van Bankala een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolglijk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo, om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich, het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart

te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich, aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne onderdanen zich die toeëigenen.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden en welker eigenaars onbekend zijn, te bergen, dan wel ten voordeele van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gezaghebberenden ambtenaar te Takalar (Zuider-districten).

Art. 9.

De vorst en de hadat van Bankala kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt naar mate van de moeite, door den vorst en de hadat van Bankala begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden. De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich, de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het Rijk van Bankala, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich geene gronden te verhuren aan

personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement maar in het meeste belang van het Rijk van Bankala.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich om aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen of ook aan Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan, en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Bankala worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den vorst en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich, aan allen die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Bankala moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde, voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Bankala.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich, in het Rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking, dan wel op aanvraag, aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

De vorst en de hadat van Bankala verbinden zich om geene hanenvechterijen noch eenig dobbelspel, onder welke benaming ook, in het Rijk toe te laten binnen eenen afstand van vier palen van de grenzen van het onder direct gouvernements-gezag staande grondgebied.

Art. 18.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelver afstammelingen, benevens inlanders die niet tot de onderdanen van Bankala behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Bankala misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 19.

Bij overlijden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig 's lands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 20.

De vorst en de hadat van Bankala verklaren wijders het vernieuwd Bongaisch contract van Augustus 1824 en het contract van 9 Junij 1849 als verbindend te zullen blijven beschouwen voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 21.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Bankala niet te zullen bemoeijen zoolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Bankala getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat het ten allen tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorst benevens de hadat van Bankala zuiver meenen, deze overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan te Macassar op den tienden Februarij des jaars 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) W. E. KROESEN.

Ter linker zijde stond het zegel van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in rood lak afgedrukt.

Onder stonden de handteekeningen in kruisjes gesteld van den vorst van Bankala J. MALLALLOENG DAENG MARAPPO, en de hadat van Bankala:

SOELEWATANG, BANKALA,
GLARANG, DJONGO,
GLARANG, GEENTOENG,
GLARANG, TOEDJOE en
TOEMALOMKO, BANKALA.

Ter linker zijde stond het zegel van den vorst van Bankala in zwarten inkt afgedrukt.

Onder stond:

In ons bijzijn

De Assistent-Resident en Magistraat,

(w. g.) HARDENBERG.

De Secretaris voor de Inlandsche Zaken,

(w. g.) SWAVING.

Dit contract is bekrachtigd op den vijf en twintigsten Junij des jaars 1800 twee en zestig.

De Gouverneur-Generaal,

Bij afwezigheid,

*De Vice-President van den Raad van Nederlandsch Indië,
belast met het dagelijksch beleid der zaken,*

(w. g.) A. PRINS.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Eerste Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) WATTENDORFF.

Ter linker zijde stond het zegel van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

Nº. 15.

Nademaal de vervanger en gemagtigde van de vorstin van Binamoe benevens de hadat van Binamoe hun verlangen hebben te kennen gegeven om met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract aan te gaan, en wel hetzelfde als met Lajikan bij gelegenheid der aanstelling van de nieuw benoemde vorstin MADINA DAENG BAOE op heden den 10den Februarij 1862 is gesloten;

Nademaal het wenschelijk is dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Binamoe eene nieuwe verbindtenis wordt tot stand gebracht, aangezien sinds 1824 geen ander contract werd gesloten dan dat van 9 Junij 1849, hetwelk zoowel als het vernieuwd Bongaisch contract van 1824 groote leemten bevat,

Nademaal het ten eenen male is in het belang van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en van de drie Rijken van Torathea, Binamoe, Bankala en Lajikan dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESSEN, ridder van de Koninklijke Militaire Willemsorde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, luitenant-kolonel der infanterie, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met J. MATTEWAKANG KRAENG BALOEMBOENGAN, vervanger van de vorstin van Binamoe, en met de hadat van Binamoe, als daartoe behoorlijk gemagtigd, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, getroffen de ondervolgende overeenkomst.

Art. 1.

De vorstin en de hadat van Binamoe verklaren voor zich en hunne nakomelingen dat het Rijk van Binamoe een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolglijk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleen en, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorstin en hadat van Binamoe verbinden zich om geene brieven of geschenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo, om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezagvoerenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich, het welzijn des volks te be-

vorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedooogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 7.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gezagvoerenden ambtenaar te Takalar (Zuider-districten).

Art. 9.

De vorstin en de hadat van Binamoe kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt naar mate van de moeite, door de vorstin en de hadat van Binamoe begroot; de vorstin geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden. De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal, door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich, in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich, de bevoegdheid om onder den grond te graven, en uit dat graven vruchten te trekken niet te zullen afstaan aan personen, niet behorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het rijk van Binamoe, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich, geene gronden te verhuren aan personen, niet behorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstem-

ming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Binamoe.

Art. 13.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich om aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen of ook aan Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Binamoe worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door de vorstin en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk Binamoe moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde voor Europesche getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van de vorstin van Binamoe.

Art. 16.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich in hun Rijk niet toe te laten personen die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking dan wel op aanvraag aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

De vorstin en de hadat van Binamoe verbinden zich om geene hanenvechterijen noch eenig dobbelspel, onder welke benaming ook, in het Rijk toe te laten binnen eenen afstand van 4 palen van de grenzen van het onder direct gouvernements-gezag staande grondgebied.

Art. 18.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelver afstammelingen, benevens inlanders die niet tot de onderdanen van Binamoe behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Binamoe misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 19.

Bij overlijden van de vorstin behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig 's lands gebruik gelane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 20.

De vorstin en de hadat van Binamoe verklaren wijders het vernieuwd Bongaisch contract van Augustus 1824 en het contract van 9 Junij 1849 als verbindend te zullen blijven beschouwen voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 21.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Binamoe niet te zullen bemoeijen zoolang deze overeenkomst door de vorstin en de hadat van Binamoe getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En op dat het ten allen tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorstin benevens de hadat van Binamoe zuiver meenen deze overeenkomst met alle opregtigheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Ter linker zijde stond: het zegel van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in rood lak afgedrukt.

Aldus gedaan te Macassar, op den tienden Februarij des jaars 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(was get.) W. E. KROESEN.

Ter linker zijde stond: het zegel van de vorstin van Binamoe, in zwarten inkt afgedrukt.

De handteekening in kruisjes gesteld, van: J. MATTEWAKANG kraeng baloemboenjan, vertegenwoordiger van de vorstin van Binamoe.

TODO BANKALA LAWE.

TODO LAGOE.

TODO LEENTOE.

TODO BATOE DJALA.

} Hadat van Binamoe.

Onder stond, in ons bijzijn:

De Assistent-Resident en Magistraat,

(w. g.) C. C. HARDENBERG.

De Secretaris voor de inlandsche zaken,

(w. g.) A. H. SWAVING.

Dit contract is bekrachtigd op den vijf en twintigsten Junij des jaars 1800 twee en zestig.

De Gouverneur-Generaal,

Bij afwezigheid,

*De Vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indie,
belast met het dagelijksch beleid der zaken,*

(w. g.) A. PRINS.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Eerste Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) A. J. B. WATTENDORFF.

Ter linker zijde stond het zegel van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,
in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-secretaris,

(w. g.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 16.

ACTE VAN OPTREDING van den tot sultan van Batjan verheven
Prins MOHAMAD SADEK.

Op heden, Woensdag, den veertienden Mei des jaars 1800 twee en zestig, is door mij JOAN BLOK, resident van Ternate, ingevolge § a van artikel twee van gouvernementsgeheim besluit van den twintigsten Februarij achttien honderd twee en zestig, lit. H, uitvoering gegeven aan de daarbij verleende magtiging, om den prins MOHAMAD SADEK, in de bewoordingen van het met den sultan van Batjan gesloten tractaat, van den elfden December achttien honderd zes en twintig, op de gebruikelijke wijze, namens het Nederlandsche Gouvernement, te doen optreden als sultan van Badjan, en zulks onder de verbindtenissen, bij dit tractaat en dat van den twee en twintigsten October achttien honderd acht en twintig omschreven, mitsgaders die, dat omtrent de wijzigingen, welke daarin door verloop van tijd en veranderde omstandigheden noodig mogten geworden zijn, nader tusschen hem en het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal worden onderhandeld.

En is, met inachtneming van het voor zoodanige plegtigheid bij gouvernementsbesluit van den twaalfden December achttien honderd negen en vijftig, nommer een en veertig (*Staatsblad* n°. 104 a), voorgeschreven ceremonieel voor mij verschenen de genoemde prins MOHAMAD SADEK, thans bekleedende de betrekking van 2den luitenant te Batjan, aan wien door mij is voorgehouden de inhoud van voorschreven gedeelte van 's Gouvernements beschikkingen en denzelve afgevraagd, of hij genegen is de verbindtenissen, in het tractaat van den elfden December achttien honderd zes en twintig omschreven, getrouwelijk na te komen, tot dat nader zullen zijn vastgesteld en overeengekomen de wijzigingen, welke daarin noodig geoordeeld mogten worden, en of hij bereid is, ter bevestiging van zijn hierop te geven antwoord, den eed af 'te leggen; hem wijders ten allerernstigste voorhoudende het gewigt van die verbindtenis en van de waardigheid, tot welke hij staat verheven te worden als bondgenoot van een Gouvernement, dat aan het Rijk van Badjan ten allen tijde getoond heeft de bloei en welvaart van vorst en volk te willen voorstaan, en ook thans weder in zijne troonsbeklimming een blijk geeft van deszelfs welwillendheid voor hem en zijn volk, en ook voor beiden wenscht over te gaan tot het beramen van zoodanige maatregelen als strekken kunnen om alles op te ruimen wat aan hooger en beschaving van het Rijk van Badjan in den weg mogt staan; dat dus zijn antwoord ernstig overwogen en opregt gemeend moet wezen en dat geenerhande andere bedoeling bij deze gewigtige plegtigheid op zijn gemoed mag wegen dan de belangen van zijn Rijk en deszelfs onderdanen immer voor te staan.

Waarna vaak genoemde prins MOHAMAD SADEK verklaarde ten volle te beseffen de hooge waarde der verbindtenis welke hij met zijne troonsbeklimming aangaat; dat hem het Rijk en het volk van Badjan lief is, en dat hij, erkennende de weldadige bedoelingen steeds door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement opzigtens dat Rijk betoond, zich gesterkt gevoelt in de nakoming dier verbindtenis, door de volle overtuiging dat zijn pogen tot vermeerdering van bloei en welvaart altijd door dat Gouvernement zal worden geschraagd; dat hij dan ook uitdrukkelijk verklaart de verbindtenis omschreven in het tractaat van den 11den December 1800 zes en twintig en in dat van den 20sten October 1800 acht en twintig te willen nakomen, zoomede de wijzigingen welke daarin door

verloop van tijd en omstandigheden noodzakelijk mogten geworden zijn, en dat hij volkomen bereid is, ter bevestiging dier verklaring, den eed af te leggen.

En is vervolgens door den secretaris der residentie voorgelezen het formulier van den eed voor den sultan van Badjan, luidende als volgt:

Ik beloof en zweer Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie als Konings vertegenwoordiger, gehouwen en getrouw te zullen zijn; het Rijk en de landen van Badjan, hetwelk mij als leenman is opgedragen en als zoodanig door mij is aangenomen, met allen ijver, oplettendheid en getrouwheid voor of van wege het Nederlandsche Gouvernement te zullen regeren, naar de wetten van het vermelde Rijk, en naar de bepalingen die in het tractaat van hulde en leenmanschap gesloten tusschen het Nederlandsch Gouvernement en de sultans van Badjan zijn gemaakt en waarin de noodige wijzigingen kunnen worden gebragt; dat ik alles zal aanwenden wat tot nut en voordeel van het gemelde Rijk kan uitgedacht en uitgevoerd worden; dat ik nooit iets met raad en daad zal doen, hetgeen het Nederlandsch Gouvernement of zijne onderhoorigen eenige hinder of schade kunne toebrengen, of gedoogen dat zulks door iemand, wie hij ook zij, worde toegebragt; maar ingevalle mij iets dergelijks ter kennis mogt komen, zal ik hetzelfde in allen deele naar mijn beste vermogen afweren, en daarvan kennis geven aan den resident of die wege het Nederlandsch Gouvernement het gebied te Ternate voert;

dat ik wijders alle artikelen, in het tractaat van leenmanschap begrepen, heilig en getrouw zal onderhouden en voorts alles zal doen wat een getrouw en eerlijk leenman en sultan betaamt.

Waarna die eed op de wijze zijner godsdienstige gezindheid door hem is afgelegd.

Na aflegging waarvan door mij resident van Ternate is verklaard dat de prins MOHAMAD SADEK is opgetreden als sultan van het Rijk van Badjan onder de namen van ASSOEL-TANOE ILNOESSOELTANOEL MAHROES BIFADALIE RABBAL ALAMIN TADJOEL MOELKIE POETRA MOHAMAD SADEK SJAH.

Van welke acte vier exemplaren zijn opgemaakt die door mij resident van Ternate met den sultan voornoemd zijn onderteekend en bezegeld.

(W. g.) BLOK.

Onder stond het zegel van den resident van Ternate, ter zijde stond de handteekening van den sultan van Badjan met Arabische karakters gesteld, en lager stond het zegel van dien sultan.

Deze acte is bekrachtigd op den zeventienden Julij des jaars 1800 twee en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

Bij afwezendheid,

*De Vice-President van den Raad van Nederlandsch Indie,
belast met het dagelijksch beleid der zaken.*

(w. g.) A. PRINS.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Eerste Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) WATTENDORFF.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FRITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 17.

OVEREENKOMST gesloten tusschen JOAN BLOK, resident van Ternate, namens den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, daartoe behoorlijk gemagtigd bij lastbrief van den 16den Maart achttien honderd een en zestig, letter M geheim, en onder nadere goedkeuring van denzelve, en ASSOELTHANOEL MAHFOEL BIENA JATILLAHIL MANNAN SIRADJAEI MOELKI AMIROEDIN ISKAN DAR POETRA MOHAMAD ARSAD WAHOEWA MINASSALIHIN SJAH, sultan van Ternate en onderhoorigheden, en zijne rijks grooten.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen de van ouds tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den sultan van Ternate bestaande banden van vriendschap, beschreven in de overeenkomsten gesloten op den zeven en twintigsten Mei achttien honderd vier en twintig en negentien Februarij achttien honderd acht en twintig, door eene nieuwe overeenkomst mogelijk nog naauwer toe te halen, en tevens zoodanige wijzigingen daarin op te nemen, als door veranderde tijdsomstandigheden raadzaam zijn voorgekomen of door de ondervinding als noodzakelijk zijn aangewezen,

Zoo is het dat JOAN BLOK, resident van Ternate, uit naam en van wege den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, daartoe behoorlijk gemagtigd bij lastbrief van den zesden Maart achttien honderd een en zestig, lit. M geheim, en onder nadere goedkeuring van denzelve, en ASSOELTHANOEL MAHFOEL BIENA JATILLAHIL MANNAN SIRADJAEI MOELKI AMIROEDIN ISKAN DAR POETRA MOHAMAD ARSAD WAHUWA MINNASSALIHIN SJAH, sultan van Ternate en onderhoorigheden, en zijne rijks grooten, overeenkomen als volgt:

Art. 1.

Zijne Hoogheid de sultan van Ternate en zijne rijks grooten verklaren voor zich en hunne opvolgers dat het Rijk van Ternate en onderhoorigheden een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie; zij erkennen mitsdien de volle oppermagt en soevereiniteit van Nederland over die landen.

Art. 2.

Zijne Hoogheid de sultan van Ternate en zijne rijks grooten erkennen dat hij sultan dat Rijk alleen bezit in leen, en beloven zich steeds eerbiedig, gehoorzaam en getrouw jegens het Gouvernement van Nederlandsch Indie te zullen gedragen.

Art. 3.

Het gebied van het Rijk van Ternate en onderhoorigheden wordt verstaan te zijn zamongesteld uit de landen, welke thans in het bezit zijn van Zijne Hoogheid en geacht

worden tot het Rijk te behooren, overeenkomstig de daarvan bestaande en later te volmaken beschrijving.

De afstand, bij vroegere overeenkomsten aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement gedaan van alle landen welke te voren tot het Rijk behoord hebben en daaronder thans niet meer begrepen zijn, wordt nieuwelings erkend en bevestigd.

Art. 4.

Zijne Hoogheid en zijne rijks grooten verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van goede verstandhouding en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland, zoomede tot be-teugelen van den zeeroof.

Art. 5.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich het Rijk van Ternate nimmer aan eenige andere natie dan de Nederlandsche over te geven, en evenzoo om met geene andere natie verbonden aan te gaan zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Alle vroegere tractaten en verbindtenissen met vreemde natien, die niet door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn goedgekeurd en bekrachtigd, worden gehouden nietig te zijn.

Art. 6.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich plegtig om geene gemeenschap, hoe ook genaamd, hetzij regtstreeksch of middellijk, te houden met vreemde natien, vorsten of volkeren, onverschillig van welken landaard, zonder voorkennis en toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Zij beloven mitsdien van vreemde natien, vorsten of volkeren, of van personen in derzelve dienst geene brieven, geschenken, gezanten of zendelingen te ontvangen, en evenzoo om geene brieven, geschenken, gezanten of zendelingen aan vreemde natien, vorsten of volkeren of aan personen in hunne dienst te zenden, of op eenigerlei wijze met hen of hunne onderdanen in staatkundige aanraking te treden, zonder schriftelijke toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich tevens niet te gedoogen dat die staatkundige aanrakingen, die bestemming, aanneming of ontvangst van brieven, geschenken, gezanten of zendelingen door of namens hunne kinderen, aanverwanten of onderdanen plaats vinden.

Overtreders van dit verbod worden zonder aanzien des persoons aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitgeleverd.

Art. 7.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten erkennen het regt van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement om eenen vervanger voor den koninklijken troon te kiezen en te verheffen, telkens wanneer die waardigheid onvervuld is.

Art. 8.

Elke uitroeping, voorstelling aan het volk of bevestiging van den tot sultan of troonsopvolger bestemden prins is nietig, wanneer die niet geschiedt ten gevolge van de ontvangst van eene door den Gouverneur-Generaal uitgereikte acte van erkenning en bevestiging.

Art. 9.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten erkennen het onbetwistbare regt van

het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zoodra het zulks goedvindt, zelf het bestuur over het gheele Rijk of over een gedeelte daarvan in handen te nemen.

Eenzoo erkennen Zijne Hoogheid en zijne rijks grooten het regt van het Gouvernement, om over het geheel of een gedeelte van Zijner Hoogheids Rijk ambtenaren te plaatsen. Zijne Hoogheid en zijne rijks grooten verbinden zich, zooveel mogelijk, deze ambtenaren te helpen en te doen helpen en ondersteunen, zooveel zij dit behoeven.

Zijne Hoogheid en zijne rijks grooten erkennen almede het regt van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement om, zulks oorbaar achtende, de inkomsten van de hoofden, die op de eilanden van wege Zijne Hoogheid gezag voeren, op eene redelijke wijze te vermeerderen of te verbeteren.

Art. 10.

De oorsprong van de jaarlijksche subsidien, die door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden uitgekeerd aan Zijne Hoogheid den sultan van Ternate en aan de rijks grooten en hoofden, is gelegen in eene schadevergoeding wegens het omkappen der nagel- en notenmuscaatboomen binnen het gansche Rijk van Ternate, en daar het Nederlandsch-Indisch Gouvernement reeds voor vele jaren die omkapping heeft laten varen, zoo is de aanleiding tot die subsidien vervallen.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbindt zich echter om zoolang Zijne Hoogheid de sultan, zijne rijks grooten en hoofden geen inbreuk maken op dit contract, voort te gaan met de uitkeering aan die personen van die subsidien op den voet der vroegere contracten, en dus:

aan Zijne Hoogheid den sultan	f 11 200,00 'sjaars
» de rijks grooten en hoofden van Ternate en Motie	3 200,00 »
» de hoofden van Makijan	3 000,00 »

te betalen bij termijnen van drie maanden.

De singhadjies en kimalahas en de hoofden van Ternate, Motie en Makijan ontvangen ieder het hun aankomende in deze subsidien persoonlijk uit 's lands kas te Ternate.

Art. 11.

Eene naauwkeurige lijst der rijks sieraden van de kroon van Ternate, door Zijne Hoogheid den sultan vervaardigd en met de rijks grooten ondertekend, blijft bij het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in bewaring, ten waarborg dat die sieraden nimmer in vreemde of ongerechtigde handen geraken.

Art. 12.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om naar vermogen mede te werken tot de daarstelling ten koste van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, van alle versterkingen, gebouwen en magazijnen, welke het Nederlandsch-Indisch Gouvernement later noodig achten mogt binnen het Rijk van Ternate en onderhoorigheden op te rigten, tot welke einden zij zich mede verbinden het benodigde terrein beschikbaar te stellen.

Eenzoo verbinden zich Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten om, wanneer zij daartoe worden aangezocht, mede te werken tot den bouw van vaartuigen ten koste van het Gouvernement.

Art. 13.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich geene forten of versterkingen, hoe ook genaamd, te bouwen of te laten bouwen, noch te gedoogen dat die door Zijner Hoogheids onderdanen of anderen gebouwd worden op eenig gedeelte der aan het Rijk van Ternate onderhoorige landen, zonder daartoe vooraf de schriftelijke toestemming het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te hebben gevraagd en erlangd, mitsgaders om hunne met de voorkennis van dat Gouvernement opgerigte versterkingen op de eerste aanzegging te slechten.

Zijne Hoogheid en zijne rijks grooten verbinden zich wijders, om geene vijandelikheden tegen vreemde vorsten te plegen en geenerlei uitrusting van vaartuigen of manschappen

te doen, noch toe te laten tot expeditien, hoe ook genaamd, ter zee of te land, zonder gelijke toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 14.

Alle personen, geen geboren onderdanen van Zijne Hoogheid den sultan van Ternate zijnde, die zich op zijn gebied vestigen, worden aangemerkt als onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Een ieder, wie hij ook zij, die uitlevering derzelven mogt vorderen, wordt verwezen tot dat Gouvernement.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om aan Europeanen en met hen gelijkgestelde personen, of andere vreemdelingen van Westerschen of Oosterschen oorsprong niet te vergunnen zich te vestigen buiten de havens van het Rijk zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens kennis moeten worden gegeven aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 15.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich met al hunne naburen, inzonderheid met de Rijken Tidore en Badjan, te onderhouden vrede, vriendschap en eensgezindheid.

Zij zorgen dat de onderdanen zich gedragen zoo als aan de onderdanen van bevriende vorsten betaamt en alles vermijden wat aanstootelijk zijn of tot misverstand en oneenigheid aanleiding geven kan.

Zijne Hoogheid de sultan verbindt zich van alle oneenigheden en twist, die mogt ontstaan tusschen hem en de naburige vorsten of derzelver wederzijdsche onderdanen, terstond kennis te geven en die te onderwerpen aan de beslissing van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 16.

Zijne Hoogheid de sultan erkent het regt van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement om alle rijks grooten en andere ambtenaren en officieren, geene uitgezonderd, in het Rijk van Ternate te benoemen en te ontslaan.

Zijne Hoogheid verbindt zich geene benoeming of ontslag te doen zonder voorafgaande goedkeuring van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement op voordragt van zijne Hoogheid.

De benoemden leggen, alvorens in functie te treden, in handen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement den eed van trouw af en erlangen van hetzelfde eene acte van aanstelling, waarin hunne verplichtingen kortelijk zijn beschreven.

Art. 17.

Zijne Hoogheid de sultan verbindt zich met regtvaardigheid te regeren en het welzijn des volks te bevorderen, zoomede in de geheele uitgestrektheid van zijn Rijk eene goede politie in te voeren tot bewaring van rust en vrede en tot bescherming van personen en eigendommen.

De handhaving der politie blijft, onder de leiding van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opgedragen aan de sultan, bijgestaan door zijne rijks grooten.

Zijne Hoogheid verbindt zich om aan al zijne onderdanen goed en onpartijdig regt te doen wedervaren.

Art. 18.

De uitoefening der rechtspleging ter zake van misdrijf of overtreding, door de eigene onderdanen van Zijne Hoogheid den sultan binnen het rechtsgebied van Ternate of van de Rijken van Tidore en Badjan begaan, blijft opgedragen aan den rijksraad of andere gerigten en regters, volgens de instellingen des lands daartoe bevoegd, alles behoudens de navolgende uitzonderingen:

a. Misdrijven gepleegd tegen het Gouvernement, gelijk opstand, wederspanningheid, zee- en menschenroof, verboden slavenhandel, het vermoorden of mishandelen van 's Gouvernements ambtenaren of militairen, het berooven of spolieeren van 's Gouvernements eigendommen, het namaken, vervalschen van 's Gouvernements munt of van door hetzelfde of door anderen op hoog gezag uitgegeven papieren geld, mitsgaders overtreding van pachtvoorwaarden, worden gebragt en vervolgd voor den raad van justitie te Ternate of andere bevoegde regtbanken door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangewezen, binnen welker regtsgebied die misdrijven of overtredingen zijn gepleegd.

Dat onder de hier bedoelde misdrijven tegen het Gouvernement ook zullen worden gearangschikt het vermoorden of mishandelen van onder onmiddellijke bescherming van het Gouvernement staande personen en het berooven der eigendommen van die personen en van gouvernements-ambtenaren, en dat Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen, die als verweerders door de onderdanen van den sultan van Ternate in regten worden betrokken, aan de regtsmagt van hunnen gewonen regter onderworpen blijven.

b. Desgelijks worden aan de judicature van de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement daargestelde regtbanken onderworpen onderdanen van den sultan, die te zamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of met onderdanen van hunne Hoogheden de sultans van Tidore en Badjan zich aan misdrijf of overtreding schuldig maken. De misdadigers, welke voor 's Gouvernements regtbank behooren te regt te staan en zich op des sultans gebied mogten ophouden, worden met of zonder opvraag daartoe aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitgeleverd.

c. In het opleggen van straffen door de regters of regtbanken des sultans worden de Mohammedaansche of andere landswetten of instellingen zooveel mogelijk toegepast, al naar dat de beschuldigten Mohammedanen of Heidenen zijn, met dien verstande evenwel, dat verminkende straffen zoowel als algemeene verbeurd-verklaring van goederen voor altoos verboden zijn en blijven; Zijne Hoogheid de sultan verbindt zich de raadgevingen en de leiding van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ten deze te volgen en geene toestemming te verleen tot de uitvoering van doodvonnissen en zware lijfstraffen, noch ook van eenige straf tot verbanning, zonder de voorafgaande bekrachtiging van het daartoe strekkende vonnis door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Aan veroordeelden tot de doodstraf of tot andere zware lijfstraffen of van verbanning wordt vrijgelaten, zich ter erlanging van gratie of mitigatie van die straffen met een verzoekschrift te wenden tot den Gouverneur-Generaal, die daarop beschikt, zoo als bevonden wordt te behooren.

De aanwijziging der strafplaatsen van veroordeelden tot bannissement buiten het regtsgebied van het Rijk van Ternate wordt onderworpen aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie; in de gevallen, dat het bannissement vergezeld gaat van de straf van dwangarbeid, wordt daarvan evenzeer als van den duur der opgelegde straffen bij het vonnis duidelijk melding gemaakt.

Art. 19.

De regtspraak in burgerlijke zaken binnen het Rijk van Ternate wordt op den bestaanden voet gehandhaafd, met dien verstande nochtans, dat onderdanen van dat Rijk, die burgerlijke regtszaken hebben met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zoo eischende als verwerende te regt staan voor eene regtbank te Ternate, zamengesteld uit den djoegoegoe, den kadlé en een iman van het Rijk van Ternate, als leden, en den resident als voorzitter.

De functien van secretaris of griffier van die regtbank worden uitgeoefend door een der inlandsche gouvernements-schrijvers.

Die regtbank oordeelt in het hoogste ressort, naar algemeen erkende beginselen van billijkheid en regtvaardigheid, en slaat daarbij zooveel mogelijk acht op de godsdienstige wetten, volksinstellingen en gebruiken der inlanders, voor zoover dit niet met de vooruitgezette beginselen strijdig is.

De Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen echter, die als verweerders en regters worden betrokken, blijven aan de regtsmagt van hun gewonen regter onderworpen.

De wijze van regtspleging bij de regtbank te Ternate en de ten-uitvoer-legging van deszelfs vonnissen, ook binnen het Rijk van Ternate, worden door den Gouverneur-Generaal bij algemeene verordening geregeld.

Die regeling is verbindend voor Zijne Hoogheid den sultan, zijne rijksgrooten en onderdanen, zoodat zij wordt beschouwd uit te maken een deel van deze overeenkomst.

Art. 20.

's Gouvernements onderdanen, niet behoorende tot eene der natien in art. 14 van deze overeenkomst bedoeld, mogen zich met toestemming van Zijne Hoogheid den sultan binnenslands op 's Gouvernements gebied vestigen, en wederkeerig onderdanen van Zijne Hoogheid met 's Gouvernements toestemming op 's Gouvernements gebied.

Deze onderdanen kan niet gevorderd worden buiten het geval van geene toestemming van Zijne Hoogheid den sultan. Onderdanen van Zijne Hoogheid den sultan mogen zich met zijne toestemming ook elders buiten het Rijk metter woon vestigen, mits betalende hun aandeel in de belastingen en opbrengsten, volgens de instellingen des lands aan hunnen vorst verschuldigd.

De toestemming kan niet worden geweigerd dan om gewigtige redenen, ter beoordeeling van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement; en zoolang zij aan hunne verplichting tot betaling van hunne verschuldigde belastingen en opbrengsten voldoen, kunnen deze lieden niet worden opgeëischt dan in geval van gepleegd misdrijf.

Onderdanen van Zijne Hoogheid, die gedurende meer dan vijf achtereenvolgende jaren uitlandig zijn geweest en aan hunne voorschreven verplichtingen hebben voldaan zijn na dit tijdvak ontslagen van betalingen en opbrengsten.

Art. 21.

Zijne Hoogheid de Sultan en zijne rijksgrooten verbinden zich om den handel en de scheepvaart op en in zijn Rijk te beschermen en naar vermogen aan te moedigen, zoowel door opheffing van bestaande belemmeringen, als door onthouding van het uitvaardigen van bevelen, waardoor aan den binnenlandschen handel belemmering zou worden gebragt.

De wetten en bepalingen door of van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement vastgesteld of later vast te stellen, betreffende handel en scheepvaart, beloven Zijne Hoogheid en de rijksgrooten stiptelijk en met alle opregtheid en trouw op te volgen en door hunne onderhoorigen te doen opvolgen.

De rijksgrooten en ambtenaren van het Rijk van Ternate hebben bij voortdoring in last van den sultan om van de aankomst van alle vreemde schepen en vaartuigen, hetzij Oostersche of Westersche in eene der zeehavens van Zijner Hoogheids landen, onverwijld kennis te geven aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement; degenen hunner, die aan dezen last niet voldoen, worden zonder aanzien van persoon of rang gestraft.

Art. 22.

Zijne Hoogheid de sultan en Zijne rijksgrooten verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 23.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijksgrooten verbinden zich in het Rijk van Ternate niet te dulden menschenroof en handel in menschen noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 24.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijksgrooten verbinden zich den in- en uitvoer van pandelingen niet te dulden en de positie der tegenwoordige pandelingen op billijken voet te regelen.

Zij beloven het nemen van pandelingen tot zekerheid van schuld zooveel mogelijk tegen te gaan en dit niet te gedoogen dan onder deze voorwaarden:

dat de tijd van duur van het pandelingschap staat in billijke verhouding tot de grootte der schuld en nimmer den tijd van vijf jaren te boven gaat;

dat in geen geval het pandelingschap overgaat op den echtgenoot of de bloedverwanten des schuldenaars.

Art. 25.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijksgrooten verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van het Rijk van Ternate en onderhoorigheden in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, schipbreukelingen te verzorgen en niet te gedoogen dat hunne onderdanen zich eenige goederen dier schepen of personen toeëigenen.

Zij verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke binnen het Rijk mogten komen te stranden, aandrijven, dan wel opgevischt worden, aan de regt hebbende op dezelve over te laten, bijaldien die regthebbenden onbekend zijn, te bergen, een en ander tegen genot van zoodanig loon als voor ieder geval in het bijzonder zal worden bepaald op den voet der wetten en bepalingen, op het stuk der strand- en zeevonderij in Nederlandsch Indie vigerende.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijksgrooten verbinden zich alverder op gestrande of aangedreven schepen of vaartuigen of goederen, zoomede op het opvisschen en bergen derzelve, geene andere regten dan die van hulp- en bergloon te doen gelden en bij het voorkomen van ieder zoodanig geval, de zaak onverwijld te brengen ter kennis van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, dat alsdan in overleg met Zijne Hoogheid den sultan geheel in den geest der wetten en bepalingen even bedoeld, de zaak verder behandelt en afdoet.

Art. 26.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijksgrooten beloven een iegelijk te handhaven in het vredig bezit zijner goederen en in de vrije beschikking over de vruchten van zijnen arbeid, behoudens de heffingen in geld, voortbrengselen of arbeid, door de bevolking volgens de landsinstellingen verschuldigd.

Zij beloven alle belemmeringen, welke in het Rijk van Ternate mogten bestaan tegen de ontwikkeling van landbouw en nijverheid, zooveel mogelijk op te heffen, en al hunnen invloed te besteden om de teelt van nuttige voortbrengselen zoo voor den inlandschen als buitenlandschen handel te bevorderen, de middelen van vervoer en gemeenschap zoowel tusschen de verschillende negorijen onderling als tusschen dezelve en de hoofdplaats Ternate zooveel mogelijk te verbeteren, en te dien einde overal goede wegen of voetpaden te doen aanleggen waar de gesteldheid van het terrein zulks toelaat en de noodzakelijkheid of de doelmatigheid daarvan mogt blijken; en voorts door alle aan het strand gelegen negorijen te doen onderhouden eene groote korra korra, ten dienste van het Bestuur.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijksgrooten beloven de wenken en raadgevingen deswege door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te geven na te komen, ter bevoordeeling des volks en van den bloei van het Rijk.

Art. 27.

Vergunningen om te graven onder den grond en om uit dit graven voordeelen te trekken verleent Zijne Hoogheid de sultan van Ternate slechts aan zijne eigene en inheemsche onderdanen.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijksgrooten verbinden zich dusdanige vergunningen niet te verleenen aan Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen, en ook niet aan vreemde Oosterlingen dan met voorweten en toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement behoudt zich het regt voor om binnen het gebied van het Rijk van Ternate voor eigen rekening te ontginnen delfstoffen, tegen toekenning aan Zijne Hoogheid den sultan en zijne rijksgrooten van een billijk aandeel in de te behalen voordeelen, dan wel zoodanige ontginningen op den voet der verordeningen deswege reeds bestaande of later vast te stellen, in dit laatste geval tegen eene recognitie, bij minnelijke schikking te bepalen.

Zooveel mogelijk worden hieromtrent gevolgd de algemeene verordeningen zoo als die thans door Zijne Majesteit den Koning zijn vastgesteld bij besluiten van den vier en twintigsten October achttien honderd vijftig, n°. 45, en tienden October achttien honderd zeven en vijftig, n°. 64, of zoo als die nader zullen worden gewijzigd.

Van zoodanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan Zijne Hoogheid den sultan.

Van de besluiten van Zijne Majesteit den Koning, zoo als dezelve beschreven staan in

het *Staatsblad van Nederlandsch Indië* over achttien honderd een en vijftig, n°. 6, en over achttien honderd acht en vijftig, n°. 41, worden in Maleische vertalingen aan deze overeenkomst gehecht.

Art. 28.

Wanneer het aanleggen van dergelijke ontginningen en de daarbij behorende werken zoowel aan personen als aan hunne woningen en tuinen of andere private eigendommen schade veroorzaakt, wordt die schade vooraf billijk vergoed.

Doch Zijne Hoogheid de sultan en rijks grooten verbinden zich, niet te verhinderen dat tot het aangewezen doel gebouwen, fabrieken en loodsen worden opgericht, rivieren worden bevaarbaar gemaakt, land- en waterwegen worden aangelegd en onderhouden, mitsgaders dat in het algemeen die werken worden daargesteld, welke noodzakelijk worden geacht, tot welke einden Zijne Hoogheid zich verbindt de vereischte gronden ten gebruike af te staan.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbindt zich daarentegen zorg te dragen dat bij het aanleggen en daarstellen van de bedoelde gebouwen, fabrieken, loodsen, wegen en werken zooveel mogelijk gespaard blijven woningen, erven, tuinen, jagtvelden en andere eigendommen, en dat voorts geen letsel kome aan en geëerbiedigd worden de begraafplaatsen.

Art. 29.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement behoudt zich het regt voor om binnen het Rijk van Ternate voor eigen rekening te doen ontginnen woeste gronden en dezelve te doen beplanten met zoodanige voortbrongselen, als hetzelfde zal goedvinden, onder toekenning nogtans van een billijk aandeel in de opbrengsten aan Zijne Hoogheid den sultan en de rijks grooten van Ternate, zoomede aan de bevolking bij die cultures ingedeeld.

Art. 30.

Bijaldien het Nederlandsch-Indisch Gouvernement van het regt, bij het voorgaand artikel bedoeld, geen gebruik verlangt te maken, zijn de sultan en zijne rijks grooten bevoegd, na voorafgaand overleg en in overeenstemming met dat Gouvernement, gronden te verhuren aan personen niet behoorende tot hunne eigen onderdanen, mits zoodanige personen vergunning hebben erlangd om zich binnen het Rijk van Ternate te vestigen, en door die verhuringen geene inbreuk wordt gemaakt op de regten der inheemsche bevolking, noch daardoor aan dezelve lasten en verplichtingen worden opgelegd in strijd met de instellingen des lands.

Art. 31.

De wettige munt van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is ook in het Rijk van Ternate gangbaar tegen den koers door dat Gouvernement bepaald.

Art. 32.

Zijne Hoogheid de sultan en de rijks grooten verbinden zich om ten behoeve van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement te leveren of te doen leveren werklieden, materialen en vaartuigen, zoo dikwerf dit verlangd wordt.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbindt zich wederkeerig voor den geleverden arbeid en de geleverde materialen aan Zijner Hoogheids onderdanen billijke betaling te doen verstrekken.

Werkzaamheden of leverantien om niet of tegen onevenredige betaling worden niet dan in hooge noodzakelijkheid gevorderd, en in geen geval anders dan in overeenstemming met de bestaande gebruiken en instellingen.

Art. 33.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om de volgens de landsinstellingen wettig bestaande belastingen, waarvan het genot aan hen is overgelaten,

hetzij die in geld, hetzij in voortbrengselen, hetzij in arbeid worden geheven en voldaan, niet te verhoogen of te bezwaren, noch ook nieuwe belastingen in te voeren zonder de toestemming van de Gouverneur-Generaal.

Eene opgave van dusdanige wettig bestaande en werkende belastingen wordt bij dit contract gevoegd, om bij mogelijk geschil te worden geraadpleegd.

Zijne Hoogheid en zijne rijksgrooten dragen zorg dat met naauwgezetheid gewaakt wordt tegen bovenmatige of onwettige heffingen.

Art. 34.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement heeft ten allen tijde de bevoegdheid om in de bosschen van het Rijk van Ternate en onderhoorigheden zooveel mast-, timmer- en brandhout te laten kappen, dan wel te koopen en uit te voeren als hetzelfde zal noodig achten, zonder dat te dien aanzien, onder welke benaming ook, eenige opbrengst of betaling vermag te worden gevorderd.

Geene aankoppingen nemen evenwel gevolg, dan na voorafgegaan overleg met Zijne Hoogheid den sultan.

Art. 35.

Zijne Hoogheid de sultan en zijne rijksgrooten eerbiedigen den gouverneur der Moluksche eilanden en onder hem den resident van Ternate of diens tijdelijken vervanger als gevolmagtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, die ten deze dat Gouvernement tot alle in deze overeenkomst beschreven doeleinden vertegenwoordigt.

Zijne Hoogheid de sultan zendt alleen met medeweten en overleg van dien resident brieven of gezantschappen aan den Gouverneur-Generaal.

Art. 36.

Deze overeenkomst vangt aan te werken, nadat op dezelve verkregen is de goedkeuring van de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

Zij treedt in de plaats van al de tusschen het Nederlandsch Indisch Gouvernement en hunne hoogheden de sultans van Ternate en onderhoorigheden aangegane contracten voor zoover die met deze overeenkomst in strijd zijn.

Art. 37.

Omtrent punten bij deze overeenkomst niet voorzien, en die nader blijken mogten regeling te behoeven, wordt overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Onder stond,

(w. g.) J. BLOK.

Lager stond het zegel van den resident van Ternate. Ter zijde stond de handteekening van Zijne Hoogheid den sultan van Ternate, POETRA MOHAMAD ARSAD, in Arabische karakters gesteld.

Lager stond het zegel van Zijne Hoogheid den sultan van Ternate, in zwarten inkt afgedrukt.

Noch lager stond in Arabische karakters de handteekening van:

ABDOEL RACHMAN, djoegoegoe.

ABDOEL WAHAB, majoor.

MOHAMAD IJASSIN, menjoeroe.

SOEWA SIEWA NIDA, hakim.

HAMMAN, kapitein.

HANAPHIE, luitenant.

IJANHAR, luitenant.

ABDOEL MOETALIB, koemala mara saeloe.

HADJU ABDOEL LABIB, secretaris van den sultan van Ternate.

In kruisjes gesteld de handteekeningen van: SINGADJA ADSHAR, hoekoem, SAMADJEKO SAFYA, singadjie.

Onder stond: Goedgekeurd en bekrachtigd op den vier en twintigsten November des jaars een duizend acht honderd twee en zestig, behoudens herstel der schrijffout, voorkomende in art. 26, waar *Tidore* staat, in plaats van »Ternate.»

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) A. LOUDON.

Ter zijde stond het zegel van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van NederlandschIndie, in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

CONTRACT MET MANDHAR, (TJINRANA),

14 OCTOBER 1862.

Nademaal de vervanger en gemagtigde van den maradia (vorst) van Tjinrana (Mandhar) benevens de hadat van dat Rijk, alhier zijnde, hun verlangen hebben te kennen gegeven om met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract aan te gaan, in den vorm zoo als zulks reeds van af den 10den October 1674 heeft bestaan, doch naar de tijdsomstandigheden gewijzigd en verduidelijkt;

Nademaal het wenschelijk is dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Tjinrana (Mandhar) eene nieuwe verbindtenis worde tot stand gebracht, waarin de leemten der vroegere contracten worden aangevuld;

Nademaal het ten eenen male in het belang van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en van de zeven rijken van Mandhar is, dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESEN, ridder van de Koninklijke Militaire Willemsorde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met

MATTE AMBO TJETTO PAROENGANG POETADA, vervanger van den Maradia (vorst) van Tjinrana (Mandhar) en met de hadat van dat Rijk, als daartoe behoorlijk gemagtigd, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, getroffen de ondervolgende overeenkomst.

Art. 1.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat het Rijk van Tjinrana (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie, gevolgelijk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo, om geene brieven of geschenken aan te

nemen, noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemmig van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich, het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen van hunne goederen toe te eigenen noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich van het stranden of aanbrenge uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt naar mate van de moeite door den vorst en de hadat van Tjinrana begroot. De vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten, achten kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich, de bevoegdheid, om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen niet behorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het Rijk van Tjinrana, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen; dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur, telkens wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Tjinrana.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Tjinrana worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die haven, door den vorst en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Tjanrana (Mandhar) moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Tjinrana.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verbinden zich in het Rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking dan wel op aanvraag aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelve afstammelingen, benevens inlanders die niet tot de onderdanen van Tjinrana behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Tjinrana misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 18.

Bij overlijden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens die overeenkomstig 's lands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden, alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Tjinrana (Mandhar) verklaren wijders de vroeger gesloten contracten als verbinderd te zullen beschouwen, voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 20.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Tjinrana niet te zullen bemoeijen, zoolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Tjinrana getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat ten allen tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorst, benevens de hadat van Tjinrana (Mandhar), zuiver meenen deze overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan te Macassar op den veertienden October 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) W. E. KROESEN.

Ter zijde stond het cachet van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in rood lak afgedrukt.

Onder stond:

De vorst van Tjinrana.

Handteekening van MATTE AMBO TJETTJO PAPOEANGANG POETADA (een kruisje), vervanger en gemagtigde van den vorst van Tjinrana.

Ter zijde stond het zegel van den vorst van Tjinrana in zwarten inkt afgedrukt.

De hadat van Tjinrana.

Handteekening van PALLÉ PABITJARA
LALATEDONG (een kruisje).

Handteekening van SIDOEPA PABITJARA
POEANGASEARAWANG (een kruisje).

Lager stond:

In ons bijzijn:

De Assistent-Resident en Magistraat,
(w. g.) HARDENBERG.

De Secretaris voor de inlandsche zaken,
(w. g.) HOLTZ.

Onder stond:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den vier en twintigsten Maart 1800 drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) A. LOUDON.

Ter zijde stond het cachet van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie
in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 19.

CONTRACT MET MANDHAR BINOANG,

14 OCTOBER 1862.

Nademaal de zoon als vervanger en gemagtigde van den maradia (vorst) van Binoang (Mandhar), benevens de pabitjara van dat Rijk, alhier zijnde, hun verlangen hebben te kennen gegeven om met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract aan te gaan, in den vorm zoo als zulks reeds van af den 10den October 1674 heeft bestaan, doch naar de veranderde tijdsomstandigheden gewijzigd en verduidelijkt;

Nademaal het wenschelijk is dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Binoang (Mandhar) eene nieuwe verbindtenis worde tot stand gebragt, waarin de leemten der vroegere contracten worden aangevuld;

Nademaal het ten eenen male in het belang van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en van de zeven Rijken van Mandhar is, dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESSEN, ridder van de Koninklijke Militaire Willemsorde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met J. MAGA DAENG SILASA, vervanger van den maradia (vorst) van Binoang (Mandhar) en met J. MANGATIE, pabitjara van dat Rijk, als daartoe behoorlijk gemagtigd, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, getroffen de ondervolgende overeenkomst.

Art. 1.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat het Rijk van Binoang (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie, en gevolgelyk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich om geene brieven, ge-

schenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich, het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt, naar mate van de moeite, door den vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich, in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden; opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het

meeste voordeel van het Rijk van Binoang, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich geene gronden te verhuren aan personen niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Binoang.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Binoang worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den vorst en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verlenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk Binoang moeten voeren de Nederlandsche vlag, en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Binoang.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verbinden zich, in het Rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, nooh misdadigers of veroordeelden, uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking, dan wel op aanvraag, aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelve afstammelingen, benevens inlanders die niet tot de onderdanen van Binoang behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Binoang misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 18.

Bij overlijden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig 's lands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Binoang (Mandhar) verklaren wijders de vroeger gesloten contracten als verbindend te zullen beschouwen, voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 20.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Binoang niet te zullen bemoeijen, zoolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Binoang getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat ten allen tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorst benevens de hadat van Binoang zuiver meenen deze overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan te Macassar op den veertienden October 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(get.) W. E. KROESEN.

Ter zijde stond het cachet van den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, in rood lak afgedrukt.

Onder stond :

De vorst van Binoang.

Handteekening van MAGA DAENG SILASA (een kruisje), vervanger en gemagtigde van den vorst van Binoang.

Ter zijde stond het zegel van den vorst van Binoang, in zwarten inkt afgedrukt.

De hadat van Binoang.

Handteekening van J. MANGATI PABITJARA BINOANG (een kruisje).

Lager stond :

In ons bijzijn :

De Assistent-Resident en Magistraat,
(w. g.) HARDENBERG.

De Secretaris voor de inlandische zaken,
(w. g.) HOLTZ.

Onder stond :

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den vier en twintigsten Maart 1800 drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(get.) A. LOUDON.

Ter zijde stond het cachet van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

N°. 20.

CONTRACT MET MANDHAR MADJENE.

14 OCTOBER 1862.

Nademaal de vervanger en gemagtigde van den maradia (vorst) van Madjene (Mandhar), benevens de hadat van dat Rijk, alhier zijnde, hun verlangen hebben te kennen gegeven om met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract aan te gaan, in den vorm zoo als zulks reeds van af den 10den October 1674 heeft bestaan, doch naar de veranderde tijdsomstandigheden gewijzigd en verduidelijkt;

Nademaal het wenschelijk is dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Madjene (Mandhar) eene nieuwe verbindtenis worde tot stand gebracht, waarin de leemten der vroegere contracten worden aangevuld;

Nademaal het ten eenen male in het belang van het Nederland-Indisch Gouvernement en van de zeven Rijken van Mandhar is, dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESSEN, ridder van de Koninklijke Militaire Willemsorde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met DJERANIE PABITJARA PANGALIALIE, vervanger van den maradia (vorst) van Madjene (Mandhar), en met de hadat van dat Rijk, als daartoe behoorlijk gemagtigd, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie getroffen de ondervolgende overeenkomst:

Art. 1.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat het Rijk van Madjene (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indie en gevolgelyk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulpe verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere

natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt, naar mate van de moeite, door den vorst en de hadat van Madjene begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het Rijk van Madjene, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Madjene.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich, om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Madjene worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den vorst en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich aan allen die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Madjene moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend mits voorzien zijnde, voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Madjene.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verbinden zich, in het Rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt. Zoodanige personen worden bij ontdekking dan wel op aanvraag aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmee gelijkgestelden of derzelver afstammelingen, benevens inlanders die niet tot de onderdanen van Madjene behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Madjene misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 18.

Bij overlijden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig

's lands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Madjene (Mandhar) verklaren wijders de vroeger gesloten contracten als verbindend te zullen beschouwen voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijz komen te vervallen.

Art. 20.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Madjene niet te zullen bemoeijen zoolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Madjene getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat ten alle tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorst benevens de hadat van Madjene (Mandhar) zuiver meenen deze overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan te Macassar op den veertienden October 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

(get.) W. E. KROESER.

Ter zijde stond het cachet van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in rood lak afgedrukt.

Onder stond:

De vorst van Madjene.

Handteekening van DJERANIE PABITJARA PANGLIALIE (met Boeginesche karakters), vervanger en gemagtigde van den vorst van Madjene.

Ter zijde stond het zegel van den vorst van Madjene in zwarten inkt afgedrukt.

De hadat van Madjene.

Handteekening van MASIARA PABITJARA TOTOLI (met Boeginesche karakters).

Handteekening van HASSANG PABITJARA BANGAAI (met Boeginesche karakters).

Handteekening van KADJANG PAPOERANGAN TOTOLIE (met een kruisje).

Lager stond:

In ons bijzijn

De Assisten-Resident Magistraat,

(was get.) HARDENBERG.

De Secretaris voor de inlandsche zaken,

(was get.) HOLTZ.

Onder stond:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den vier en twintigsten Maart 1800 drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(was get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(was get.) A. LOUDON.

Ter zijde stond het cachet van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,
(was get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Koloniën,

FEITH.

CONTRACT MET MANDHAR PAMBOANG.

14 OCTOBER 1862.

Nademaal de vervanger en gemagtigde van den maradia (vorst) van Pamboang (Mandhar) benevens de hadat van dat Rijk, alhier zijnde, hun verlangen hebben te kennen gegeven om met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract aan te gaan, in den vorm zoo als zulks reeds van af den 10den October 1674 heeft bestaan, doch naar de veranderde tijdsomstandigheden gewijzigd en verduidelijkt;

Nademaal het wenschelijk is, dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Pamboang (Mandhar) eene nieuwe verbindtenis worde tot stand gebragt waarin de leemten der vroegere contracten worden aangevuld;

Nademaal het ten eenen male in het belang van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en van de zeven Rijken van Mandhar is, dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESEN, ridder van de Koninklijke Militaire Willemsorde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met DJERINO DAENG MALABA PAPOEANGANG PAMBOANG, vervanger van den maradia (vorst) van Pamboang en met de hadat van dat Rijk, als daartoe behoorlijk gemagtigd, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, getroffen de ondervolgende overeenkomst:

Art. 1.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat het Rijk van Pamboang (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolglijk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om, op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, de hulp te verleenen welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toesigenen.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt, naar mate van de moeite, door den vorst en de hadat van Pamboang begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal, door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich, de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het Rijk van Pamboang, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich, geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Pamboang.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Pamboang worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens, door den vorst en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich, aan allen die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Pamboang (Mandhar) moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde, voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen, van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Pamboang.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verbinden zich in het Rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden uit eenig gedeelte van Nederlandsch-Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking, dan wel op aanvraag aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelve afstammelingen, benevens inlanders die niet tot de onderdanen van Pamboang (Mandhar) behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Pamboang misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 18.

Bij overlijden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig 'slands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden, alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Pamboang (Mandhar) verklaren wijders de vroeger gesloten contracten als verbindend te zullen beschouwen, voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 20.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart, zich met het inwendig bestuur van van het Rijk Pamboang (Mandhar) niet te zullen bemoeijen, zoolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Pamboang getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat ten allen blijke, dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorst benevens de hadat van Pamboang (Mandhar) zuiver meenen, deze overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan te Macassar, op den veertienden October 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,
(was get.) W. E. KROESSEN.

Ter zijde stond het cachet van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in rood lak afgedrukt.

Onder stond:

De Vorst van Pamboang:

Handteekening van DJERINO DAENG MALABA PAPOEANGANG PAMBOANG (met Boeginesche karakters) vervanger en gemagtigde van den vorst van Pamboang.

Ter zijde stond het zegel van den vorst van Pamboang in zwarten inkt afgedrukt.

De hadat van Pamboang:

Handteekening van LATOKKO PAPOEAN-
GANG LOARO (met een kruisje).

Handteekening van MARAWA ARONG
GOEROENG PAMBOANG (met een kruisje).

Lager stond:

In ons bijzijn:

De Adistent-resident en Magistraat,
(was get.) HARDENBERG.

De Secretaris voor de inlandsche zaken,
(was get.) HOLTZ.

Onder stond:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den vier en twintigsten Maart 1800, drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,
(was get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,
(was get.) A. LOUDON.

Ter zijde stond het cachet van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris

VAN DEINSE,

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FRITH.

*ereenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 22.

Nademaal de vervanger en gemagtigde van den maradia (vorst) van Tapalang (Mandhar) benevens de hadat van dat Rijk, alhier zijnde, hun verlangen hebben te kennen gegeven, om met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract aan te gaan, in den vorm zoo als zulks reeds van af den tienden October 1600 vier en zeventig heeft bestaan, doch naar de veranderde tijdsomstandigheden gewijzigd en verduidelijkt;

Nademaal het wenschelijk is dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Tapalang (Mandhar) eene nieuwe verbindtenis worde tot stand gebracht, waarin de leemten der vroegere contracten worden aangevuld;

Nademaal het ten eenen male in het belang van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en van de zeven Rijken van Mandhar is, dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESEN, ridder van de Koninklijke Militaire Willemsorde der 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met TJA TJAKEO DAENG MARIBA PABITJARA PAPALANG, vervanger van den maradia (vorst) van Tapalang (Mandhar) en met de hadat van dat Rijk, als daartoe behoorlijk gemagtigd, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie getroffen de ondervolgende overeenkomst.

Art. 1.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat het Rijk van Tapalang (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolglijk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en even zoo om geene andere brieven of geschenken aan te nemen, noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich, het welzijn des volks

te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich van het stranden of aanbrenge uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) kunnen vorderen hulp en bergloon; hetzelfde wordt, naar mate van de moeite, door den vorst en de hadat van Tapalang begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogt achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal, door inschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van het Rijk van Tapalang, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich geene gronden te verbiuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voor-

weten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch-Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Tapalang.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Tapalang (Mandhar) worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren, zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den vorst en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Tapalang (Mandhar) moeten voeren de Nederlandsche vlag, en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde, voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van een behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Tapalang.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verbinden zich in het Rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden, uit eenig gedeelte van Nederlandsch-Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking, dan wel op aanvrago, aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelve afstammelingen, benevens inlanders die niet tot de onderdanen van Tapalang behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Tapalang misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 18.

Bij overlijden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig 's lands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden, alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Tapalang (Mandhar) verklaren wijders de vroeger gesloten contracten als verbindend te zullen beschouwen voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 20.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Tapalang (Mandhar) niet te zullen bemoeijen zoolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Tapalang getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat ten allen tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorst benevens de hadat van Tapalang (Mandhar) zuiver meenen deze overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan te Macassar op den een en dertigsten October 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) KROESEN.

Ter linker zijde stond het zegel van den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in rood lak afgedrukt.

Onder stond:

De vorst van Tapalang.

De handteekening van TJA TJAKEO DAENG MARIBA PABITJARA TAPALANG, vervangor en gemagtigde van den vorst van Tapalang, met een kruisje gesteld.

Ter linker zijde stond het zegel van den vorst van Tapalang, in zwarten inkt afgedrukt.

Lager stond:

De hadat van Tapalang.

De handteekening van TARAMANOE DAENG MANJAMANG, pangoeloe Djowa, met een kruisje gesteld.

In ons bijzijn:

De Adsisent-Resident en Magistraat,
(w. g.) HARDENBERGH.

De Secretaris voor de inlandsche zaken,
(w. g.) HOLTZ.

Nog lager stond:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den vier en twintigsten Maart 1800 drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,
(get.) A. LOUDON.

Ter linker zijde stond het zegel van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, in rood lak afgedrukt.

Voor eensluitend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluitend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FRITH.

*Overeenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 23.

Nademaal de maradia (vorst) van Mamoedjoe (Mandhar), benevens de hadat van dat Rijk, alhier zijnde, hun verlangen hebben te kennen gegeven om met het Nederlandsch-Indische Gouvernement een nieuw contract aan te gaan, in den vorm zoo als zulks reeds van af den 10den October 1674 heeft bestaan, doch naar de veranderde tijdsomstandigheden gewijzigd en verduidelijkt;

Nademaal het wenschelijk is, dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Mamoedjoe (Mandhar) eene nieuwe verbindtenis worde tot stand gebragt, waarin de leemten der vroegere contracten wordt aangevuld;

Nademaal het ten eenen male in het belang van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en van de zeven Rijken van Mandhar is, dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESEN, ridder van de Koninklijke Militaire Willemsorde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met NAL-SOEKOER, maradia (vorst) van Mamoedjoe (Mandhar) en met de hadat van dat Rijk, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, getroffen de ondervolgende overeenkomst:

Art. 1.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen dat het Rijk Mamoedjoe (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolgelyk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendelingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen noch zendelingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verbinden zich het welzijn des volks

te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken, door welke die zouden belemmerd worden en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art 5.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toesigenen.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verbinden zich, schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verbinden zich van het stranden of aanbrengen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt, naar mate van de moeite, door den vorst en de hadat van Mamoedjoe begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbende, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Manhar) verbinden zich, de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen niet behoorende tot inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voordeel van Mamoedjoe, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorst en de hadat van de Mamoedjoe (Mandhar) verhinderen zich geene gronden te verhuren aan personen niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voor-

weten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Mamoeedjoe.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Mamoeedjoe (Mandhar) verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Mamoeedjoe worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den vorst en de hadat moeten worden keunis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Mamoeedjoe (Mandhar) verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Mamoeedjoe (Mandhar) moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde, voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Mamoeedjoe.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Mamoeedjoe (Mandhar) verbinden zich in het Rijk niet toe te laten personen die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden, uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking, dan wel op aanvraag, aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelve afstammelingen, benevens inlanders, die niet tot de onderdanen van Mamoeedjoe behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Mamoeedjoe misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 18.

Bij overlijden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig 's lands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden, alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) verklaren wijders de vroeger gesloten contracten als verbindend te zullen beschouwen, voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 20.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Mamoedjoe niet te zullen bemoeijen zoolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Mamoedjoe getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat ten allen tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorst benevens de hadat van Mamoedjoe (Mandhar) zuiver meenen deze overeenkomst met alle opregtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan te Macassar op den een en dertigsten October 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(w. g.) W. E. KROESER.

Ter zijde stond het cachet van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, in rood lak afgedrukt.

Onder stond:

De vorst van Mamoedjoe,

Handteekening van NAL SOEKOER (in Boeginesche karakters).

Ter zijde stond het zegel van den vorst van Mamoedjoe, in zwarten inkt afgedrukt.

De hadat van Mamoedjoe,

Handteekening van LA DJIWANG DAENG MABINI (een kruisje), vervanger van MAWA DAENG PATANGA BALIGAOE.

Handteekening van MATJANG DAENG MATATA (een kruisje), POEANNA TO BONE BONE.

Handteekening van BATO (een kruisje), vervanger van DAENG MAUGÈNRE POEANNA PÉPÀ.

Handteekening van LAPASERE DAENG PA LAOE (een kruisje), POEANNA BALLOENG.

Handteekening van LA TOETE DAENG PAINDO (een kruisje), vervanger van LA BAIE PNEANNA SOERO pangoeloe DJOAT.

Handteekening van MATOTO DAENG MAUZAROE (een kruisje), vervanger van DAENG MUSALLOE TANA BALANG.

Lager stond:

In ons bijzijn:

De Assistent-Resident en Magistraat,
(w. g.) WIJNMALEN.

De Secretaris voor de inlandsche zaken,
(w. g.) HOLTZ.

Onderstond:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den vier en twintigsten Maart 1800 drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(w. g.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(w. g.) A. LOUDON.

Ter zijde stond het zegel van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

CONTRACT MET MANDHOE MAMOEDJOE,

31 October 1864.

VERKLARING.

Ik NAL-SOEKOER, maradia (vorst) van Mamoedjoe (Mandhar), beloof plegtiglijk:

1°. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijnen opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde magt als mijne overheid, allen verschuldigten eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

2°. het tractaat tusschen mij met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement onder dagteekening van heden gesloten, getrouwelijk na te komen:

en wel in het bijzonder:

3°. het welzijn des volks te bevorderen:

4°. met regtvaardigheid te regeren;

5°. den zeeroof te beletten;

6°. den slavenhandel tegen te gaan;

7°. den handel en de scheepvaart te beschermen;

8°. den landbouw en de nijverheid aan te moedigen;

9°. aan schipbreukelingen hulp te verleen, gestrande goederen te bergen en niet te dulden dat onderdanen zulks niet doen;

10°. in geene staatkundige aanraking te treden met vreemde mogendheden;

11°. geene vreemdelingen van Westersche of Oostersche afkomst tot vestiging toe te laten, dan met toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handteekening van NAL Maradia van MA, (in Boeginesche karakters), soekoer (vorst) moedjoe.

Ter zijde stond het zegel van den vorst van Mamoedjoe, in zwarten inkt afgedrukt.

Onder stond:

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(was get.) W. E. KROESSEN.

Ter zijde stond het cachet van den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden in rood lak afgedrukt.

Lager stond :

Als tegenwoordig het verhandelde ons bekend.

De Adsisent-Resident en Magistraat ,
(was get.) WIJNMALEN.

De Secretaris voor de inlandsche zaken ,
(was get.) HOLTZ.

Voor eensluidend afschrift ,

De Gouvernements-Secretaris ,
(was get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift ,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien ,
FEITH.

CONTRACT MET MANDHAR BALANIPA,

6 DECEMBER 1862.

Nademaal de gezamenlijke hadat van Balanipa (Mandhar), als gemagtigden van den maradia (vorst) van Balanipa, hoofdvorst van Mandhar, alhier opgekomen zijnde, hun verlangen hebben te kennen gegeven om met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement een nieuw contract aan te gaan in den vorm zoo als zulks reeds van af den 10den October 1674 heeft bestaan, doch naar de veranderde tijdsomstandigheden gewijzigd en verduidelijkt;

Nademaal het wenschelijk is dat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en het Rijk van Balanipa (Mandhar) eene nieuwe verbindtenis worde tot stand gebragt, waarin de leemten der vroegere contracten worden aangevuld;

Nademaal het ten eenen male in het belang van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en van de zeven rijken van Mandhar is, dat deze, die zoo zeer aan elkander zijn verwant, zich door gelijke overeenkomsten met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbinden,

Zoo heb ik WILLEM EGBERT KROESEN, ridder van de Koninklijke Militaire Willemsorde 3de klasse en der orde van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, met J. MANNANG, pabitjara Kaicang, J. MOEHAMMA, pabitjara Kendje, J. AHAMA, papoeangan Beringlembang, J. TJATJO, papoeangan Kadjang, J. DOELA, papoeangan Lambé, J. MALLOE, papoeangan Lakka, J. MAMMA, papoeangan Tjangelang, J. LAPPOES, papoeangan Limboro, LA BATJO BATJO, papoeangan Loedjo, J. PADJOE, papoeangan Roeie, als gemagtigden van den maradia (vorst) van Balanipa, hoofdvorst van Mandhar, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, getroffen de navolgende overeenkomst:

Art. 1.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verklaren voor zich en hunne nakomelingen, dat het Rijk van Balanipa (Mandhar) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolgelijk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Art. 2.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 3.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich om geene brieven ge-

schenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 4.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, den handel, de scheepvaart te beschermen, geene verordeningen te maken, door welke die zouden belemmerd worden, en niet willekeurig te beschikken over de personen en goederen van hunne onderdanen.

Art. 5.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich den zeeroof met alle magt tegen te gaan.

Art. 6.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van hun Rijk in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Art. 7.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke uit zee aan de stranden van hun Rijk mogten aandrijven of aangebragt worden en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten behoeve van de belanghebbenden in het openbaar te verkoopen, indien die niet kunnen bewaard worden.

Art. 8.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich van het stranden of aarbringen uit zee van schepen, vaartuigen of goederen onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 9.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) kunnen vorderen hulp- en bergloon; hetzelfde wordt, naar mate van de moeite, door den vorst en de hadat van Balanipa begroot; de vorst geeft van deze begrooting onverwijld kennis aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De belanghebbenden, die zich met deze begrooting bezwaard mogten achten, kunnen de beslissing inroepen van den Gouverneur-Generaal door tusschenkomst van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 10.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich in hun Rijk niet te dulden menschenroof en den handel in menschen, noch den in- en uitvoer van slaven.

Art. 11.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich, de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid geregeld worden in het meeste voor-

deel van het Rijk van Balanipa, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden.

Art. 12.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Gouvernement, maar in het meeste belang van het Rijk van Balanipa.

Art. 13.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich om aan Europeanen en andere Westersche of Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating buiten de havens van het Rijk niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Balanipa worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den vorst en de hadat moeten worden kennis gegeven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

Art. 14.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich aan allen, die zich met vergunning van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement binnen hun Rijk bevinden, te verleen bescherming van personen en goederen.

Art. 15.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Balanipa (Mandhar) moeten voeren de Nederlandsche vlag en genieten in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde, voor Europeesch getuigde vaartuigen van eenen zeebrief, en voor inlandsche vaartuigen van eenen behoorlijken pas van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of van den vorst van Balanipa.

Art. 16.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verbinden zich in het Rijk niet toe te laten personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden, uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie, ontvlugt.

Zoodanige personen worden bij ontdekking, dan wel op aanvraag aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 17.

Om alle twisten over het straffen van misdadigers voor te komen, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van het land en op het land waar hij zijne misdaad gepleegd heeft.

Blanken en daarmede gelijkgestelden of derzelve afstammelingen, benevens inlanders, die niet tot de onderdanen van Balanipa (Mandhar) behooren en de Christelijke godsdienst belijden, binnen het gebied van Balanipa misdrijf plegende, worden volgens de wetten van het Gouvernement gestraft.

Art. 18.

Bij overlijden van den vorst behoort de hadat daarvan onverwijld kennis te geven aan den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden.

De aanstelling van eenen nieuwen vorst mag niet geschieden alvorens de overeenkomstig 's lands gebruik gedane keuze door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden is goedgekeurd.

De nieuwe vorst is verplicht om zich tot de getrouwe nakoming van deze overeenkomst te verbinden, alvorens die waardigheid te aanvaarden.

Art. 19.

De vorst en de hadat van Balanipa (Mandhar) verklaren wijders de vroeger gesloten contracten als verbindend te zullen beschouwen voor zoover de daarin vervatte bepalingen bij het tegenwoordig contract niet zijn gewijzigd of door veranderde tijdsomstandigheden zijn komen te vervallen.

Art. 20.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verklaart zich met het inwendig bestuur van het Rijk van Balanipa (Mandhar) niet te zullen bemoeijen zoolang deze overeenkomst door den vorst en de hadat van Balanipa getrouw en stiptelijk wordt nagekomen.

En opdat ten allen tijde blijke dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de vorst benevens de hadat van Balanipa (Mandhar) zuiver meenen deze overeenkomst met alle oprechtheid gestand te doen, zoo hebben zij dezelve met hun zegel en hunne handteekeningen bekrachtigd.

Aldus gedaan te Macassar op den zesden December 1800 twee en zestig.

De Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden,

(Was get.) W. E. KROESEN.

Ter zijde stond het cachet van den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, in rood lak afgedrukt.

Onder stond: De gezamenlijke hadat van Balanipa als vervanger van den hoofdvorst.

Ter zijde stond het zegel van de gezamenlijke hadat van Balanipa als vervanger van den hoofdvorst in zwarten inkt afgedrukt.

Handteekening van J. MANNANG, pabitjara kaieang (met kruisje).

Handteekening van J. MOEHAMMA, pabitjara kendje (met kruisje).

Handteekening van J. AHAMA, pabitjara bering limbang (met kruisje).

Handteekening van J. TJATJO, papoeangang kadjang (met kruisje).

Handteekening van J. DOELLA, papoeangang lambe (met kruisje).

Handteekening van J. MALLOE, papoeangang lakka (met kruisje).

Handteekening van J. WAMMA, papoeangang tjangelang (met kruisje).

Handteekening van J. LEPPUES, papoeangang limbaro (met kruisje).

Handteekening van LA BATJO BATJO, papoeangang loedjo (met kruisje).

Handteekening van J. PADJOE, papoeangang roeie (met kruisje).

Lager stond, in ons bijzijn:

De Adsisent-Resident en Magistraat,

(w. g.) WIJMALEN.

De Secretaris voor de inlandsche zaken,

(w. g.) HOLTZ.

Onder stond:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den vier en twintigsten Maart 1800 drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië,
(w. g.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,
De Algemeene Secretaris,
(w. g.) A. LOUDON.

Ter zijde stond het zegel van de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië, in rood lak afgedrukt.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,
FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 26.

CONTRACT voor en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement door GUSTAVE MARIE VERSPIJCK, luitenant-kolonel der infanterie, ridder van de Militaire Willems-Orde 3de klasse, resident der Zuideren Ooster-Afdeeling van Borneo, gesloten met den sultan van Passir MACHMOED ILHAN.

Art. 1.

De sultan en zijne rijks grooten verklaren voor zich en hunne opvolgers: dat het Rijk van Passir een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolgelijk staat onder de opperheerschappij van Nederland; dat hij, sultan, dat Rijk alleen bezit in leen, en zich steeds, als een getrouw leenman, eerbiedig en gehoorzaam zal gedragen jegens het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 2.

Door het gebied van het Rijk van Passir wordt verstaan het land gelegen tusschen de navolgende grenzen: langs de kust van af Tandjoeng Aroe tot aan Sepoenang en binnen's lands van Sepoenang in eene noordwestelijke rigting tot aan den berg Ketam.

Van daar zuidelijk over de toppen van den Kramoe en van dat gebergte, dat de waterscheiding vormt tusschen den Kendeelo en de rivieren Toettoerie en Oeie, tot daar waar zich een tak oostelijk afscheidt, die de waterscheiding maakt tusschen den Kendeelo, den Appor en de andere in de baai van Passir vallende rivieren op de eene, en de rivieren van Tjengal op de andere zijde, en van af dat punt over de toppen der even beschreven bergreeks tot aan Tandjoeng Aroe.

Deze grensscheiding wordt als voorloopig aangenomen en zal nader geheel worden nagegaan en op nieuw vastgesteld.

Art. 3.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland, mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen, wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 4.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is bevoegd om binnen het Rijk van Passir ambtenaren te vestigen en etablissementen op te rigten, behoudens schadeloosstelling, in billijkheid en in overleg met den sultan te bepalen voor de in-bezit-name van den daartoe benodigden grond en de derving van inkomsten, die voor den sultan dan wel een of meerdere zijner rijks- dan wel andere grooten daaruit mogt voortvloeijen.

Art. 5.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich, om naar vermogen mede te werken tot de daarstelling, ten koste van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, van alle versterkingen, gebouwen en magazijnen, welke het Nederlandsch-Indisch Gouvernement later noodig achten mogt binnen het Rijk van Passir op te rigten, tot welk einde zij zich mede verbinden het benoodigde terrein beschikbaar te stellen. Evenzoo verbinden de sultan en zijne rijks grooten zich om, wanneer zij daartoe worden aangezocht, mede te werken tot den bouw van vaartuigen ten koste van het Gouvernement.

Art. 6.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich, geene vijandelijkheden tegen vreemde vorsten te plegen en geene uitrustingen tot vijandelijkheden te maken zonder de toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, noch versterkingen op te werpen zonder de voorkennis van dat Gouvernement, mitsgaders om hunne, met de voorkennis van het Gouvernement opgerigte versterkingen op eerste aanzegging te slechten.

Art. 7.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich het Rijk nimmer aan eenige andere natie dan de Nederlanders te zullen overgeven, en evenzoo om met geene andere natie verbonden aan te gaan zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 8.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven of geschenken aan te nemen, noch zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich tevens niet te gedoogen, dat die bestemming, aanneming of ontvangst van brieven, geschenken, zendingen of gezanten door of namens hunne kinderen of aanverwanten plaats vinde.

Art. 9

Daarentegen verbindt zich het Nederlandsch-Indisch Gouvernement om het Rijk van Passir onder deszelfs bescherming te houden, en verklaart, zolang de sultan en zijne rijks grooten voldoen aan de verplichtingen, uit het tegenwoordig contract voortvloeiende, hem, sultan, in het bezit van gemeld Rijk te zullen laten, hem en zijne wettige opvolgers in hunne regten te zullen handhaven en den voorspoed van het Rijk naar tijdsomstandigheden zooveel mogelijk te bevorderen.

Art. 10.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, de scheepvaart en den handel in het Rijk te beschermen en te bevorderen, en tot geene maatregelen te besluiten, waardoor die kunnen belemmerd worden.

Art. 11.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich, de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na een voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal te Bandjermasin, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid, in het meeste voordeel van den sultan en zijne rijks grooten, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden, doch tevens

met terugzigt op de algemeene belangen van geheel Nederlandsch Indie, zooveel mogelijk geregeld worden, naar het voorbeeld van het Koninklijk besluit van 24 October 1850, n°. 45 (*Indisch Staatsblad* 1851, n°. 6), zoo als zulks thans luidende is, dan wel nader door Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden gewijzigd mogt worden; van het gebeuren waarvan alsdan telken reize door den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo aan den sultan zal worden mededeeling gedaan.

Eene Maleische vertaling van genoemd besluit is aan deze overeenkomst gehecht.

Art. 12.

De sultan en zijne rijksgrootten verbinden zich, geene gronden te verhuren aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zelf, in het meeste belang van het Rijk van Passir, maar zooveel mogelijk volgens de algemeene verordening, zoo als die is vastgesteld door Zijne Majesteit den Koning bij besluit van 8 Julij 1856, n°. 93, of nader zal worden gewijzigd. Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan den sultan.

Van evengenoemd besluit van Zijne Majesteit den Koning; zoo als hetzelfde beschreven staat in het *Staatsblad van Nederlandsch Indie* over 1856, n°. 64, is eene Maleische vertaling aan dit contract gehecht.

Art. 13.

De sultan en zijne rijksgrootten verbinden zich bij deze, den zeeroof te weren en te doen weren, geene schuilplaats te vergunnen aan personen die zij weten of hun door den resident der Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo worden bekend gesteld, als zich schuldig aan zeeroof te maken, of ter zake daarvan en van het heulen met zeeroovers onder verdenking te liggen, doch verbinden zich integendeel de sultan en zijne rijksgrootten alle zoodanige personen, waar zij zich bevinden, te doen opvatten en aan den resident uit te leveren, dan wel volgens de instellingen van het Rijk te doen te regt staan.

Art. 14.

De sultan en zijne rijksgrootten verbinden zich, in het Rijk niet te dulden menschenroof en handel in menschen; zij verbinden zich te weren den in- en uitvoer van slaven.

Onder handel in menschen zal niet worden verstaan het koopen van slaven, met het doel om die hunne vrijheid te schenken, en daardoor, volgens de godsdienst, een godgevallig werk te verrigten, mits dat doel zijne uitvoering bekomme.

Art. 15.

De sultan en zijne rijksgrootten verbinden zich om aan Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen of andere vreemdelingen van Westerschen of Oosterschen oorsprong niet te vergunnen zich te vestigen binnen de havens van het Rijk, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Handelaars zullen echter in de havens van het Rijk worden toegelaten, en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, tot zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens kennis moeten worden gegeven aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal overigens ten allen tijde de bevoegdheid bezitten om ten aanzien der toelating en vestiging van Chinezen binnen het Rijk van Passir zoodanige verordeningen uit te vaardigen, als hetzelfde zoo in het belang van dat Rijk als van geheel het gebied van Nederlandsch Indie zal noodig achten.

Art. 16.

De sultan en zijne rijksgrootten verbinden zich aan allen, die zich met verlof van den Gouverneur-Generaal of van deszelfs vertegenwoordiger binnen het Rijk metter woon nederzetten, te verleenen bescherming van personen en goederen.

Art. 17.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich in het Rijk niet op te nemen personen, die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden, uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Bij en ook zonder opvragen worden dusdanige personen aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art 18.

De Europeanen en daarmede gelijkstelde personen, de Chinezzen, de personen in dienst van den lande, onverschillig van welken landaard die mogen zijn, gevestigd binnen het Rijk van Passir, en verder alle personen zonder onderscheid van herkomst, gevestigd binnen de grenzen der etablissementen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, worden beschouwd als onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, staande onder het onmiddellijk gezag van den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo.

Art. 19.

Elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van en op het land, waar hij misdreven heeft, doch zij, die zijn onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden te regt gesteld voor de regters door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangewezen, dan wel later aan te wijzen, overeenkomstig de wetten voor die regters geldende, en tot dit einde aan den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo uitgeleverd.

Onderdanen van het Rijk van Passir, die te zamen met onderdanen van het Gouvernement van Nederlandsch Indie misdrijven, worden te zamen met die onderdanen te regt gesteld voor de regters, voor dezen door het Gouvernement aangewezen dan wel later aan te wijzen.

Art. 20.

Martelende of verminkende straffen worden door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement afgeschaft, en zullen door den sultan en zijne rijks grooten worden vervangen door andere meer menschelijke straffen.

Aan de onderdanen van den sultan mag geene doodstraf noch eene veroordeeling tot bannissement voltrokken worden, dan nadat de schuldige, met inachtneming der gebruikelijke en volgens de landsinstellingen wettige regtspleging, tot dezelve veroordeeld zij en van het vonnis en de tot hetzelfde betrekking hebbende stukken van onderzoek aan den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo inzage gegeven zal zijn en deze daaromtrent zijn gevoelen zal hebben doen kennen.

Art. 21.

Onderdanen van den sultan, waar dezelve ook gezeten zijn, behoudens de gevallen bedoeld bij art. 24, zich schuldig makende jegens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, staan te regt voor eenen raad, door den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo te zamen met den sultan op de hoofdplaats Bandjermasin bijeen te roepen.

Deze raad is te zamen gesteld uit acht onpartijdige kundige en voornamen personen, van welke vier, waaronder de voorzitter, door den resident en vier door den sultan worden gekozen.

Niettemin blijft het aan den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo onverlet, de zaak ter afdoening te verwijzen naar den sultan, die daarop aldan zonder verwijl en met regtvaardigheid zal doen beslissen.

Art. 22.

Alle zaken van handel en nijverheid, waarin betrokken zijn onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zullen, bijaldien die aanleiding tot geschil met een der landzaten, onderdanen van het Rijk van Passir, geven, staan ter kennisname van den

regter voor twistgedingen tusschen Europeanen onderling te Bandjermasin aangewezen, en verbinden zich de sultan en zijne rijks grooten, de vonnissen, door dien regter ten laste van hunne onderdanen gewezen, binnen hunne jurisdictie een volledig effect te doen genieten.

Art. 23.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van het Rijk van Passir in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen, dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen; zij verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke binnen het Rijk mogten komen te stranden, aandrijven dan wel opgevischt worden, aan de regt hebbende op dezelve over te laten en bijaldien die regthebbenden onbekend zijn, te bergen, een en ander tegen genot van zoodanig loon, als voor ieder geval in het bijzonder zal worden bepaald, op den voet der wetten en bepalingen op het stuk der strand- en zeevonden in Nederlandsch Indie vigerende. De sultan en zijne rijks grooten verbinden alverder op gestrande of aangedreven schepen, vaartuigen, of goederen, zoomede op het oprisschen en bergen derzelve geene andere regten dan die van hulp- en bergloon te zullen doen gelden, en bij het voorkomen van ieder zoodanig geval de zaak onverwijld te brengen ter kennis van den resident of zijnen ter naastbij gelegen plaats gevestigden vertegenwoordiger, die haar alsdan in overleg met den sultan of diens vertegenwoordiger, geheel in den geest der wetten en bepalingen even bedoeld, verder behandelt en afdoet.

Art. 24.

Alle overtredingen en misdrijven, binnen het Rijk van Passir begaan ter zake van de aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement afgestane revenuen, zullen, zonder onderscheid van den landaard der betrokken personen, staan ter kennisname en beregting van de Nederlandsch-Indische regters, en de beambten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement tot de opsporing van die overtredingen en misdrijven ten volle bevoegd zijn.

De sultan en zijne rijks grooten zullen die beambten daarin zooveel mogelijk ondersteunen, en wijders van hunne zijde alles aanwenden wat tot gezegde opsporing dienstbaar kan zijn.

Alle wetten en bepalingen hoegenaamd, in zaken betreffende de regten, belastingen, pachten, en generaallijk alle inkomsten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en door dat Gouvernement uitgevaardigd, zullen van verbindende kracht zijn voor de ingezetenen zonder onderscheid van die deelen van het Rijk, waar dezelve (regten) pachten, belastingen enz. aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn afgestaan.

Art. 25.

De wettige munt van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is ook in het Rijk van Passir gangbaar tegen den koers, door dat Gouvernement bepaald.

Art. 26.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om de volgens de landsinstellingen wettig bestaande belastingen, waarvan het genot aan hen is overgelaten, hetzij die in geld, hetzij in voortbrengselen, hetzij in arbeid worden geheven en voldaan, niet te verhoogen of te bezwaren, noch ook nieuwe belastingen in te voeren, zonder de toestemming van den Gouverneur-Generaal.

Eene opgave van dusdanige wettig bestaande en werkende belastingen zal later door den sultan aan het Bestuur worden toegezonden.

De sultan en zijne rijks grooten dragen zorg, dat met naauwgezetheid gewaakt worde tegen bovenmatige of onwettige heffingen.

Art. 27.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal ten allen tijde de bevoegdheid hebben om in de bosschen van het Rijk van Passir zooveel mast-, timmer- en brandhout te

laten kappen dan wel te koopen en uit te voeren, als hetzelfde zal noodig achten, zonder dat te dien aanzien, onder welke benaming ook, eenige opbrengst of betaling vermag te worden gevorderd. Geene aankoppingen zullen evenwel gevolg nemen, dan na een voorafgegaan overleg ter zake met den sultan.

Art. 28.

Handelaren en vaartuigen van het Rijk van Passir zullen in den handel op Java en op alle andere landen, onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, al de regten genieten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde van eenen zeebrief van den sultan en een jaarpass bovendien, die evenwel niet zullen worden verleend dan in overeenstemming met den resident, te blijken door diens mede-onderteekening van gezegde stukken.

De vorm zoo van de zeebrieven als de jaarpassen zal den sultan door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden voorgeschreven.

Art. 29.

Wanneer de waardigheid van sultan van het Rijk van Passir door overlijden dan wel anderszins on vervuld mogt geraken, treedt de als troonsopvolger (pangeran mangkoe) aan te wijzen prins in die waardigheid op, na alvorens in geschrifte te hebben afgelegd den eed van trouw aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal als Zijner Majesteits vertegenwoordiger in Nederlandch Indie, en van stipte naleving van dit contract.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om met eerbiediging der landsinstellingen, zoodra mogelijk, in overleg met den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, den prins aan te wijzen, dien zij tot troonopvolger (pangeran mangkoe) wenschen bestemd te zien, en zulks herhalen telkens wanneer, om welke reden ook, geen troonsopvolger meer aanwezig mogt zijn.

Deze aanwijzing wordt onderworpen aan de goedkeuring en bekrachtiging van het Gouvernement van Nederlandch Indie.

Bij gemis van eenstemmigheid tusschen den sultan en zijne rijks grooten en den resident nopens de keuze van den tot troonopvolger te verheffen prins, wordt daaromtrent, bij een met redenen omkleed berigt, ingeroepen de beslissing van den Gouverneur-Generaal, aan welke de sultan en zijne rijks grooten verbinden zich onvoorwaardelijk te onderwerpen.

Art. 30.

Bijaldien de aangewezen troonopvolger pangaran mangkoe, gedurende zijne minderjarigheid den troon moet beklimmen, wordt tot aan diens, door den Gouverneur-Generaal van Nederlandch Indie te bepalen meerderjarigheid, het vorstelijk gezag uitgeoefend door een regentschap van eenen prins, dan wel van twee prinsen van het vorstelijk stamhuis, daartoe door den Gouverneur-Generaal gekozen, en bij daarvan uit te reiken acte in die waardigheid bevestigd.

Art. 31.

Elke uitroeping, voorstelling aan het volk of bevestiging van den tot sultan verkozen prins is nietig, wanneer die niet geschiedt ten gevolge van de ontvangst van de door den Gouverneur-Generaal uitgereikte acte van erkenning en bevestiging van de op hem gevallen keus.

Art. 32.

De sultan en zijne rijks grooten zullen den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo eerbiedigen als den gevolmagtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en mitsdien met hem alleen alle zaken behandelen, die de wederzijdsche belangen betreffen. Ook zullen zij alleen mot zijn medeweten aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement brieven zenden, en geene gezantschappen aan hetzelfde zenden, dan in overleg met hem.

Art. 33.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbindt zich om, zoolang de sultan en zijne

rijksgroten dit contract getrouwelijk nakomen, zich niet in te laten met het inwendig bestuur van het Rijk, hetwelk integendeel op den voet van dit contract aan den sultan wordt overgelaten.

Art. 34.

Dit contract vangt aan te werken nadat op hetzelfde verkregen is de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

Hetzelve treedt in de plaats van het op den 18den November 1850 tot stand gekomen tractaat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den sultan van Passir IBRAHIM CHALET OEDIN.

Art. 35.

Omtrent punten, bij dit contract niet voorzien en die nader blijken mogten regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Aldus gedaan en overeengekomen te Bandjermasin, in het residentiehuis, op heden den twee en twintigsten Junij 1800 twee en zestig, zijnde van deze overeenkomst opgemaakt en door partijen met hunne handteekeningen en zegels bekrachtigd, drie eensluitende expeditien, om te dienen waar zulks gevorderd mogt worden.

(Get.) VERSPIJCK.

(Geteekend met Maleische karakters)

MOEHAMAD THAHER MRADJA MOEHAMAD SALEH.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den acht en twintigsten November des jaars 1800 twee en zestig, behoudens verandering van de schrijffout, voorkomende in art. 15, alin. 1, waar staat »binnen de havens" in plaats van »buiten de havens."

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van denzelve,

De Algemeene Secretaris,

(get.) A. LOUDON.

Voor eensluitend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluitend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 27.

Op heden, den drie en twintigsten Februarij des jaars achttien honderd drie en zestig, is voor mij HERMANUS GERARD DAHMEN, adsistent-resident van Koetei en de oostkust van Borneo, bij dispositie van den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, van den 9den Januarij 1863 n°. 144, geheim, daartoe gemagtigd en gecommiteerd, gecompareerd, de sultan van Passir, MACHMOED ILHAN, in tegenwoordigheid van pangeran MANGKOE, pangeran OOERIA NARBAH, mantrie WASIR WA ADAM MOHAMMAD SALEH en den sjahbandar van Passir MOHAMAD TAHIR MARADJA.

En zijn voor en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met den sultan van Passir voornoemd overeengekomen de navolgende wijzigingen en bijvoegingen van artikel twintig, een en twintig en twee en twintig van de op den 22sten Junij 1862, met den voornoemden sultan aangegane overeenkomst, welke bij artikel een van het gouvernements-besluit van den 21sten November 1862, lit. d 2, geheim, behoudens die wijzigingen, is goedgekeurd en bekrachtigd; namelijk:

a. dat artikel twintig zal luiden als volgt:

Martelende of verminkende straffen worden door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement afgeschaft en zullen door den sultan en zijne rijksgrooten worden vervangen door andere meer menschelijke straffen.

Aan de onderdanen van den sultan mag geene doodstraf noch eene veroordeeling tot bannissement voltrokken worden, dan nadat de schuldige, met inachtneming der gebruikelijke en volgens de landsinstellingen wettige regtspleging tot dezelve veroordeeld zij, en van het vonnis en de tot hetzelfde betrekking hebbende stukken van onderzoek aan den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo inzage gegeven zal zijn, en deze daaromtrent zijn gevoelen zal hebben doen kennen.

Wanneer de resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo bedenking heeft tegen de voltrekking der doodstraf en op grond daarvan niet terstond van hare toepassing wordt afgezien, wordt de beslissing van den Gouverneur-Generaal ingeroepen.

De Gouverneur-Generaal bepaalt de plaats, waar een veroordeelde de hem opgelegde straf van verbanning behoort te ondergaan.

b. dat voor artikel een en twintig zal worden gelezen als volgt:

Onderdanen van den sultan, welke zich schuldig maken aan misdrijven jegens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zijne ambtenaren of militairen, of jegens andere onderdanen van hetzelfde, of wel jegens de eigendommen van het Gouvernement of van de bovenbedoelde personen, staan te regt voor den Nederlandsch-Indischen regter; de beambten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn tot de nasporing dier misdrijven ten volle bevoegd.

c. dat artikel twee en twintig zal worden gewijzigd en luiden als volgt:

Alle zaken van handel en nijverheid, waarin betrokken zijn onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zullen, bijaldien die aanleiding tot geschil met een der landzaten, onderdanen van het Rijk van Passir, geven, staan ter kennisname van den Nederlandsch-Indischen regter, en verbinden zich de sultan en zijne rijksgrooten de vonnissen, door dien regter ten laste van hunne onderdanen gewezen, binnen hunne jurisdictie een volledig effect te doen genieten.

En heeft de sultan van Passir, MACHMOED ILHAN, in tegenwoordigheid van de bovengenoemde rijks grooten, en ook namens hem, verklaard toe te stemmen en te bewilligen in de bovenvermelde wijzigingen en veranderingen, en zich te verbinden tot de stipte naking van den inhoud dier artikels, welke worden geacht geïnsereerd in en een geheel uit te maken met de op den 22sten Junij 1862 met hem gesloten overeenkomst, welke is goedgekeurd en bekrachtigd bij gouvernements-besluit van den 28sten November 1862, lit. D², geheim.

En is hiervan opgemaakt dit proces-verbaal, zijnde drie eensluitende expeditien door den sultan en zijne rijks grooten met hunne handteekeningen en zegels bekrachtigd, om daarvan aan den voet van de goedkeuring van het bedoelde contract te worden vermeld, en voorts te dienen waar zulks gevorderd mogt worden.

Hier stonden:

De handteekening en het zegel, met rooden inkt afgedrukt, van den sultan van Passir en de handteekeningen en zegels met zwarten en rooden inkt afgedrukt, van de gezamenlijke rijks grooten:

Onder stond:

Ter linker zijde stond het zegel van den adsistent-resident van Koetei en de oostkust van Borneo, met zwarten inkt afgedrukt.

De Adsistent-resident van Koetei en de oostkust van Borneo,
(get.) H. G. DAHMEN.

Lager stond:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den vijf en twintigsten Junij des jaars 1800 drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,
bij afwezigheid,
De Vice-President van den Raad van Nederlandsch Indie,
belast met het dagelijksch beleid der zaken,
(get.) A. PRINS.

Ter ordonnantie van denzelve,
De Eerste Gouvernements-Secretaris,
(get.) WATTENDORFF.

Voor eensluitend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluitend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,
FEITH.

*vereenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 28.

Nademaal het Sangische eiland Tagoelandang met deszelfs onderhoorigheden, bestaande uit de naburige eilandjes Roang, Pasigi en Biaroe, door verbonden en door afstand van de regten, welke de koningen van Ternate door overwinning daarop hadden verkregen, onderworpen is aan het Nederlandsche gezag; en

Overwegende dat de met dit leenrijkje achtervolgens gesloten verdragen, tijdens de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie, op den 21sten Julij 1664, 29sten Junij 1684, 17den Augustus 1724, 9den April 1755 en 20sten Junij 1782, en later door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement op den 4den Augustus 1818 en 12den April 1828, niet meer in alle opzichten aan de eischen van den tegenwoordigen tijd voldoen en dus wijziging en aanvulling behoeven, hoofdzakelijk met betrekking tot den handel, de scheepvaart, de zeerooverij, de slavernij, het opbrengen van schatting, den verhuur van gronden, de mijnontginning, het onderwijs, de vaccine enz.; weshalve het wenschelijk is de verhouding en verplichtingen van den radja en rijks grooten van Tagoelandang op nieuw te regelen,

Zoo is op heden, krachtens magtiging en onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlansch Indie, de navolgende overeenkomst gesloten door ons CASPARUS BOSSCHER, officier der Leopolds-orde van Belgie, resident van Menado, en den radja LUKAS JACOBSZ. benevens de rijks grooten van Tagoelandang (eiland Sangir):

Art. 1.

De radja en rijks grooten verklaren, dat het eiland Tagoelandang met al deszelfs onderhoorigheden aan Nederland behoort, en erkennen mitsdien den Koning der Nederlanden en het Gouvernement van Nederlandsch Indie als hunnen opper- en leenheer. Zij beloven aan hetzelfde en deszelfs gezagvoerende ambtenaren trouw en eene volkomene gehoorzaamheid en onderwerping.

Art. 2.

De radja en rijks grooten verbinden zich, onder de plegtigste beloften, om geene overeenkomsten of verbonden met vreemde mogendheden, Europesche of inlandsche hoe ook genaamd, aan te gaan of te sluiten, noch van dezelve brieven en geschenken te ontvangen, zonder voorkennis en toestemming van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie of van deszelfs vertegenwoordiger.

Art. 3.

De radja en rijks grooten verbinden zich om aan Europeanen of andere Oostersche vreemdelingen en aan Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van hun land niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den resident van Menado.

Handelaren echter zullen in de havens van Tagoelandang worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust

niet verstoren; zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voorgezet verblijf in die havens door den radja kennis moeten worden gegeven aan den resident van Menado.

Art. 4.

De radja en rijks grooten beloven in vriendschap te leven met de naburige landen, en ingeval oneenigheden mogten ontstaan tusschen Tagoelandang en een der andere landschappen op de Sangir-eilanden, zulks onverwijld, met de redenen van oneenigheid, ter kennis van den resident van Menado te brengen, ten einde deze de geschillen naar billijkheid kunne beslissen; aan welke beslissing zij zich onderwerpen.

De radja en rijks grooten beloven in geen geval gewapend volk of gewapende vaartuigen uit te rusten of te bezigen anders dan tot verdediging van hun land, tot verdrijving van zeeroovers, en op last van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie of van zijnen vertegenwoordiger.

Art. 5.

Het Gouvernement van Nederlandsch Indie behoudt zich het regt voor, om den radja van Tagoelandang naar goedvinden te ontslaan en eenen vervanger te benoemen, na raadpleging der rijks grooten.

De president-radja, de djoegoegoe's en kapiteins-laet worden door den resident van Menado benoemd en ontslagen, in overleg met den radja en rijks grooten.

In geval van overlijden van den radja geven de president-radja en de overige rijks grooten daarvan onverwijld kennis aan den resident van Menado en wordt het bestuur des lands voorloopig gevoerd door den president-radja, in afwachting der aanstelling van eenen nieuwen radja door het Gouvernement.

Art. 6.

De regtsmagt van den radja en de rijks grooten bepaalt zich tot de eigenlijke bevolking van Tagoelandang.

Vreemdelingen, in dat landschap verblijf houdende, zijn onderworpen aan de regtsmagt van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 7.

De radja met zijn gerechtshof neemt kennis van alle civile zaken onder zijne onderdanen, en doet dezelve af volgens landagebruik, en is mede bevoegd om kennis te nemen en overeenkomstig de wetten en gewoonten des lands uitspraak te doen omtrent geringe misdaden, zoo als diefstallen, ligte verwondingen en dergelijke.

Wanneer zwaardere misdaden op het gebied van Tagoelandang worden gepleegd, zoo als moord, doodslag, zware verwondingen, brandstichting, roof, muiterij, verzetting tegen 's Gouvernements gezag, namaking of uitgifte van geld of papieren munt, geven de radja en rijks grooten hiervan in schrift kennis aan den resident van Menado, die, naar gelang van het gewigt der zaak, bepaalt dat zij zal worden afgedaan op de wijze hierboven omschreven, dan wel gelast dat degenen, die daaraan schuldig worden gehouden, benevens al de getuigen en stukken tot de zaak betrekkelijk opgezonden worden naar Menado.

Tevens behooren derwaarts te vertrekken de radja met eenen of twee der rijks grooten, of, ingeval de radja door ziekte of andere oorzaken mogt verhinderd zijn, ten minste twee rijks grooten.

De radja en rijks grooten maken alsdan onder voorzitting van den resident eene regtbank uit, voor welke de even vermelde beschuldigten worden te regt gesteld.

Zij die zich binnen het gebied van Tagoelandang aan zeeroof schuldig maken, worden bij ontdekking en opvatting, met de getuigen en daartoe betrekkelijke stukken van overtuiging, uitgeleverd aan den resident van Menado ten einde te regt gesteld te worden voor den raad van justitie, bevoegd om van dit misdrijf kennis te nemen.

Art. 8.

Even als de radja gehouden is zijne onderhoorigen met een goed voorbeeld voor te gaan

en in alle regtvaardigheid naar de wetten en 's lands goede instellingen te besturen, zijn de rijksgrooten en mindere hoofden ook verplicht den radja te eerbiedigen en zijne bevelen te gehoorzamen, voor zooverre deze strekken tot welzijn van land en volk en niet in strijd zijn met de bevelen van het Gouvernement van Nederlandsch Indie; zullende de onwilligen en ongehoorzamen van hunne posten ontzet en naar bevind van zaken gestraft worden.

Art. 9.

De radja en de rijksgrooten beloven behulpzaam te zijn in het tegengaan van den zeeroof en niet te dulden dat zich zeeroovers binnen het gebied van Tagoelandang vestigen of ophouden, noch ook dat ingezetenen van Tagoelandang aan de zeeroovers hulp verleen en of hen ondersteunen, hetzij door het koopen of verkoopen van geroofd goed, hetzij op eenige andere wijze.

Art. 10.

De radja en rijksgrooten verbinden zich, om zooveel in hun vermogen is, den menschenroof en den slavenhandel in het gebied van Tagoelandang tegen te gaan en te beletten.

Zij beloven niet meer te dulden, maar met kracht tegen te gaan en ganschelijk af te schaffen het vroeger in zwang geweest zijnde misbruik om vrije lieden en goede onderdanen van hun land, zoo door voorschietingen van geld of goederen en berekening van hooge interesten daarop, als het onbillijk opleggen van geldboeten en schulden, bij onvermogen tot eene soort van altoosdurende slavernij tot in hun geslacht te verwijzen.

Art. 11.

De radja en de rijksgrooten beloven om landbouw, nijverheid, handel en scheepvaart in hun land te beschermen.

Art. 12.

De radja en rijksgrooten verbinden zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kust van Tagoelandang in nood mogten geraken of schipbreuk lijden, tegen billijke belooning alle mogelijke hulp en bijstand te verleen en door hunne bevolking te doen verleen en, en zich geene der goederen toe te eigenen, noch toe te laten dat hunne onderdanen zich die toesigenen.

Art. 13.

De onderdanen van het landschap Tagoelandang mogen niet naar willekeur dat land verlaten en tot naburige landen overgaan, noch wederkeerig die uit de naburige landen naar Tagoelandang.

Art. 14.

De radja en rijksgrooten verklaren zich bereid om, wanneer het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt goedvinden eenen ambtenaar op de Sangir-eilanden te plaatsen tot het houden van toezigt over en het beschermen van die eilanden, de raadgevingen en voorschriften van dien ambtenaar op te volgen en met hem mede te werken tot bevordering van het algemeen welzijn.

Art. 15.

De radja en rijksgrooten verbinden zich om, op aanvraag van het bestuur te Menado steeds behulpzaam te zijn met menschen en praauwen, wanneer deze hulp voor gouvernements-dienst vereischt wordt.

Het Gouvernement verbindt zich daartegen om deze hulp te vergelden door betaling aan de regthebbenden, zoo als hetzelve in billijkheid vermeenen zal te behooren.

Art. 16.

De radja en rijks grooten van Tagoelandang verklaren zich te onderwerpen aan de regelingen, welke de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie nader mogt goedvinden te maken omtrent het heffen van regten van de vaartuigen, welke de havens van Tagoelandang aandoen en van de aldaar in- en uitgevoerd wordende goederen.

Art. 17.

De radja en rijks grooten verbinden zich om jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting, berekend door elkander tegen f 1 (*een gulden*) voor elk huisgezin, welke schatting kan worden voldaan in geld of andere voortbrengelen, zoo als olie, tripang, was, karet, kakao, koffe enz.

Art. 18.

In afwachting van betere kennis omtrent het getal huisgezinnen in Tagoelandang, wordt de schatting bij deze, in overeenstemming met de radja en rijks grooten, voorloopig vastgesteld op f 100 (*een honderd gulden*) 's jaars.

Zullende die som nader worden verhoogd of verlaagd naar gelang het mogt komen te blijken dat het getal huisgezinnen meer of minder bedraagt; waaromtrent de resident van Menado zich ten allen tijde door het zenden eener commissie kan overtuigen.

Art. 19.

De betaling van deze belasting gaat in van af den eersten Januarij van het jaar 1861 en kan geschieden voor de helft in de maand Junij en voor de wederhelft in de maand December, met vrijlating om het geheel in de maand Junij af te dragen.

Het geld of de goederen, waarmede de belasting wordt betaald, behoort eens in het jaar, hetzij bij den eersten, hetzij bij den tweeden termijn, door den radja in persoon naar Menado overgebracht te worden.

Art. 20.

De prijs van de producten, welke in betaling van de belasting aan het Gouvernement van Nederlandsch Indie worden aangeboden, wordt bij aanbrenst te Menado geregeld naar de zuivere opbrengst bij openbare veiling verkregen, dan wel wanneer dit bij onderlinge overeenkomst in verband met omstandigheden van den oogenblik verkieslijk wordt geoordeeld, door schatting van eene tot dat einde in te stellen commissie, bestaande uit twee door den resident van Menado aan te wijzen ambtenaren en twee rijks grooten van Tagoelandang.

Art. 21.

Tot aanmoediging en als een bewijs van 's Gouvernements belangstelling in het welzijn van Tagoelandang wordt bij behoorlijke voldoening der belasting een tiende gedeelte derzelve aan den radja en de rijks grooten toegekend om te worden verdeeld als volgt:

aan den radja.	3/10
„ „ president-radja	2/10
„ „ djoegoegoes	1/10
„ „ kapiteins lawoet.	4/10

De radja behoort voor de goede verdeling zorg te dragen.

Art. 22.

De radja en rijks grooten verbinden zich om de zendelingen, op de Sangir- en Talaut-eilanden gevestigd, te beschermen, het onderwijs der jeugd te bevorderen, alsmede om zorg te dragen voor de daarstelling en het behoorlijk onderhoud van kerk- en schoolgebouwen.

Art. 23.

De radja en rijks grooten verklaren zich bereid om de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en aan te moedigen, en om in hun land tegen te gaan het hanenvechten.

Art. 24.

De radja en rijks grooten verklaren zich bereid om, wanneer de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie of zijn vertegenwoordiger zulks mogt verlangen, wegen door hun land aan te leggen.

Art. 25.

De radja en rijks grooten beloven, voor zooveel in hun vermogen is, den aanplant van padie, kakao, koffo enz. aan te moedigen en te bevorderen; zij beloven verder de opbrengst der schatting billijk te verdeelen, alle knevelarijen met kracht tegen te gaan, hunne onderdanen te beschermen, het eigendomsregt van personen en goederen te verzekeren en, in een woord, zoodanig te besturen, als aan regtvaardige en verstandige regenten betaamt.

Art. 26.

De radja en rijks grooten van Tagoelandang verbinden zich, om de bevoegdheid om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met den resident van Menado, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid in het meeste voordeel van den radja en rijks grooten, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden, doch tevens met terugzigt op de algemeene belangen van geheel Nederlandsch Indie, tot hetwelk het Rijk van Tagoelandang behoort, zooveel mogelijk geregeld worden naar het voorbeeld van de Koninklijke besluiten van 24 October 1850, n°. 45 (*Staatsblad* n°. 6), en van 10 October 1857, n°. 64 (*Staatsblad* n°. 41), of zoo als die nader door den Koning mogten worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan den radja en de rijks grooten van Tagoelandang.

Van deze Koninklijke besluiten, zoo als zij in die *Staatsbladen* beschreven staan, zijn (gedrukte) Maleische vertalingen aan dit contract gehecht.

Art. 27.

De radja en rijks grooten verbinden zich daarenboven geene gronden te verhuren aan Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen of aan vreemde Oosterlingen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met den resident van Menado of dat die huur geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zelf, in het meeste belang van den radja en de rijks grooten van Tagoelandang, maar zooveel mogelijk volgens de algemeene verordening, zoo als die is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 3 Julij 1856, n°. 93, of nader zal worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan den radja en rijks grooten van Tagoelandang.

Van dit Koninklijk besluit, zoo als hetzelfde beschreven staat in *Staatsblad van Nederlandsch Indie* over 1856, n°. 64, is eene (gedrukte) Maleische vertaling aan dit tractaat gehecht.

Aldus overeengekomen en geteekend te Menado, op den 12den November des jaars achttien honderd en zestig.

De Resident van Menado,

(get.) C. BOSSCHER.

De Radja van Tagoelandang,

(get.) LUKAS JACOBSZ

Rijksgrooten :

President-Radja, (get.) DIRK JACOBSZ.

Djoegoegoe, (get.) (onleesbaar).

President-Djoegoegoe, (get.) E. S. MATHEOUS.

Kapitein-Laoet, (get.) (onleesbaar).

(get.) ERNST MONGONTO, *Kapitein-Laoet.*

HoekomMajoor, (get.) J. S. JADODING.

Kapitein-bitjara, (get.) S. L. OHONANMENG.

In onze tegenwoordigheid gesteld:

(get.) BEEKVELD.

» HARTMAN.

Onder stond :

Deze overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op den tweeden November achttien honderd drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van Zijne Excellentie,

De Algemeene Secretaris,

(get.) A. LOUDON.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FRITH.

OVEREENKOMST MET DEN RADJA EN DE RIJKSGROOTEN VAN SIAUW.

8 JUNIJ 1863.

Nademaal het Sangische Rijk Siauw, ten gevolge van het regt van overwinning onderworpen is aan het Nederlandsch gezag, en uit overweging dat het laatst met dit leenrijkje gesloten verdrag niet meer in alle opzigten aan de eischen van den tegenwoordigen tijd voldoet, weshalve het wenschelijk is de verhouding en de verplichtingen van den radja en rijks grooten van Siauw op nieuw te regelen,

Zoo is op heden, ingevolge daartoe verleende magtiging, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, de navolgende overeenkomst gesloten door ons WILLEM CHRISTIAAN HAPPE, resident van Menado, en de radja JACOBSZ. PONTO, benevens de rijks grooten van Siauw:

Art. 1.

De radja en rijks grooten verklaren dat het landschap Siauw aan Nederland toebehoort en erkennen mitsdien den Koning der Nederlanden en het Gouvernement van Nederlandsch Indie als hunnen opper- en leenheer. Zij beloven aan hetzelfde en deszelfs gezagvoerende ambtenaren trouw en eene volkomene gehoorzaamheid en onderwerping.

Art. 2.

De radja en rijks grooten verbinden zich onder de plegtigste beloften om geene overeenkomsten of verbonden met vreemde mogendheden, Europesche of inlandsche, hoe ook genaamd, aan te gaan of te sluiten, noch van dezelve brieven en geschenken te ontvangen zonder voorkennis en toestemming van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie of van deszelfs vertegenwoordiger.

Art. 3.

De radja en rijks grooten verbinden zich om aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen en aan Oostersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van hun land niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den resident van Menado.

Handelaren echter zullen in de havens van Siauw worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hnn gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den radja kennis moeten worden gegeven aan den resident van Menado.

Art. 4.

De radja en rijks grooten beloven in vriendschap te leven met de naburige landen en

ingeval oneenigheden mogten ontstaan tusschen Siauw en een der andere landschappen op de Sangir-eilanden, zulks onverwijld met de redenen van oneenigheid ter kennis van den resident van Menado te brengen, ten einde deze de geschillen naar billijkheid kunne beslissen, aan welke beslissing zij zich onderwerpen.

De radja en rijks grooten beloven in geen geval gewapend volk of gewapende vaartuigen uit te rusten of te bezigen, anders dan tot verdediging van hun land, tot verdrijving van zeeroovers, en op last van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie of van zijnen vertegenwoordiger.

Art. 5.

Het Gouvernement van Nederlandsch Indie behoudt zich het regt voor om den radja van Siauw naar goedvinden te ontslaan en eenen vervanger te benoemen, na raadpleging der rijks grooten.

De president-radja, de djoegoegoes, de president-djoegoegoe en kapiteins-laoet worden door den resident van Menado benoemd en ontslagen in overleg met den radja en rijks grooten.

In geval van overlijden van den radja geven de president-radja en de overige rijks grooten daarvan onverwijld kennis aan den resident van Menado en wordt het bestuur des lands voorloopig gevoerd door den president-radja, in afwachting der aanstelling van eenen nieuwen radja door het Gouvernement

Art. 6.

De regtsmagt van den radja en rijks grooten bepaalt zich tot de eigenlijke bevolking van Siauw.

Vreemdelingen, in dat landschap verblijf houdende, zijn onderworpen aan de regtsmagt van het Gouvernement van Nederlandsch-Indie.

Art. 7.

De radja met zijn gerechtshof neemt kennis van alle civile zaken onder zijne onderdanen en doet dezelve af volgens landsgebruik, en is mede bevoegd om kennis te nemen en overeenkomstig de wetten en gewoonten des lands uitspraak te doen omtrent geringe misdaden, zoo als diefstallen, ligte verwondingen en dergelijke.

Wanneer zwaardere misdaden op het gebied van Siauw worden gepleegd, zoo als moord, doodslag, zware verwondingen, brandstichting, roof, munitie, verzet tegen 's Gouvernements gezag, namaking of uitgifte van geld of papieren munt, geven de radja en rijks grooten hiervan in schrift kennis aan den resident van Menado, die, naar gelang van het gewigt der zaak, bepaalt dat zij zal worden afgedaan op de wijze hierboven omschreven, dan wel gelast dat degenen, die daaraan schuldig worden gehouden, benevens al de getuigen en stukken tot de zaak betrekkelijk, opgezonden worden naar Menado.

Tevens behooren derwaarts te vertrekken de radja met eenen of twee der rijks grooten, of, ingeval de radja door ziekte of andere oorzaken mogt verhinderd zijn, ten minste twee rijks grooten.

De radja en rijks grooten maken alsdan, onder voorzitting van den resident, eene regtbank uit, voor welke de even vermelde beschuldigten worden te regt gesteld.

Zij die zich binnen het gebied van Siauw aan zeeroof schuldig maken, worden bij ontdekking en opvatting, met de getuigen en daartoe betrekkelijke stukken van overtuiging, uitgeleverd aan den resident van Menado, ten einde te regt gesteld te worden voor den raad van justitie, bevoegd om van dat misdrijf kennis te nemen.

Art. 8.

Even als de radja gehouden is zijne onderhoorigen met een goed voorbeeld voor te gaan en in alle regtvaardigheid naar de wetten en 's lands goede instellingen te besturen, zijn de rijks grooten en mindere hoofden ook verplicht den radja te eerbiedigen en zijne bevelen te gehoorzamen voor zooverre deze strekken tot welzijn van land en volk en niet in strijd zijn met de bevelen van het Gouvernement van Nederlandsch Indie, zullende de onwilligen en ongehoorzamen van hunne posten ontzet en naar bevind van zaken gestraft worden.

Art. 9.

De radja en rijksgrooten beloven behulpzaam te zijn in het tegengaan van den zeeroof en niet te dulden dat zich zeeroovers binnen het gebied van Siauw vestigen of ophouden, noch ook dat ingezetenen van Siauw aan de zeeroovers hulp verleenen of hen ondersteunen, hetzij door het koopen of verkoopen van geroofd goed, hetzij op eenige andere wijze.

Art. 10.

De radja en rijksgrooten verbinden zich om, zooveel in hun vermogen is, den menschenroof en den slavenhandel in het gebied van Siauw tegen te gaan en te beletten.

Zij beloven niet meer te dulden, maar met kracht tegen te gaan en ganschelijk af te schaffen het vroeger in zwang geweest zijnde misbruik om vrije lieden en goede onderdanen van hun land, zoo door voorschietingen van geld of goederen en berekening van hooge interesten daarop, als het onbillijk opleggen van geldboeten en schulden, bij onvermogen tot eene soort van altoosdurende slavernij tot in hun geslacht te verwijzen.

Art. 11.

De radja en rijksgrooten beloven om landbouw, nijverheid, handel en scheepvaart in hun land te beschermen.

Art. 12.

De radja en rijksgrooten verbinden zich om aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kust van Siauw in nood mogten geraken of schipbreuk lijden, tegen billijke belooning alle mogelijke hulp en bijstand te verleenen en door hunne bevolking te doen verleenen en zich geene der goederen toe te eigenen, noch toe te laten dat hunne onderdanen zich die toeëigenen.

Art. 13.

De onderdanen van het landschap Siauw mogen niet naar willekeur dat land verlaten en tot naburige landen overgaan, noch wederkeerig die uit de naburige landen naar Siauw.

Art. 14.

De radja en rijksgrooten verklaren zich bereid, om wanneer het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt goedvinden eenen ambtenaar op de Sangir-eilanden te plaatsen tot het houden van toezigt over het beschermen van die eilanden, de raadgevingen en voorschriften van dien ambtenaar op te volgen en met hem mede te werken tot bevordering van het algemeen welzijn.

Art. 15.

De radja en rijksgrooten verbinden zich om op aanvraag van het bestuur te Menado steeds behulpzaam te zijn met menschen en prauwen, wanneer deze hulp voor Gouvernements dienst vereischt wordt.

Het Gouvernement verbindt zich daartegen om deze hulp te vergelden door betaling aan de daarop regt hebbende, zoo als hetzelve in billijkheid vermeenen zal te behooren.

Art. 16.

De radja en rijksgrooten van Siauw verklaren zich te onderwerpen aan de regelingen welke de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie nader mogt goedvinden te maken omtrent het heffen van regten van de vaartuigen, welke de havens van Siauw aandoen, en van de aldaar in- en uitgevoerd wordende goederen.

Art. 17.

De radja en rijksgrooten verbinden zich om jaarlijks aan het Gouvernement te betalen

eene schatting, berekend door elkander tegen f 1 (een gulden) voor elk huisgezin, welke schatting kan worden voldaan in geld of andere voortbrengselen, zoo als olie, tripang, was, karet, kakao, koffo enz.

Art. 18.

In afwachting van betere kennis omtrent het getal huisgezinnen in Siauw, wordt de schatting bij deze, in overeenstemming met den radja en de rijksgrooten, voorloopig vastgesteld op f 500 (vijf honderd gulden) 's jaars. Zullende die som nader worden verhoogd of verlaagd naar gelang het mogt komen te blijken, dat het getal huisgezinnen meer of minder bedraagt, waaromtrent de resident van Menado zich ten allen tijde door het zenden eener commissie kan overtuigen.

Art. 19.

De betaling van deze belasting gaat in van af den eersten Januarij van het jaar 1860 en kan geschieden voor de helft in de maand Junij en voor de wederhelft in de maand December, met vrijlating om het geheel in de maand Junij af te dragen.

Het geld of de goederen waarmede de belasting wordt betaald, behoort eens in het jaar, hetzij bij den eersten, hetzij bij den tweeden termijn, door den radja in persoon naar Menado overgebracht te worden.

Art. 20.

De prijs van de producten, welke in betaling van de belasting aan het Gouvernement van Nederlandsch Indie worden aangeboden, wordt bij aanbrenst te Menado geregeld naar de zuivere opbrengst bij openbare veiling verkregen, dan wel wanneer dit bij onderlinge overeenkomst, in verband met omstandigheden van het oogenblik, verkieslijk wordt geoordeeld, door schatting van eene tot dat einde in te stellen commissie, bestaande uit twee door den resident van Menado aan te wijzen ambtenaren en twee rijksgrooten van Siauw.

Art. 21.

Ter aanmoediging en als een bewijs van 's Gouvernements belangstelling in het welzijn van Siauw, wordt bij behoorlijke voldoening der belasting een tiende gedeelte derzelve aan den radja en de rijksgrooten toegekend, om te worden verdeeld als volgt:

aan den radja	2/5
» » resident-radja	1/5
» » djoegoegoos	1/5
» » president-djoegoegoe	1/10
» de kapiteins-lacoe	1/10

De radja behoort voor de goede verdeeling zorg te dragen.

Art. 22.

De radja en rijksgrooten verbinden zich om de zendelingen op de Sangir- en Talaut-eilanden gevestigd te beschermen, het onderwijs der jeugd te bevorderen, alsmede om zorg te dragen voor de daarstelling en het behoorlijk onderhoud van kerk- en schoolgebouwen en schoolmeubelen.

Art. 23.

De radja en rijksgrooten verklaren zich bereid om de vaccine onder hunne onderdanen toe te laten en aan te moedigen en om in hun land tegen te gaan het hanenvechten.

Art. 24.

De radja en de rijksgrooten verklaren zich bereid om, wanneer de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie of zijn vertegenwoordiger zulks mogt verlangen, wegen door hun land aan te leggen.

Art. 25.

De radja en rijksgrooten beloven om, zooveel in hun vermogen is, den aanplant van padie, kakao, koffo enz. aan te moedigen en te bevorderen; zij beloven verder de opbrengst der schatting billijk te verdeelen, alle knevelarijen met kracht tegen te gaan, hunne onderdanen te beschermen, het eigendomsregt van personen en goederen te verzekeren, en in één woord zoodanig te besturen, als aan regtvaardige en verstandige regenten betaamt.

Art. 26.

De radja en rijksgrooten van Siauw verbinden zich, om de bevoegdheid, om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met den resident van Menado, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid, in het meeste voordeel van den radja en rijksgrooten, zonder dat het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zich in dat voordeel eenig aandeel verstaat voor te behouden, doch tevens met terugzigt op de algemeene belangen van Nederlandsch Indie, tot hetwelk het Rijk van Siauw behoort, zooveel mogelijk geregeld worden naar het voorbeeld van de Koninklijke besluiten van 24 October 1850, n°. 45 (*Staatsblad* 1851, n°. 6) en van 10 October 1857, n°. 64 (*Staatsblad* 1858, n°. 41), of zoo als die nader door den Koning mogten worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan den radja en de rijksgrooten van Siauw.

Van deze Koninklijke besluiten, zoo als zij in die *Staatsbladen* beschreven staan, zijn (gedrukte) Maleische vertalingen aan dit contract gehecht.

Art. 27.

De radja en rijksgrooten verbinden zich daarenboven, geene gronden te verhuren aan Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen of aan vreemde Oosterlingen, dan na een voorafgaand overleg en overeenstemming dienaangaande met den resident van Menado opdat die huur geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zelf, in het meeste belang van den radja en de rijksgrooten van Siauw, maar zooveel mogelijk volgens de algemeene verordening, zoo als die is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 8 Julij 1856, n°. 93, of nader zal worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan den radja en de rijksgrooten van Siauw.

Van dit Koninklijk besluit, zoo als hetzelfde beschreven staat in het *Staatsblad van Nederlandsch Indie* over 1856, n°. 64, is eenegedrukte (Maleische) vertaling aan dit contract gehecht.

Aldus overeengekomen en geteekend te Menado, op den achtsten Junij des jaars achtien honderd drie en zestig.

Onder stond :

De Resident van Menado,
(get.) W. HAPPE.

Lager stond :

De Radja van Siauw,
(get.) POKTO.

Nog lager stond ;

De Rijksgrooten van Siawu ,

President-radja (get.) onleesbaar.
 Djoegoegoe (get.) onleesbaar.
 idem (get.) onleesbaar.
 idem (get.) onleesbaar.
 President-djoegoegoe (get.) onleesbaar.
 idem (get.) met een kruisje JACOB SAHAY.
 Kapitein lawoet (get.) onleesbaar.
 idem (get.) onleesbaar.

In onze tegenwoordigheid ,

(get.) MATTHES.

(get.) N. H. HARTMAN.

Deze overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op den tienden December achttien drie en zestig.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië ,

(get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van Zijne Excellentie ,

De Algemeene Secretaris ,

(get.) WATTENDORFF.

Voor eensluidend afschrift ,

De Gouvernements-Secretaris ,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift ,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien ,

FEITH.

*Vereenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 30.

CONTRACT voor en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernemt door EVERAARD CHRISTIAAN FREDERIK HAPPE, ridder der Militaire Willemsorde 3de klasse en van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, gesloten met den sultan van Koetei MOHAMMAD AADIL CHALIEFAT OEL MOEMINIEN:

Contract voor en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, ingevolge magtiging verleend bij besluit van 13 November 1862, n°. 18, gesloten door EVERAARD CHRISTIAAN FREDERIK HAPPE, ridder der Militaire Willemsorde 3de klasse en van den Nederlandschen Leeuw, kolonel der infanterie, resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, met Zijne Hoogheid den sultan van Koetei MOHAMMAD AADIL CHALIEFAT OEL MOEMINIEN.

Art. 1.

De sultan van Koetei en zijne rijksgrooten verklaren voor zich en hunne opvolgers dat het Rijk van Koetei een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indie en gevolgelyk staat onder de opperheerschappij van Nederland.

Dat hij, sultan, het Rijk alleen bezit in leen en zich steeds als een getrouw leenman eerbiedig en gehoorzaam zal gedragen jegens het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Art. 2.

Het gebied van het Rijk van Koetei wordt verstaan te zijn zamengesteld uit de landen en eilanden, voorkomende op de aan dit contract gehechte beschrijving.

Art. 3.

De sultan en zijne rijksgrooten verbinden zich tot het voortdurend onderhouden van vrede en vriendschap met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, te zijn de vijanden van de vijanden van Nederland en de vrienden van de vrienden van Nederland; mitsgaders om op aanzoek van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement de hulp te verleenen, welke in hun vermogen is, met menschen wapenen en vaartuigen, tegen de vijanden van Nederland en aan de vrienden van Nederland.

Art. 4.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is bevoegd om binnen het Rijk van Koetei ambtenaren te vestigen en etablissementen op te rigten, behoudens schadeloosstelling, in

billijkheid en in overleg met den sultan te bepalen, voor de in-bezit-name van den daartoe benoedigden grond en de derving van inkomsten, die voor den sultan dan wel een of meerder zijner rijks- dan wel andere grooten daaruit mogt voortvloeijen.

Art. 5.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om naar vermogen mede te werken tot de daarstelling ten koste van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement van alle versterkingen, gebouwen en magazijnen, welke het Nederlandsch-Indisch Gouvernement later noodig achten mogt binnen het rijk van Koetei op te rigten, tot welk einde zij zich mede verbinden het benoedigde terrein beschikbaar te stellen.

Eenzoo verbinden de sultan en zijne rijks grooten zich om, wanneer zij daartoe worden aangezocht, mede te werken tot den bouw van vaartuigen ten koste van het Gouvernement.

Art. 6.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich geene vijandelijkheden tegen vreemde vorsten te plegen en geene uitrustingen tot vijandelijkheden te maken zonder de toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, noch versterkingen op te werpen zonder de voorkennis van dat Gouvernement, mitsgaders om hunne met de voorkennis van het Gouvernement opgerigte versterkingen, op eerste aanzegging te slechten.

Art. 7.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich het Rijk nimmer aan eenige andere natie dan de Nederlanders te zullen overgeven, en evenzoo om met geene andere natie verbonden aan te gaan zonder toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Art. 8.

De sultan en rijks grooten verbinden zich om in het land van Koetei en op de vaartuigen, tot dat Rijk behoorende, de Nederlandsche vlag te voeren en te doen voeren, met of zonder vlag van Koetei, welke geel is met een veelkleurigen tijger.

Art. 9.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om geene brieven, geschenken, zendingen of gezanten te bestemmen naar de gezaghebbenden van eenige andere natie dan de Nederlanders, en evenzoo om geene brieven aan te nemen, noch zendingen of gezanten te ontvangen van zoodanige gezaghebbenden, zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich tevens niet te gedoogen, dat die bestemming, aanneming of ontvangst van brieven, geschenken, zendingen of gezanten door of namens hunne kinderen of aanverwanten plaats vinde.

Art. 10.

Daarentegen verbindt zich het Nederlandsch-Indisch Gouvernement om het Rijk van Koetei onder deszelfs bescherming te houden, en verklaart, zoolang de sultan en zijne rijks grooten voldoen aan de verplichtingen uit het tegenwoordig contract voortvloeiende, hem, sultan, in het bezit van gemeld Rijk te zullen laten, hem en zijne wettige opvolgers in hunne regten te zullen handhaven en den voorspoed van het Rijk, naar tijdsomstandigheden, zooveel mogelijk te bevorderen.

Art. 11.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich het welzijn des volks te bevorderen, met regtvaardigheid te regeren, den landbouw, de nijverheid, de scheepvaart en den handel in het Rijk te beschermen en te bevorderen, en tot geene maatregelen te besluiten, waardoor die kunnen belemmerd worden.

Art. 12.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich, de bevoegdheid, om onder den grond te graven en uit dat graven vruchten te trekken, niet te zullen afstaan aan personen, niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen, dan na een voorafgaand overleg en in overeenstemming dienaangaande met den vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal te Bandjermasin, opdat bedoelde ondernemingen van nijverheid in het meeste voordeel van den sultan en zijne rijks grooten, doch tevens met terugzigt op de algemeene belangen van geheel Nederlandsch Indie, zooveel mogelijk geregeld worden naar het voorbeeld van het Koninklijk besluit van 21 October 1850, n°. 45 (*Indisch Staatsblad* 1851, n°. 6), zoo als zulks thans luidende is, dan wel nader door Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden gewijzigd mogt worden; van het gebeuren waarvan alsdan telken reize door den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo aan den sultan zal worden mededeeling gedaan.

Eene Maleische vertaling van genoemd besluit is aan deze overeenkomst gehecht.

Art. 13.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich geene gronden te verhuren aan personen niet behoorende tot hunne inheemsche onderdanen dan met voorweten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, opdat die huur telkens, wanneer zulks het Gouvernement van Nederlandsch Indie mogt noodig voorkomen, geregeld worde in overeenstemming met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zonder eenig voorbehoud van winst voor het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zelf, in het meeste belang van het Rijk van Koetei, maar zooveel mogelijk, volgens de algemeene verordening, zoo als die is vastgesteld door Zijne Majesteit den Koning bij besluit van 3 Julij 1856, n°. 93, of nader zal worden gewijzigd.

Van dusdanige wijziging wordt onverwijld kennis gegeven aan den sultan.

Van evengenoemd besluit van Zijne Majesteit den Koning, zoo als hetzelfde beschreven staat in het *Staatsblad van Nederlandsch Indie* over 1856, n°. 64, is eene Maleische vertaling aan dit contract gehecht.

Art. 14.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich bij deze den zeeroof te weren en te doen weren, geene schuilplaats te vergunnen aan personen, die zij weten of hun door den resident van de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo worden bekend gesteld, als zich schuldig aan zeeroof te maken of ter zake daarvan en van het heulen met zeeroovers onder verdenking te liggen, doch verbinden zich integendeel de sultan en zijne rijks grooten alle zoodanige personen, waar zij zich bevinden, te doen opvatten en aan den resident uit te leveren, dan wel volgens de instellingen van het Rijk te doen te regt staan.

Art. 15.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich in het Rijk niet te dulden menschenroof en handel in menschen; zij verbinden zich te weren den in- en uitvoer van slaven.

Onder handel in menschen zal niet worden verstaan het koopen van slaven met het doel om die hunne vrijheid te schenken en daardoor, volgens de godsdienst een godgevallig werk te verrigten, mits dat doel zijne uitvoering bekomme.

Art. 16.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich om aan Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen of andere vreemdelingen van Westerschen of Oosterschen oorsprong niet te vergunnen, zich te vestigen buiten de havens van het Rijk zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Handelaars echter zullen in de havens van het rijk worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; sullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens kennis moeten worden gegeven aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal overigens ten allen tijde de bevoegdheid bezitten om ten aanzien der toelating en vestiging van Chinezen en andere vreemde Oosterlingen binnen het Rijk van Koetei zoodanige verordeningen uit te vaardigen als hetzelve, zoo in het belang van dat Rijk als van geheel het gebied van Nederlandsch Indie, zal noodig achten,

Art. 17.

De sultan en zijne rijksgrootten verbinden zich aan allen, die zich met verlof van den Gouverneur-Generaal of van deszelfs vertegenwoordiger binnen het Rijk metter woon nederzetten, te verleen bescherming van personen en goederen.

Art. 18.

De sultan en zijne rijksgrootten verbinden zich in het Rijk niet op te nemen personen die zich zonder verlof uit de land- of zeemagt van Nederland of deszelfs bezittingen daarbuiten mogten verwijderd hebben, noch misdadigers of veroordeelden, uit eenig gedeelte van Nederlandsch Indie ontvlugt.

Bij en ook zonder opvraag worden dusdanige personen aan het Gouvernement uitgeleverd.

Art. 19.

De Europeanen en daarmede gelijkgestelde personen, de Chinezen en andere vreemde Oosterlingen, zoo ook personen in dienst van den lande, onverschillig van welken landaard die ook mogen zijn, gevestigd binnen het rijk van Koetei, en verder alle personen zonder onderscheid van herkomst, gevestigd binnen de grenzen der etablissementen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, worden beschouwd als onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, staande onder het onmiddellijk gezag van den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo,

Art. 20.

Elk misdadiger wordt gestraft volgens de wetten van en op het land waar hij misdreven heeft, doch zij die zijn onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden te regt gesteld voor de regters, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangewezen dan wel later aan te wijzen, overeenkomstig de wetten voor die regters geldende, en tot dat einde aan den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo uitgeleverd.

Onderdanen van het Rijk van Koetei, die te zamen met onderdanen van het Gouvernement van Nederlandsch Indie misdrijven, worden te zamen met die onderdanen te regt gesteld voor de regters, voor deze door het Gouvernement aangewezen dan wel later aan te wijzen.

Art. 21.

Martelende of verminkende straffen worden door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement afgeschaft en zullen door den sultan en zijne rijksgrootten worden vervangen door andere, meer menselijke straffen.

De sultan en rijksgrootten verbinden zich de gewoonte van het koppensnellen met al hun vermogen tegen te gaan.

Aan onderdanen van den sultan mag geene doodstraf noch eene veroordeeling tot bannissement voltrokken worden dan nadat de schuldige, met inachtneming der gebruikelijke en volgens de landsinstellingen wettige rechtspleging, tot dezelve veroordeeld zij, en van het vonnis en tot hetzelve betrekking hebbende stukken van onderzoek aan den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo inzage gegeven zal zijn en deze daarentrent zijn gevoelen zal hebben doen kennen.

Wanneer de resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo bedenking heeft tegen de voltrekking der doodstraf en op grond daarvan niet terstond van hare toepassing wordt afgezien, wordt de beslissing van den Gouverneur-Generaal ingeroepen.

De Gouverneur-Generaal bepaalt de plaats, waar een veroordeelde de hem opgelegde straf van verbanning behoort te ondergaan.

Art. 22.

Onderdanen van den sultan, welke zich schuldig maken aan misdrijven jegens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zijne ambtenaren of militairen, of jegens andere onderdanen van hetzelfde, of wel jegens eigendommen van het Gouvernement of van de bovenbedoelde personen, staan te regt voor den Nederlandsch-Indischen regter; de beambten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn tot de nasporing dier misdrijven ten volle bevoegd.

Art. 23.

Alle zaken van handel en nijverheid, waarin betrokken zijn onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, zullen, bijaldien die aanleiding tot geschil met een der landzaten, onderdanen van het Rijk van Koetei, geven, staan ter kennisname van den Nederlandsch-Indischen regter, en verbinden zich de sultan en zijne rijks grooten, de vonnissen door den regter ten laste van hunne onderdanen gewezen binnen hunne jurisdictie een volledig effect te doen genieten.

Art. 24.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich aan alle schepen en vaartuigen, welke op de kusten van het Rijk van Koetei in nood mogten vervallen, te verleenen bijstand, schipbreukelingen te verzorgen en zich geene van hunne goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat hunne ondergeschikten zich die toeëigenen.

Zij verbinden zich schepen of vaartuigen of goederen, welke binnen het Rijk mogten komen te stranden, aandrijven dan wel opgevischt te worden, aan de regt hebbende op dezelve over te laten en, bijaldien die regthebbende onbekend zijn, te bergen; een en ander tegen genot van zoodanig loon als voor ieder geval in het bijzonder zal worden bepaald, op den voet der wetten en bepalingen op het stuk der strand- en zeevonden in Nederlandsch Indie vigerende.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich verder op gestrande of aangedreven schepen, vaartuigen of goederen, zoomede op het opvisschen en bergen derzelve, geene andere regten dan die van hulp- en bergloon te zullen doen gelden en, bij het voorkomen van ieder zoodanig geval de zaak onverwijld te brengen ter kennis van den resident of zijnen ter naastbij gelegen plaats gevestigden vertegenwoordiger, die haar alsdan in overleg met den sultan of diens vertegenwoordiger, geheel in den geest der wetten en bepalingen even bedoeld, verder behandelt en afdoet.

Art. 25.

Alle overtredingen en misdrijven binnen het Rijk van Koetei begaan ter zake van de aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement afgestane revenuen zullen zonder onderscheid van den landaard der betrokken personen staan ter kennisname en beregting van de Nederlandsch-Indische regters, en de beambten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement tot de opsporing van die overtredingen en misdrijven ten volle bevoegd zijn.

De sultan en zijne rijks grooten zullen die beambten daarin zooveel mogelijk ondersteunen, en wijders van hunne zijde alles aanwenden wat tot gezegde opsporing dienstbaar kan zijn.

Alle wetten en bepalingen hoegenaamd, in zaken betreffende de regten, belastingen, pachten, en generaallijk alle inkomsten van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en door dat Gouvernement uitgevaardigd, zullen van verbindende kracht zijn voor de ingezetenen, zonder onderscheid, van die deelen van het Rijk, waar dezelve (regten, belastingen, pachten enz.) aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn afgestaan.

Art. 26.

De wettige munt van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement is ook in het Rijk van Koetei gangbaar tegen den koers, door het Gouvernement bepaald.

Art. 27.

De sultan en zijne rijks grooten verbinden zich, om de volgens de landsinstellingen

wettig bestaande belastingen, waarvan het genot aan hen is overgelaten, hetzij die in geld, hetzij in voortbrengselen, hetzij in arbeid worden geheven en voldaan, niet te verhoogen of te bezwaren, noch ook nieuwe belastingen in te voeren zonder de toestemming van den Gouverneur-Generaal.

Eene opgave van dusdanige wettig bestaande en werkende belastingen wordt bij dit contract gevoegd om bij mogelijk geschil te worden geraadpleegd.

De sultan en zijne rijksgrouten dragen zorg, dat met naauwgezetheid gewaakt werde tegen bovenmatige of onwettige heffingen.

Art. 28.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal ten allen tijde de bevoegdheid hebben om in de bosschen van het rijk van Koetei zooveel mast-, timmer- en brandhout te laten kappen, dan wel te koopen en uit te voeren, als hetzelfde zal noodig achten, zonder dat te dien aanzien, onder welke benaming ook, eenige opbrengst of betaling vermag te worden gevorderd.

Geene aankappingen zullen evenwel gevolg nemen dan na een voorafgegaan overleg ter zake met den sultan.

Art. 29.

Handelaren en vaartuigen van het rijk van Koetei zullen in den handel op Java en op alle andere landen onder het bestuur van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al de regten genieten, die aan onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn toegekend, mits voorzien zijnde van eenen zeebrief van den sultan en een jaarpas bovendien, die evenwel niet zullen worden verleend dan in overeenstemming met den adsistent-resident, te blijken door diens mede-onderteekening van gezogde stukken.

De vorm zoo van de zeebrieven als de jaarpassen zal den sultan door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden voorgeschreven.

Art. 30.

Wanneer de waardigheid van sultan van het Rijk van Koetei door overlijden dan wel anderzins onvervuld mogt geraken, treedt de als troonsopvolger (pangeran MANGKOE) aangewezen prins in die waardigheid op, na alvorens in geschrift te hebben afgelegd den eed van trouw aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal als Zijner Majesteits vertegenwoordiger in Nederlandsch Indie, en van stipte naleving van dit contract.

De sultan en zijne rijksgrouten verbinden zich om, met eerbiediging der landsinstellingen, zoodra mogelijk, in overleg met den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, den prins aan te wijzen, dien zij tot troonsopvolger (pangeran MANGKOE) wenschen bestemd te zien, en zulks te herhalen telkens wanneer, om welke reden ook, geen troonsopvolger meer aanwezig mogt zijn.

Deze aanwijzing wordt onderworpen aan de goedkeuring en bekrachtiging van het Gouvernement van Nederlandsch Indie.

Bij gemis van eenstemmigheid tusschen den sultan en zijne rijksgrouten en den resident nopens de keuze van den tot troonsopvolger te verheffen prins, wordt daaromtrent, bij een met redenen omkleed berigt, ingeroepen de beslissing van den Gouverneur-Generaal, aan welke de sultan en zijne rijksgrouten zich verbinden zich onvoorwaardelijk te onderwerpen.

Art. 31.

Bijaldien de aangewezen troonsopvolger (pangeran MANGKOE) gedurende zijne minderjarigheid den troon moet beklimmen, wordt, tot aan diens door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie te bepalen meerderjarigheid, het vorstelijk gezag uitgeoefend door een regentschap van eenen prins, dan wel van twee prinsen van het vorstelijk stamhuis, door den Gouverneur-Generaal gekozen, en bij daarvan uit te reiken acte in die waardigheid bevestigd.

Art. 32.

Elke uitroeping, voorstelling van het volk of bevestiging van den tot sultan verkozen prins is nietig, wanneer die niet geschiedt ten gevolge van de ontvangst van de door den Gouverneur-Generaal uitgereikte acte van erkenning en bevestiging van de op hem gevallen keus.

Art. 33.

De sultan en zijne rijks grooten zullen den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo eerbiedigen als den gevolmagtigde van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en mitsdien alleen met hem of met den hem te Koetei vertegenwoordigenden assistent-resident alle zaken behandelen, die de wederzijdsche belangen betreffen; ook zullen zij alleen met zijn medeweten aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement brieven zenden en geene gezantschappen aan hetzelfde zenden dan in overleg met hem.

Art. 34.

Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement verbindt zich om, zoolang de sultan en zijne rijks grooten dit contract getrouwelijk nakomen, zich niet in te laten met het inwendig bestuur van het Rijk, hetwelk integendeel op den voet van dit contract aan den sultan wordt overgelaten.

Art. 35.

Dit contract vangt aan te werken, nadat op hetzelfde verkregen is de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie.

Hetzelve treedt in de plaats van het op 19 October 1850 of 12den der maand Dzoel Hhidja 1266 tot stand gekomen tractaat tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de voogden van den onmondigen sultan van Koetei MOHAMMAD AADIL CHALIEFAT OEL MOEMINIEN.

Art. 36.

Omtrent punten bij dit contract niet voorzien en die nader blijken mogten regeling te behoeven, wordt voorts overeengekomen, dat partijen zich deswege in der minne zullen verstaan.

Aldus gedaan en overeengekomen te Samarinda, op den 17den Julij 1863, zijnde de 30sten der maand Mohharam des jaars 1280 van de Mohammedaansche rekening, zijnde van deze overeenkomst opgemaakt en door partijen met hunne handteekeningen en zegels bekrachtigd drie eensluitende expeditien, om te dienen waar zulks gevorderd mogt worden.

Aan den linker kant stonden het zegel en de handteekening van den sultan van Koetei.

Aan de linker zijde stond het zegel van den resident der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo.

(Get.) E. C. F. HAPPÉ, Kolonel.

Onder stonden de zegels en handteekeningen van:

PANGERAN RATOE,
KIAY SENOE PATIE, en
FERDANA MANTRIE;

en de handteekeningen van:

ADJIE RADIN,
ADJIE GAU, en
PANGERAN KARTA.

Lager stond:

Hier naast stond het zegel van den adsistent-resident van Koetei en de Oostkust van Borneo.

In kennis van mij,

Adsistent-Resident van Koetei en de Oostkust van Borneo,

(Get.) DAHMEN.

Nog lager stond:

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op den zeven en twintigsten Januarij achttien honderd vier en zestig.

Ter linker zijde stond het zegel van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, met zwarten inkt afgedrukt.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

(get.) L. A. J. W. SLOET.

Ter ordonnantie van Zijne Excellentie,

De Algemeene Secretaris,

(get.) WATTENDORFF.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien

FRITH.

*reênkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 31.

SUPPLETOIRE OVEREENKOMST, onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie gesloten tusschen den resident van Rionw en onderhoorigheden, ELIZA NETSCHER, daartoe gemagtigd bij art. 3 van 's Gouvernements besluit van den 12den April 1862, n°. 8, ter eenre; en

Zijne Hoogheid den jang di pertoean radja ISMAEL, sultan van het Rijk Siak Srie Indrapoera en onderhoorigheden, benevens den mangkoeboemie tongkoe sjarief KOESOEMO, rijksbestierder van voorschreven Rijk, den gelar DATO SRIE PAKRAMA radja, hoofd der soekoe tanak datar, den gelar DATO SRIE INDRAMOEDA, hoofd der soekoe Limapoeloe, den gelar DATO SILAPALAWAN, hoofd der soekoe Pisisier, DATO PADOEKA SRIE DEWA, en den gelar DATO LAKSAMAND radja di laet, voor zich en hunne opvolgers, ter andere zijde.

Nademaal beide partijen het eens zijn omtrent de wenschelijkheid, om in het Rijk van Siak en onderhoorigheden op te heffen het onderkoningschap, dat, sedert de uitwijking van den onderkoning TONGKOE POETRA, in 1860, is vacant geworden, en voortaan het bestuur van het Rijk, onder den sultan en volgens de landsinstellingen, over te laten aan eenen rijksbestierder, zoo is overeengekomen:

Art. 1.

Art. 32 van het contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den sultan en de rijks grooten van Siak Srie Indrapoera, gesloten op 1°. Februarij 1858, wordt gewijzigd als volgt:

» Het bestuur van het Rijk Srie Indrapoera en onderhoorigheden wordt, onder het opperbestuur van Zijne Hoogheid den sultan en onder de voorwaarden en regelen bij dit contract omschreven, uitgeoefend door eenen rijksbestierder, met inachtnaame der oude landsinstellingen.

» De sultan verbindt zich om aan den rijksbestierder het bestuur van zijn Rijk over te laten en deswege met geen ander dan volgens de oude landsinstellingen te overleggen, noch te gedoogen dat iemand anders zich met aangelegenheden, het bestier betreffende, buiten den rijksbestierder om, inlate, of deswege regtstreeks met Zijne Hoogheid kome handelen."

Art. 2.

Alle andere artikelen van het contract van 1 Februarij 1858, die handelen over den onderkoning van het Rijk Siak Srie Indrapoera en onderhoorigheden, zijn van toepassing op den rijksbestierder.

Aldus gedaan en overeengekomen te Siak Srie Indrapoera, op heden, den 28sten Maart 1800 drie en zestig, zijnde van deze overeenkomst opgemaakt drie eensluitende expeditien, om te dienen waar zulks gevorderd mogt worden.

Verleden met de bijvoeging van twee, doorhaling van een en verandering van een woord in den Maleischen tekst.

Aan den kant stond de handteekening van den sultan en zijn cachet, met rooden inkt afgedrukt.

Ter linker zijde stond het cachet van den resident van Riouw, met rooden inkt afgedrukt.

(w. g.) E. NETSCHER.

Onder stonden de handteekeningen van de gezamenlijke rijksgrouten en hunne cachetten.

Lager stond:

Deze overeenkomst is goedgekeurd en bekrachtigd op den 24sten Mei 1863.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie,

Bij afwezigheid,

*De Vice-President van den Raad van Nederbrndsch Indie,
belast met het dagelijksch beleid der zuken,*

(w. g.) A. PRINS.

Ter ordonnantie van denzelve,

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) WATTENDORFF.

Voor eensluitend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(jtt.) VAN DEINSE.

Voor eensluitend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 32.

RESIDENTIE TIMOR.

ACTE VAN BEVESTIGING.

Aangezien het den resident van Timor, na een deswege opzettelijk ingesteld onderzoek, gebleken is, dat KOH-KLEO door erfopvolging en keuze der bevolking wettig is opgetreden als fettor djenillo en als zoodanig behoort te worden bevestigd, en aangezien door hem op beden, in handen van den resident van Timor, de aan deze acte geannexeerde verklaring is afgelegd en beëdigd,

Zoo is het, dat de resident voornoemd heeft goedgevonden, krachtens daartoe bekomen magtiging van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, KOH-KLEO in zijnen rang als fettor djenillo te bevestigen, gelijk geschiedt bij deze.

Atapoepoe, den 15den Mei 1860.

De Civile Gezaghebber,

(w. g.) BOOM.

Gezien:

De Resident van Timor,

(w. g.) BROCK.

VERKLARING.

Ik KOH-KLEO, fettor djenillo, beloof plegtiglijk:

1°. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijnen opperheer en de door hetzelfde over mij gestelde magten, als mijne overheid, allen verschuldigden eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

2°. de contracten tusschen mijne voorgangers met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, onder dagteekening van den 9den Junij 1756 gesloten, getrouwelijk na te komen;

en wel in het bijzonder:

3°. het welzijn des volks te bevorderen;

4°. met regtvaardigheid te regeren;

5°. met mijne naburen vrede te handhaven;

6°. den zeeroof te beletten;

- 7°. den slavenhandel te beletten;
- 8°. den landbouw te beschermen;
- 9°. de nijverheid te beschermen;
- 10°. den handel te beschermen;
- 11°. de scheepvaart te beschermen;
- 12°. aan de scheepbreukelingen hulp te verleen en gestrandde goederen te bergen, en niet te dulden dat mijne onderdanen zulks niet doen;
- 13°. in geene staatkundige aanraking te treden met vreemde mogendheden;
- 14°. aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van mijn Rijk niet te vergunnen, zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van het hoofd van gewestelijk bestuur.
- Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk van Djenillo worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezot verblijf in die havens door mij kennis moeten worden gegeven aan het hoofd van gewestelijk bestuur.
- Hebbende ik deze verklaring met eede bevestigd en ten blijke daarvan mijne handteekening gesteld.

Handteekening van den fettor van Djenillo, gemerkt met een kruis.

Gesteld in onze tegenwoordigheid,

(w. g.) HAPPE.

» BARENS.

Voor eensluidend afschrift:

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) NEDERBURGH.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 33.

Ik pangeran daeng, thans waarnemend panambahan van het Rijk Mampana, beloof bij mijne aanstelling tot die waardigheid plegtiglijk :

1°. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement als mijnen opperheer, en de door hetzelfde over mij gestelde magten als mijne overheid allen verschuldigten eerbied, gehoorzaamheid en hulp te bewijzen;

2°. de contracten tusschen mijne voorgangers met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, onder dagteekening van den 29sten September 1854 gesloten, getrouwelijk na te komen, en wel in het bijzonder :

3°. het welzijn des volks te behartigen;

4°. met regtvaardigheid te regeren;

5°. met mijne naburen vrede te handhaven;

6°. den zeeroof te beletten;

7°. den slavenhandel te belotten;

8°. den landbouw te beschermen;

9. de nijverheid te beschermen;

10°. den handel te beschermen;

11°. de scheepvaart te beschermen;

12°. aan schipbreukelingen hulp te verleenen en gestrande goederen te bergen, en niet te dulden dat onderdanen zulks niet doen;

13°. in geene staatkundige aanrakingen te treden met vreemde mogendheden;

14°. zich te verbinden om aan Europeanen of andere Westersche vreemdelingen geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de haven van zijn Rijk niet te vergunnen zonder voorkennis of vooraf verkregen toestemming van den resident der Wester-afdeeling van Borneo.

Handelaars echter zullen in de havens van het Rijk Mampawa worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis of toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun gedurende meer dan drie maanden voortgezet verblijf in de havens door den vorst kennis moeten worden gegeven aan den controleur van Mampawa.

Geschreven op heden , den 26sten Januarij des jaars 1800 een en zestig , en goteekend in tegenwoordigheid van mij controleur der 3de klasse, M. D. CRAP, belast met het bestuur in het Rijk Mampawa.

(Was get.) CRAP.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(was get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal, bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 34.

UW Zoon HALIFATOEL MOEKARRAM BIDAWAMIEL DAOLATIEL WALIE BIFADDALILLAHIEL ADJIED ACHMAD SAFIOEDIEN SJAH KAITJIL ARNOLD ALTING, versierd met de orde van den Nederlandschen Leeuw, sultan over het Rijk van Tidore en onderhoorige eilanden, zendt dezen brief met allen eerbied en groete aan deszelfs vader den heer JOAN BLOK, resident, die over het Rijk van Ternate regeerde, met de bede dat God zijne levensjaren moge verlengen en hem alle wijsheid en vrede moge schenken tot in alle eeuwigheid. Amen.

Nademaal is het door uwen zoon den sultan, aan zijnen vader die over het Rijk van Ternate regeerde te adviseren, dat hij den brief van den vader ontvangen heeft in dato 16 September 1861, hetgeen door uwen zoon geopend zijnde en gelezen, en den inhoud daarvan van den beginne tot het einde toe begrepen, zoomede die van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, benevens het contract gesloten tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en uwen zoon en de rijksgrooten over het Rijk van Tidore op den 19den Rabi'el dwal 1278, hetwelk op de gebruikelijke wijze zijn ontvangen, waarop uw zoon bij deze zijnen opregten dank betuigt; omtrent het verzoek door mijnen vader gedaan namens het Gouvernement om de bewoordingen door Z. H. uwen zoon zich te willen gedragen en te beschouwen als of die woorden in genoemd art. 18 § a letterlijk waren geïnsereerd, en aan den vader van mijne toestemming daarvan schriftelijk mededeeling te doen opdat mijn vader aan het Gouvernement kan bekend maken:

dat uw zoon zulks met genoegen aanneemt en beschouwen zal als hetzelfde te zijn ingenomen in genoemd art. 18. De uitoefening der rechtspleging ter zake van misdrijf of overtreding door de eigene onderdanen van Z. H. den sultan binnen het rechtsgebied van Tidore of van de Rijken van Ternate en Batjan begaan, blijft opgedragen aan den rijksraad of andere geregten en regters, volgens de instellingen des lands daartoe bevoegd, alles behoudens de volgende uitzonderingen:

a. Misdrijven, gepleegd tegen het Gouvernement, gelijk opstand, weerspannigheid, zee- en menschenroof, verboden slavenhandel, het vermoorden of mishandelen van 's Gouvernements ambtenaren of militairen, het berooven of spolieeren van 's Gouvernements eigendommen, het namaken, vervalschen van 's Gouvernements munt of van door hetzelfde of door andere op hoog gezag uitgegeven papieren geld, mitsgaders overtredingen van pachtvoorwaarden, worden gebragt en vervolgd voor den raad van justitie te Ternate of andere bevoegde regtbanken, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement aangewezen, binnen welker rechtsgebied die misdrijven of overtredingen zijn gepleegd.

b. Desgelijks worden aan de judicature van de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement daargestelde regtbanken onderworpen onderdanen van den sultan, die tezamen met onderdanen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement of met onderdanen van H. H. de sultans van Ternate en Batjan zich aan misdrijf of overtreding schuldig maken.

De misdadigers, welke voor 's Gouvernements regtbanken behooren te regt te staan en zich op des sultans gebied mogten ophouden, worden met of zonder opvraag daartoe aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitgeleverd;

c. in het opleggen van straffen door de regters of regtbanken des sultans worden de Mohammedaansche of andere landswetten of instellingen zooveel mogelijk toegepast, al naar dat de beschuldigten Mohammedanen of heidenen zijn, met dien verstande evenwel, dat

verminkende straffen zoowel als algemeene verbeurd-verklaring van goederen voor altoos verboden zijn en blijven.

Zijne Hoogheid de sultan verbindt zich de raadgevingen en de leiding van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement ten deze te volgen, en geene toestemming te verleenen tot de uitvoering van doodvonnissen en zware lijfstraffen, noch ook van eenige straf tot verbanning, zonder de voorafgaande bekrachtiging van het daartoe strekkende vonnis door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

Aan doodstraf of tot andere zware lijfstraffen veroordeelden wordt vrijgelaten, zich ter erlanging van gratie of mitigatie van die straffen, met een verzoekschrift te wenden tot den Gouverneur-Generaal, die daarop beschikt zoo als bevonden wordt te behooren.

De aanwijzing der strafplaatsen van veroordeelden tot bannissement buiten het regtsgebied van het Rijk van Tidore wordt onderworpen aan de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie. In de gevallen dat het bannissement vergezeld gaat van de straf van dwangarbeid wordt daarvan evenzeer als van den duur der opgelegde straffen bij het vonnis duidelijke melding gemaakt.

Dat uw zoon nochtans op mijnen vader de hoop koestert en verzoekt, bijaldien de hoofden en bevolking onder het Rijk van uw zoon de gegeven bevelen van uw zoon en die van den rijksraad niet willen nakomen en zij zich tot mijnen vader mogten begeven om hun regt te zoeken, alsdan mijn vader de ooren zal sluiten en geen verder gehoor verleenen.

Uw zoon verzoekt duizend maal en hoopt dat zijn vader die personen niet zal ontvangen, maar hen wederom naar herwaarts terug te zenden, aangezien zulke handelingen in strijd zijn met 's lands instellingen. Indien uw zoon alzoo op die wijze door zijne onderdanen gekrenkt wordt, zoo moet zulks slechts terugwerken op zijnen vader, weshalve uw zoon ten zeerste op de goedkeuring van dat verzoek aandringt.

Tidore den 20 Rabioel dwal 1278.

of » 24 September 1861.

Voor de vertaling,

De Klerk,

(w. g.) HENDRIK.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(w. g.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz., met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 35.

TERNATE, 24 September 1861.

Uw vader JOAN BLOK, resident van Ternate, zend dezen brief met vele groete aan zijnen zoon ASSOEL TAMOEL MAHFOEL BIMAJATIL CAHIL MANNAN SIRADJOEL MOELHI AMIROEDIN ISKANDAR WAHUWA MINASALIHIN SJAH, Sultan over het Rijk van Ternate, en wenscht dat God zijne levensjaren moge verlengen met wijsheid en vrede tot in de eeuwigheid. Amen.

Uwe Hoogheid krachtens gouvernementsbesluit van den 16den Maart 1861, lit. *M*, geroepen tot den troon van het Rijk van Ternate, heeft die hooge waardigheid op den 30sten Mei 1861 (20 Doelkaidat 1277), onder de verbindtenis bij het tractaat van 27 Mei 1824 omschreven, op plegtige wijze aanvaard.

Mij is van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement den last opgedragen, om met u mijnen zoon een nieuw contract te sluiten, welk stuk ik later, zoodra het gereed is, aan uwe goedkeuring zal onderwerpen, doch in afwachting dat ik mijnen zoon dat stuk aanbied, noodig ik mijnen zoon uit om de volgende bepaling te willen beschouwen als in het contract van 27 Mei 1824 te zijn beschreven, namelijk:

» Aan de judicature van de door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement daargestelde regtbanken zijn onderworpen onderdanen van den sultan, die te zamen met onderdanen van Hunne Hoogheden de sultans van Tidore en Batjan zich aan misdrijf of overtreding schuldig maken.

» De misdadigers, welke voor 's gouvernements regtbank behooren te regt te staan en zich op des sultans gebied mogten ophouden, worden met of zonder opvraag daartoe aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement uitgeleverd.»

Ik verzoek mijnen zoon het vorenstaande te beschouwen als van woord tot woord in het contract van 27 Mei 1824 te zijn geschreven, en hetzelfde te willen nakomen, en mij van uwe toetreding daartoe schriftelijk te willen kennis geven, opdat ik het Gouvernement er mede kan bekend maken.

De Resident van Ternate,

(w. g.) J. BLOK.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandsche
Indische Vorsten.*

N°. 36.

TERNATE, 16 September 1861.

Uw vader JOAN BLOK, resident van Ternate, zend dezen brief met vele groete aan zijnen zoon HALIFATOEL MOEKARRAIN BIDAWANUEL DAOLATIEL WALIE BIFADDALIEL-LAHIEL ADJIED ACHMAD JAFIOEDINIE SJAH KAITJIL ARNOLD ALTING, sultan over het Rijk van Tidore, en wenscht dat God zijne levensjaren moge verlengen met wijsheid en vrede tot in de eeuwigheid Amen.

Ik zend bij deze aan mijnen zoon eenen brief van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, benevens eene overeenkomst (perdjandjian), aangegaan tusschen het Gouvernement van Nederlandsch Indie en mijnen zoon en de rijksgrootten van Tidore, en welke overeenkomst door het Gouvernement bekrachtigd is geworden, behoudens de volgende voorwaarde, namelijk; „dat onder de bij art. 18, § a, bedoelde misdrijven tegen het Gouvernement ook zullen worden gerangschikt het vermoorden of mishandelen van onder onmiddellijke bescherming van het Gouvernement staande personen en het berooven der eigendommen van die personen en van gouvernements-ambtenaren, en dat Europeanen en daarmede gelijkstaande personen, die als verweerders door de onderdanen van mijnen zoon in regten worden betrokken, aan de regtsmagt van hunnen gewonen regter onderworpen blijven.”

Ik verzoek namens het Gouvernement mijnen zoon zich daarnaar te willen gedragen, en te beschouwen als of die woorden in genoemd art. 18, § a, letterlijk waren geïnse-reerd, en mij van uwe toestemming daartoe schriftelijk mededeeling te willen doen, opdat ik zulks aan het Gouvernement kan bekend maken.

De Resident van Ternate,

(was get.) J. BLOK.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris.

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

*Overeenkomsten, contracten enz. met inlandse
Indische Vorsten.*

N°. 37.

Uwen zoon ASSOELTANOEL MAHFOEL BIMAJATILLAHIL MANNAN SIRADJOREL MOELKIE AMIRAEDIEN ISKANDAR WAHOEWA MINASALHIEN SJAH, sultan over het Rijk van Ternate, zendt onder eerbiedige groete en onder betuiging van ten allen tijde, dag en nacht, met een zuiver hart aan zijnen vader te denken, dezen brief aan den hoogedel gestrenghe heer JOAN BLOK, resident van Ternate die het hoogste gezag voert over het Rijk der Molukkos, eiland Ternate in het fort Oranje, namens het Nederlandsch Gouvernement, en wenscht dat God zijne levensjaren in gezondheid moge verlengen. Amen! ja amen!

Nademaal uwen zoon den sultan door zijnen vader den heer resident van Ternate is aangeschreven om te berigten omtrent het voorstel om de onderdanen van Ternate of van het Gouvernement, die zich op het gebied van den sultan van Ternate mogten ophouden en met de onderdanen van H. H. de sultans van Tidore en Batjan zich aan misdrijven schuldig maken, niet voor de Hakinraad van Ternate te regt te doen staan, maar hen aan den heer resident namens het Gouvernement uit te leveren, zoo geeft uw zoon de sultan bij deze opregt te kennen, dat hij deze regeling in allen opzichte goedkeurt en aanneemt.

Verder doet uwen zoon de sultan zijne groete en oerbied aan deszelfs vader den heer resident.

Ternate, 22 Rabiael awal 1278 of 26 September 1861.

Voor de vertaling:

De Klerk.

(was get.) HENDRIK, jr.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(get.) VAN DEINSE.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Kolonien,

FEITH.

